T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SPOR ÇEVİRMENLİĞİNDE DURUMLARIN VE GÖREVLERİN TANIMLANMASI

GÖZDE BEGÜM UYANIK

2501121141

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ALEV BULUT

İSTANBUL, 2015

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
1982 ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : **Gözde Begüm UYANIK** Numarası : **2501121141**

Anabilim/Bilim Dalı : **Çeviribilim Anabilim Dalı** Danışman Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Alev BULUT**

Tez Savunma Tarihi : **28.07.2015** Tez Savunma Saati : **13.00'de**

Tez Başlığı : **"Spor Çevirmenliğinde Durumların ve Görevlerin Tanımlanması "**

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Prof. Dr. Alev BULUT		Kabul
2-Doç. Dr. Betül PARLAK		KABUL
3-Yrd. Doç. Dr. Ayşegül ANGI		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Doç. Dr. Necdet NEYDİM		
2- Yrd. Doç. Dr. Rana Kahraman DURU		

"Spor Çevirmenliğinde Durumların ve Görevlerin Tanımlanması"

Gözde Begüm Uyanık

ÖZ

Bu çalışma, spor çevirmenliğinin uzmanlık gerektiren ve kendine özgü zorlukları olan bir meslek olduğu savından yola çıkmakta ve sözlü çeviri alanında ardıl çevirinin bir alt bağlamı olan spor çevirmenliğinin, sözlü çeviri alanı içerisindeki yerini tanımlamaktadır. Spor çevirmenliğini bir alt bağlam olarak konumlandırdıktan sonra bu bağlamda Türkiye özelinde spor çevirmeninin rolü ile spor çevirmenliğinin durum, görev ve gerekliliklerinin betimlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın ana veri bütüncesini spor çevirmenlerinin kendilerine uygulanan ankete verdiği yanıtlar oluşturmaktadır. Verilerin yorumlanmasıyla spor çevirmenlerinin görevlerine bağlı olarak yaşadıkları güçlüklerin tespiti de yapılmıştır. Bu güçlükler dil ve kültür odaklı sorunlar, uzmanlık alanından kaynaklı sorunlar, çeviri ortamından kaynaklı sorunlar ve profesyonellik/meslekleşme eksikliğinden kaynaklanan sorunlardır. Türkiye'de bu alanda yapılmış ilk lisansüstü çalışma olma özelliğini taşıyan bu çalışmada elde edilen veriler ve saptanan güçlükler çerçevesinde spor çevirmenliğinin durum, görev ve gerekliliklerine ilişkin bundan sonraki çalışmalara ışık tutacak ilk bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Çeviribilim, spor çevirmenliği, *ad hoc* çeviri, sözlü çeviri, sözlü çeviri araştırmaları.

"Defining the Contexts and Tasks in Sports Interpreting"

Gözde Begüm Uyanık

ABSTRACT

This study sets forth the hypothesis that sports interpreting is a profession which requires expertise and poses its own difficulties. Sports interpreting is mostly performed as a context of consecutive interpreting mode, and the study defines its status within the field of interpreting. It also aims at defining the role of the sports interpreter as well as the status, tasks and requirements of sports interpreting within consecutive interpreting after positioning it as a context of interpreting. Major part of the corpora of this study consists of the answers given to the open-ended questionnaire by the participating sports interpreters. Difficulties faced by sports interpreters have been determined by means of interpreting the data of the questionnaire. These are as follows: language and culture-specific problems, problems originating from the field of expertise, interpreting setting-related problems, problems resulting from the lack of professionalism and professionalization. As the first graduate study conducted in this field in Turkey, the study reaches findings on the status, tasks and requirements of sports interpreting as based on its data and prepares grounds for the following studies on the subject.

Key words: Translation Studies, sports interpreting, *ad hoc* interpreting, interpreting, interpreting studies.

ÖNSÖZ

Spor, hayatım boyunca hep ilgimi çekti. İyi bir sporsever olarak elimden gelen her branşta sporu hep takip ettim. Hatta öyle ki, benim için ayrı bir yeri olan basketbolda 2010 senesinde başlayan gönüllülük serüvenim, şu ana dek yedi organizasyona ulaştı. Basketbol masa hakemliğinde ise beşinci sezonumu bitirdim. Gönüllülük maceramla birlikte başlayan spor çevirisi ilgimi, alanım olan Çeviribilim ile bağdaştırabileceğimi ve bir gün bu alanda yüksek lisans tezi yazabileceğimi ise hiç düşünmezdim. Bu çalışma, işte bu imkanı bana tanıdı. Bu çalışma, spor alanında çeviri yapan insanların, yani spor çevirmenlerinin, alanda nasıl bir mesleği ne durumlarda yaptıklarını gözlemlememi sağladı. Gözlemlediklerimden yola çıkarak ise spor çevirmenliği mesleğini betimlemeye çalıştım.

Çalışma boyunca, spor çevirmenliğinin bir uzmanlık gerektiren ve kendine özgü zorlukları olan bir meslek olduğu savından hareketle, bu uzmanlık alanının ne gibi durumları, görevleri ve gereklilikleri olduğunu örneklerle ve spor çevirmenlerine uyguladığım anketle somutlaştırarak betimlemeye, böylelikle sözlü çeviri alanında ardıl çevirinin bir alt bağlamı olan spor çevirmenliğini tanımlamaya çalıştım.

Çalışma, Türkiye'de bu alanda yapılan ilk lisansüstü çalışma olma özelliği taşımaktadır. Tabii ki alana dair lisans projelerinin, düzenlenen toplantılar, söyleşiler ve konferansların, spor çevirmenliği alanında bir lisansüstü çalışma yapmaya zemin hazırladığı gerçeğini de göz ardı etmemek gerekir. Türkiye'de alanında ilk olma özelliği taşıması nedeniyle, öncelikli amacı spor çevirmenliği alanını betimlemek olan bu çalışma, Çeviribilim'de yeni bir araştırma konusunun ortaya çıkışını bir nevi simgelemekte ve bu alanda yapılacak diğer çalışmalara yol açarak literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu yüksek lisans tezinin ortaya çıkışında katkısı olan pek çok kişi var: Öncelikle bu alanda bir çalışma yapılabileceğine beni inandıran, teşvik eden ve adeta bir anne gibi her durumda desteğini esirgemeyen, danışmanım Prof. Dr. Alev Bulut'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, olayları farklı bakış açılarıyla değerlendirmeyi

bizlere öğreten ve farkındalık kazanmamıza vesile olan yüksek lisans ders döneminde derslerini aldığım Prof. Dr. Mine Yazıcı'ya, Prof. Dr. Emel Ergun'a, Prof. Dr. Sakine Eruz'a, Prof. Dr. Turgay Kurultay'a, Doç. Dr. Betül Parlak'a, Doç. Dr. Necdet Neydim'e ve Marmara Üniversitesi'ndeki hocalarıma teşekkür ederim.

Bu yolculuğa birlikte başladığım ve hayatımda olmalarından mutluluk duyduğum sınıf arkadaşlarım, dostlarım Selin Saraçoğlu'na, Esra Nur Sözbilici'ye,

Umutsuzluğa kapıldığım anlarda bana destek ve inanma gücü veren, çalışma ortamıma neşe katan Hasan Sefer'e, Ayşe Ece Derelioğlu'na,

Özellikle teknik konularda, günün her saati sorularımı sabırla yanıtlayan Bülent Çağlakpınar'a,

Saatlerini ayırıp tezin redaksiyonunda bana önemli ölçüde destek veren arkadaşlarım Fatih İkiz ve her zaman yanımda olduğunu hissettiğim çocukluk arkadaşım Melodi Saatçıoğlu'na,

En stresli anımda hayatıma giren ve tez sürecime en yakından şahit olan ve beni teşvik eden eşim Gökhan Uyanık'a,

Bu tezin verilerini toplamamda bana vakit ayırıp yardımcı olan, samimi yanıtlar veren gerek birlikte mihmandar olarak çalışmaktan keyif aldığım gerekse bu çalışma vesilesiyle tanışma fırsatı bulduğum tüm spor çevirmenlerine,

Bursiyeri olduğum ve maddi anlamda bu çalışmada desteği ve katkısı olan TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı'na,

En önemlisi de, lisans eğitimimden bu yana, hayata dair aldığım kararlarda beni hep destekleyen, koruyup kollayan, 28 yıldır her zaman arkamda duran, hakkını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim ANNEM Nevin Karadağ'a teşekkür ederim.

Bu yüksek lisans tezini anneme ithaf ediyorum…

İÇİNDEKİLER

ÖZ ---------- iii
ABSTRACT ---------- iv
ÖNSÖZ ---------- v
GRAFİK LİSTESİ ---------- viii
KISALTMALAR LİSTESİ ---------- ix
GİRİŞ ---------- 1

1. SÖZLÜ ÇEVİRİ TÜRLERİ VE UZMANLIK ALANLARI ---------- 4

1.1. Sözlü Çeviri Türleri ---------- 7

1.1.1. Yazılı Metinden Sözlü Çeviri ---------- 7

1.1.2. Eşzamanlı (Andaş) Çeviri ---------- 9

1.1.3. Ardıl Çeviri ---------- 12

1.1.4. Refakat Çevirmenliği ---------- 16

1.1.5. Toplum Çevirmenliği ---------- 18

1.2. Ardıl Çeviri Türleri Arasında Spor Çevirmenliğinin Yeri ---------- 21

2. SPOR VE ÇEVİRİ ---------- 26

2.1. Spor Çevirmenliğinin Gelişimi ---------- 26

2.1.1. Dünyada Spor Çevirmenliğinin Gelişimi ---------- 28

2.1.2. Türkiye'de Spor Çevirmenliğinin Gelişimi ---------- 37

2.2. Spor Çevirmenliğinin Kuramsal Çerçevesi ---------- 48

3. BİR UZMANLIK ALANI OLARAK SPOR ÇEVİRMENLİĞİNİN BETİMLENMESİ ---------- 58

3.1. Anket Soruları ---------- 59

3.2. Anket Sorularına Verilen Yanıtlar ---------- 64

3.2.1. Ön Değerlendirme ---------- 64

3.2.2. Anket Yanıtlarının Değerlendirilmesi ---------- 68

3.3. Spor Çevirmenliğinin Durumları ve Görevleri ---------- 92

3.4. Spor Çevirmenliğinin Gereklilikleri ---------- 99

SONUÇ ---------- 109
KAYNAKÇA ---------- 114
EK 1: Spor Çevirmenlerine Uygulanan Anket Soruları ve Yanıtları ---------- 127
EK 2: İspanya 2014 FIBA Dünya Şampiyonası Gönüllü Başvuru Formu ---------- 184

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Spor Çevirmenlerinin Yaptıkları İşi Tanımlayış Biçimleri ----------**71**
Grafik 2. Spor Çevirmenlerinin Alana Dahil Olma Biçimleri ----------**74**
Grafik 3. Spor Çevirmenlerinin Alana Dahil Olmadan Önce Spor Çevirisi Deneyimleri ----------**76**
Grafik 4. Çeviri Sırasında Karşılaşılan Güçlükler ----------**82**
Grafik 5. Spor Çevirmenliği Yapanlara Öneriler ----------**87**

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.:	Aynı Eser/Yer
Bkz:	Bakınız
Çev.:	Çeviren
Ed.:	Editör/Yayına Hazırlayan
s.:	Sayfa/Sayfalar
t.y.:	Tarih Yok
v.d.:	Ve Diğerleri
y.y.:	Yayım Yeri Yok
AIIC:	Uluslararası Konferans Çevirmenleri Derneği
ARÇ:	Afette Rehber Çevirmenlik
FIBA:	Uluslararası Basketbol Federasyonu
FIFA:	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
FIVB:	Uluslararası Voleybol Federasyonu
NBA:	Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Basketbol Ligi
TBF:	Türkiye Basketbol Federasyonu
TVF:	Türkiye Voleybol Federasyonu

GİRİŞ

"Spor, anatomi, fizyoloji, biyomekanik, sosyoloji, psikoloji, hukuk, yönetim, işletme gibi amaçları ve araştırma yöntemleri farklı olan pek çok bilim dalının ilgi alanı içerisine girmektedir."[1] Spor çevirisi ise, akademik anlamda göz ardı edilen bir alan olmasına karşın pratikte uzun yıllardır varlık gösteren bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor çevirisi, sporun her branşını kapsamasının yanı sıra spor hukuku gibi disiplinlerarası alanları da kapsayıcı niteliği olan bir uzmanlık alanı olarak karşımıza çıkabilmektedir. Böylesi geniş kapsamlı bir alana dair çalışmaların gerek Türkiye'de gerek dünyada yok denecek kadar az oluşu ise dikkat çekicidir.

Spor çevirmenliği, gerek yabancı oyuncuların ülkemizdeki kulüplerde oynaması, gerekse uluslararası spor organizasyonlarının düzenlenmesiyle birlikte ihtiyaç duyulan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor çevirmenlerine, düzenlenen uluslararası organizasyonların işleyişinin sağlanması ve misafir yabancı takımın, oyuncularının ve ilgililerinin ihtiyaçlarının karşılanması amaçlarıyla da organizasyon açısından gerek duyulmaktadır. Bu açıdan spor çevirmenliği, organizasyon açısından ve bir spor kulübü bünyesinde takım üyesi olan yani kadrolu olarak çalışan çevirmenler üzerinden bu hizmetin verilişi irdelenerek iki yönlü ele alınabilir. Ayrıca, ihtiyacın fazla ve sürekli olduğu bu alanda kimlerin hangi durumlarda ne gibi görevleri yerine getirdiğinin betimlenmesi, Türkiye'de bu alanda şu ana kadar yapılmış lisansüstü çalışma olmayışı nedeniyle atılabilecek ilk adımdır.

Uzmanlık alanı olarak spor çevirmenliği hem yazılı hem de sözlü olarak ele alınabilmektedir. Yazılı çeviri çoğunlukla yazılı basın materyallerinin çevirisini içerebilmekteyken, spor alanında söz edilecek sözlü çeviri türleri olarak karşımıza en çok eş zamanlı çeviri, ardıl çeviri ve onun altında refakat (eşlik) çevirisi gibi (kimi zaman oyuncu asistanlığını da içerecek biçimde) türler çıkmaktadır.

Spor çevirisinin ve spor çevirmenliğinin çevirmenin yalnızca çeviri yapan kişiden ibaret olmayan kimliğini de ön plana çıkaran bir uzmanlık alanı ve mesleği

[1] Türk Spor Vakfı Spor Bilimleri Sözlüğü Türk Spor Bilimleri Sözlüğü Önsöz: paragraf 1

olarak karşımıza çıktığını gözlemlemek mümkündür. Bir kulüp adına çalışan spor çevirmeni, bir yandan kulübün çıkarlarını gözetirken diğer yandan da taraftarın beklentisi doğrultusunda çevirisini yapmaya mahkum bir dil uzmanı olabilmektedir.

Bu çalışma, spor çevirmenliğinin uzmanlık gerektiren ve kendine özgü zorlukları olan bir meslek olduğu savından yola çıkmaktadır. Türkiye özelinde yapabileceğimiz ilk gözlemlere göre ise bu meslekte alan uzmanlığı ve takım üyeliği çeviri uzmanlığının önüne geçebilmektedir.

Çalışma, bir ardıl sözlü çevirmen olarak hizmet veren spor çevirmeninin rolünü ve spor çevirmenliğinin durum, görev ve gerekliliklerini tanımlamayı amaçlamaktadır. Buna bağlı alt amaçları ise; spor çevirmeninden beklenenler ile spor çevirmeninin karşılaşabileceği özel durumların saptanması, spor çevirmeninin görev tanımına ilişkin betimleyici bir çerçevenin çizilmesidir.

Çalışma kapsamında bu tezin yazarını bu alanda araştırma yapmaya iten ilk gözlemler şu şekilde sıralanabilir:

- Spor çevirmenliği, ayrı bir uzmanlık alanı olarak görülmemektedir.

- Spor çevirmenliği, Türkiye özelinde tanımlanmış bir meslek değildir.

Bu bağlamda, araştırma kapsamında yapılan gözlemlere ve tespit edilen sorunlara yönelik araştırma soruları da şu şekilde sıralanabilir:

- Spor çevirmenliği bir uzmanlık alanı mıdır?

- Spor çevirmenliği mesleğini yapanlar, mesleği nasıl algılamaktadır?

Çalışma kapsamında veri toplamak için iki yönteme başvurulmaktadır. Bunlardan ilki, spor çevirmenliği alanına ilişkin yapılmış olan çalışmalar, toplantı ve seminerler ile basında spor çevirmenliği hakkında çıkan haberlerden elde edilen verilerin incelenmesine dayanmaktadır. İkinci ve bu çalışmanın temel veri toplama

yöntemini ise, Türkiye'deki en yaygın üç spor branşından (futbol, voleybol ve basketbol) kadrolu çevirmenler ve son beş yılda Türkiye'de gerçekleşen uluslararası nitelikteki Avrupa ve Dünya Şampiyonaları ile Olimpiyatlar düzeyinde görev verildikçe *ad hoc* yani ihtiyaç gereği görev almış spor çevirmenlerine uygulanan açık uçlu anket oluşturmaktadır.

Çalışmanın kuramsal kısmında çevirinin belli bir amaçla yapılan bir iş olduğunu vurgulayan işlevsel yaklaşımlar Justa Holz-Mänttäri'nin 1984 senesinde ortaya koyduğu "Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı" ile Hans J. Vermeer'in 1970'lerde ortaya koyduğu "Skopos Kuramı"ndan yararlanılarak spor çevirisi bağlamındaki roller betimlenmektedir.

Bu tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmamın birinci bölümünde, öncelikle sözlü çeviri ve türlerinin tanımı yapılacaktır. Tanımı yapılacak söz konusu sözlü çeviri alt türleri, spor çevirmenliği bağlamında karşımıza çıkabilecek alt türler ile ilgili bilgi ve gözlemler göz önüne alınarak seçilmiş olup bu etkinliklerde odak noktasını sözlü çevirinin ardıl çeviri ortamı (modu) oluşturmaktadır. Çalışmada önce genel olarak sözlü çeviri türleri betimlendikten sonra, bir ardıl çeviri bağlamı olarak spor çevirmenliğinin yerinin belirlenmesine çalışılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, spor ve çeviri başlığı altında dünyada ve Türkiye'de spor çevirmenliğinin gelişimi ele alınmıştır. Bu çerçevede, dünyada ve Türkiye'de bu alanda yapılan akademik çalışmalara değinilirken, mesleğin gelişimi ile bir uzmanlık olarak spor çevirisi hizmeti veren şirketlerden söz edilecek ve böylece, bu uzmanlık alanının gelişimi ortaya konmaya çalışılacaktır. Çalışmanın kuramsal çerçevesi de yine ikinci bölümde yer almaktadır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise, bir uzmanlık alanı olarak spor çevirmenliği betimlenecek ve bu betimleme, temelde, *ad hoc* ya da kadrolu istihdam edilmiş spor çevirmenlerine uygulanan açık uçlu anket çalışmasından hareketle yapılacaktır. Anket sorularının soruluş amaçları ile tanıtılması ve yanıtların değerlendirmesinin ardından, bir uzmanlık alanı olarak spor çevirmenliğinin durum, görev ve gerekliliklerinin tanımı ve sınıflaması yapılacaktır.

1. SÖZLÜ ÇEVİRİ TÜRLERİ VE UZMANLIK ALANLARI

Sözlü ve yazılı çeviri, en genel haliyle 'Çeviri' başlığı altında birleşen edimlerin iki türünü oluşturur. Her iki tür de kendi içinde, konu alanları ve/veya gereksinimlere göre şekillenmiş alt türler barındırır. Doğal tarihsel gelişimi içerisinde sözlü çevirinin yazılı çeviriden önce uygulanmakta olan bir çeviri pratiği olarak karşımıza çıktığı görülür. Yazının icadı nasıl konuşmanın neticesinde ortaya çıktıysa, sözlü çeviri de yazının icadından önce uygulanmakta olan bir çeviri pratiği olarak karşımıza çıkar. Zira farklı toplumlara ve dillere ait insan toplulukları, yazının bulunuşunun çok öncesinde de iletişim kurmaya gereksinim duymuş ve sözlü çeviri pratiğinden faydalanmışlardır. Farklı dil topluluklarından bireyler ya da gruplar arasında iletişim kurma gereksinimi neticesinde sözlü çeviri hizmetine tarihin her döneminde hep ihtiyaç duyulmuştur.

Sözlü çevirinin tarihsel gelişimine bakıldığında, toplumların, tarih boyunca, dillerini bilmediği ve iletişim kurmak istediği diğer toplumlarla etkileşimde bulunduğu hemen her bağlamda çeviriye ve çevirmene gereksinim duyduğu görülmektedir. Çevirmene olan bu gereksinimin bilhassa ticaret, savaş, eğitim, siyaset gibi alanlarda bir zorunluluk neticesinde karşımıza çıktığı görülür (Doğan, 2009:11). İlk zamanlarda, farklı dilleri kullanan insanlar arasında aracılık olarak ortaya çıkan sözlü çeviri pratiği, bugün de aynı misyonu sürdürmekle beraber, "[…] gereksinimlere göre çeşitlenerek kendini değişik biçimlerde yeniden yaratmıştır." (a.e. 2009:47).

Sözlü çeviri türleri ve uzmanlık alanları başlığını taşıyan bu bölümde, sözlü çeviri türleri tanımlanacak olup bu tanımlama, meslekleşme açısından söz konusu bu türlerin birer uzmanlık alanı olarak kullanım gereksinimi ve şekilleri bağlamında yapılacaktır.

Sözlü çeviri

Sözlü çevirinin, İngilizce'de, "gizli olanı ortaya çıkaran kişi", "yorumlayan kişi" anlamlarına gelen Latince *interpres* kökünden türemiş bir kelime olduğu düşünülmektedir (Pöchhacker, 2004:9). Sözlü çevirmen, diğer insanların anlayamadıkları ya da anlamakta zorluk çektikleri şeyleri açıklayan, anlaşılır kılan kişidir. Bazı araştırmacılar, Latince "ücret" anlamına gelen *partes* ya da *pretium* köklerinden türediğini, böylece ticari anlamda "arabulucu" anlamına geldiğini de öne sürmektedir (a.e. 2004:10). Aslında, bugün her iki anlamı da kendinde barındıran sözlü çeviri ve sözlü çevirmen ifadelerinin her iki kökten de türemiş olma durumu bulunmaktadır. Ancak, sözlü çevirmenin bulunduğu ortam ve rolleri bakımından değerlendirildiğinde, günümüz kullanımının ilk anlamı daha çok yansıttığını söyleyebiliriz.

Sözlü çevirinin, farklı Çeviribilimciler tarafından yapılmış birden çok tanımının varlığından söz etmek mümkündür. Söz konusu türe ait bu tanımlamaların çokluğu, her Çeviribilimcinin kendi deneyimleri ve bu türe dair ön plana çıkararak vurgulamak istedikleri özellikler doğrultusunda ortaya çıkmıştır.

Longman Dictionary of Contemporary English'e göre sözlü çeviri yapmak, "bir dilden diğerine söylenen sözleri tercüme etmek"[2] olarak tanımlanmaktadır (2003:851). *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* adlı kaynak da sözlü çeviri eylemini benzer şekilde tanımlarken, "sözlü söylem"in tercüme edilişine vurgu yapmaktadır. Sözlü çeviriyi tanımlarken, yazılı metinden sözlü çeviriyi (sight translation/translation-at-sight), sözlü çeviri tanımının dışında tutar (Gile, 2001:40).

Öte yandan, Franz Pöchhacker ve Miriam Shlesinger'e göre ise; "Sözlü çeviri, aynı dil(ler)i konuşmayan ya da kullanmamayı tercih eden bireyler ya da gruplar arasında iletişimi sağlayan dillerarası, kültürlerarası sözlü ya da işaretli aracılık olarak en geniş şekilde tanımlanabilir." (Pöchhacker ve Shlesinger, 2002:2-3).

[2] Bu çalışma boyunca, aksi belirtilmedikçe, yabancı kaynaklardan yapılan alıntıların tercümesi yazara aittir.

Burada, işaret dilinin de bir sözlü çeviri alt türü olarak belirtilmesi, bu tanımı diğerlerinden ayrı ve daha kapsamlı kılmaktadır. Önceki tanımlarda bir dilde gerçekleştirilen sözlü ifadelerin diğer bir dile ya da dillere sözlü olarak aktarılması ifade edilmekteyken, işaret dili sözlü çeviri bağlamında dikkate alınmamıştır; zira bu tanımlar, 'sözlü' olarak gerçekleştirilen ifadeleri kapsamaktadır. Başka bir deyişle, Pöchhacker ve Shlesinger'in yaptığı tanım, sözlü çeviri alt türleri arasında özel bir durumu olan işaret dili çevirisini de içinde barındırmakta, böylece diğer sözlü çeviri tanımlarından daha kapsayıcı bir nitelik taşımaktadır.

Leipzig Üniversitesi öğretim görevlisi ve bir sözlü çevirmen olan Otto Kade ise, sözlü çeviriyi bir çeviri alt türü olarak tanımlarken, bu çeviri sürecinde kaynak dilde oluşturulan metnin yalnız bir kez sunulduğuna ve tekrarlanamadığına; erek dildeki metnin ise bir zaman baskısı altında oluşturulduğuna, düzeltme ve gözden geçirme şansının ise oldukça az olduğuna dikkat çekmektedir (Pöchhacker, 2004:10).

Sözlü çeviri, 'Çeviri' başlığı altında, yazılı çeviri ile benzerliklerinin yanı sıra çoğu kez bu çeviri alt türünden farklı olduğu noktalar ile kendisini tanımlayan bir tür olagelmiştir. Aslında her iki alt tür için de dilsel ve kültürel bir aktarım söz konusudur. İletişim olgusu bağlamında üstlendikleri işlevler benzerlik göstermektedir. Bu iki türün arasındaki temel fark, söz konusu işlevleri yerine getiriş biçimlerinden kaynaklanmaktadır (Tahir Gürçağlar, 2011:66). Sözlü çeviri 'anlık' (immediate) olarak gerçekleştirilir (Pöhhacker, 2004:11) ve yazılı çeviriden belki de en belirgin ayrımı budur. Sözlü çevirinin bu 'anlık' özelliğine vurgu yapılarak, bu türü tanımlamak için alışılagelmiş bir yol olan yazılı çeviri ile mukayese edilişine de gerek kalmayabilir. Bu yaklaşım, türün kendisini tanımlaması açısından önemlidir; zira türün kendi başına ayakta durabildiğini ve diğer türlerden ayrıldığı noktayı gösterir niteliktedir.

Bir uzmanlık alanı olarak sözlü çevirinin tanınırlık kazanması ise yirminci yüzyıla rastlar (Pöchhacker ve Shlesinger, 2002:2). Bu tarihten çok önceleri bile sözlü çeviri pratiğinin yapıldığı düşünüldüğünde, aslında bu türün bir uzmanlık alanı olarak tanınmaya başlamasının ne kadar geç gerçekleştiğini görebilmekteyiz. Bugün bile aslında yalnızca sözlü çeviri değil, çevirinin bir uzmanlık alanı, çevirmenin ise

bir uzman olarak tanınırlığının yakın zamana kadar olmadığına şahit oluyoruz. Türkiye'deki duruma baktığımızda, 'çevirmen' meslek tanımı ve yeterlilikleri Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından ancak 29 Ocak 2013 tarihinde yayınlanmıştır[3]. Bu tarihten önce çevirmenlik mesleğinin tanımı ve yeterliliklerine dair herhangi bir çalışmanın ise var olmadığı görülmektedir.

1.1. Sözlü Çeviri Türleri

Bu kısımda sözlü çeviri türleri tanıtılacak olup seçilen sözlü çeviri türleri, gerek yapılışı bakımından gerekse bağlamına göre spor çevirmenliğinde karşılaşabilecek genel türler olma niteliği taşımaktadır.

1.1.1. Yazılı Metinden Sözlü Çeviri

Bu çeviri türü, isminden de anlaşılacağı üzere, yazılı metinlerden yapılan sözlü çeviri eylemidir. Genellikle, hazırlıksız olarak yazılı metinden yapılan sözlü çeviriyi ifade eder (Shuttleworth & Cowie, 1997:154). Bu tür, Gouadec'e göre profesyonel bir ortamda kullanılan yedi sözlü çeviri türünden biridir (1990:335). Çevirmenin elinde kaynak dilde yazılmış bir metin bulunur. Çevirmen, bu metni bir yandan gözleriyle okurken, diğer yandan da metnin sözlü olarak erek dilde çevirisini gerçekleştirir. *Bakarak çeviri* (Tahir Gürçağlar, 2011:72) olarak da adlandırılan bu çeviri türünde çevirmen, çevirisi sırasında elindeki metni izler. Bu çeviri türünün adlandırılışında, İngilizce ve Fransızca gibi diğer dillerde de 'bakma' eylemine vurgu yapıldığı görülmektedir. Zira İngilizce'de bu tür "*sight* translation", "translation-at-*sight*", "on-*sight* translation" olarak adlandırılırken, Fransızca'da ise bu türün adı "traduction à *vue*"dir.[4]

[3] Bkz. http://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/2013/300113/CEVIRMEN_Seviye_6_UMS.pdf (Son Erişim: 06.02.2014).
[4] İtalik ile yazılan sözcükler, 'bakma', 'bakış' anlamındadır.

İlk bakışta, bu sözlü çeviri türünün ardıl çeviri ile benzerliği olduğu düşünülebilir. Zira çevirmen, her iki türde de kaynak dilde yazılı halde var olan bir metne bakarak erek dile sözlü aktarımını gerçekleştirir. Ancak, yazılı metinden sözlü çeviride bu kaynak metin çoğunlukla üzerine düşünülerek oluşturulmuş bir metin iken, ardıl çeviride ise çevirmen, konuşma sırasında aldığı notları kullanarak konuşmayı erek dile sözlü olarak aktarır. Yazılı metinden sözlü çeviri yaparken çevirmenin temel aldığı bir metin bulunurken ve aynı anda hem okuma hem de erek dilde okuduğunu ifade etme becerilerini kullanması beklenirken, ardıl çeviride sözlü olarak kaynak dilde yapılan bir konuşma sırasında çevirmenin aldığı hatırlatıcı notlardan yararlanarak ve konuşmayı hatırlayarak erek dile çevirmesi beklenir. Özetle, bu iki sözlü çeviri türü, farklı bilişsel süreçleri beraberinde getirir.

Yazılı metinden sözlü çeviri, genellikle sözlü çevirmen eğitiminde kullanılan bir tür olarak karşımıza çıkar. Sözlü çeviri eğitimi veren okullarda okutulan ve sözlü çevirinin her alanına destek veren yardımcı bir türdür. Piyasada özellikle bu türde çeviri yapacak biri aranmaz (Doğan, 2009:56). Ancak, eşzamanlı veya ardıl çeviri hizmeti vermesi beklenen çevirmenden, kendisine yazılı bir metin verilerek sözlü çeviri yapması istenebilir.

Profesyonel bağlama göre yazılı metinden sözlü çeviri, farklı şekillerde yapılabilir. Annalisa Sandrelli'ye göre, en yaygın bağlamlar şu şekildedir: 1) çevirmene yazılı metnin önceden verildiği ve çevirmenin sözlü çeviriyi yapacak zamanı olduğu *prova edilmiş yazılı metinden sözlü çeviri,* 2) çevirmene daha önceden görmediği bir metin verildiği ve o anda sözlü tercümenin istendiği *prova edilmemiş yazılı metinden sözlü çeviri,* 3) çevirmene, konuşmacının okuyacağı metnin önceden verildiği ve sözlü çeviri kabininde çevirmenin bu metni eşzamanlı olarak çevirmesi beklendiği bağlamlar. Bu son bağlam, Laplace (1999) tarafından *metin kullanarak yapılan eşzamanlı çeviri* olarak da adlandırılmaktadır (Laplace 1999, Sandrelli, 2003:272 içinde). Bu özellikleri ile yazılı metinden sözlü çevirinin, ardıl çeviri ile eşzamanlı çeviri arasında bir yerde durduğu söylenebilir.

Bir konferans ortamında eşzamanlı çevirisi yapılacak bir konuşma çevirmene yazılı olarak verilebileceği gibi, bunun dışında, gerektiği durumlarda yazılı bir metni

tercüme etmesi çevirmenden istenebilir. İlk durumun gerçekleştiği bir konferans ortamında, konuşmacının metni çevirmene verilebilir. Böylesi bir durumda çevirmen, yazılı metne bağlı kalmaz. Zira çevirmenin, yazılı metne bağlı kalıp konuşmacının önünden giderek çeviriyi gerçekleştirmesi gibi bir risk söz konusudur. Diğer bir risk ise, konuşmacının, yazılı metne bağlı kalmadan konuşmasını gerçekleştirmesidir. Konuşmacı konuşma metnine eklemeler yapabilir, metinden çıkarmalar yapabilir, metne sadık kalmasına karşın metni süratle okuyabilir ya da tamamen farklı bir şey hakkında doğaçlama yaparak konuşabilir. Bu sebeple sözlü çevirmen, bir yandan konuşmayı seyri içinde takip ederken, diğer yandan yazılı metni 'yardımcı' bir araç olarak kullanır.

Yazılı metinden sözlü çeviri yapılırken birtakım sorunlar ile karşılaşılabilir. Bu sorunlar, Aymil Doğan'a göre temel olarak dört başlık altında incelenebilir: 1) Zamanın kısıtlı olmasından kaynaklanan sorunlar, 2) Konuşmacıdan kaynaklanan sorunlar, 3) Metnin yapısından kaynaklanan sorunlar, 4) Çevirmenden kaynaklanan sorunlar (Doğan, 1997:27-28).

Eşzamanlı ve ardıl çeviri yapılan bir konferans ortamında görevlendirilen bir çevirmene ya da mahkeme veyahut toplum çevirmeni olarak çeviri hizmeti veren bir çevirmene bir belge uzatılıp bunu sözlü olarak diğer dilde ifade etmesi de istenebilir. Böylesi bir durumda çevirmene, genel hatları ile metni taraması için çevirinin hemen öncesinde bir süre tanınmalıdır.

1.1.2. Eşzamanlı (Andaş) Çeviri

Eşzamanlı çeviri, sözlü çevirinin iki temel türünden bir tanesidir[5]. En genel tanımıyla bu çeviri türü, konuşmacı konuşurken onunla aynı anda çeviri işleminin gerçekleştiği türdür (Doğan, 2009:50). Eşzamanlı çeviride dinleyici, konuşmayla eşzamanlı olarak çeviriyi duyar. *Simültane çeviri, andaş çeviri, eşanlı çeviri, anında*

[5] Bkz. Ardıl Çeviri

çeviri adlarıyla da anılan ve bilinen bu tür, kendi içerisinde birtakım alt türler bulundurur.

Bunlardan ilki, *kabiniçi eşzamanlı çeviri*dir. Bu eşzamanlı çeviri alt türünde çevirmen, özel donanımlı bir çeviri kabininde bulunur ve kulaklık ve mikrofon ile çalışır. Dinleyicilerde ise, çeviriyi dinlemek üzere bir kulaklık bulunur. Dilediklerinde, diğer dillerdeki tercümeleri de bu kulaklıklar yardımıyla kanal değiştirerek dinleyebilirler. Ardıl çevirinin aksine bu türde çevirmen göz önünde değildir. Çevirmen, "görünmez" bir varlık gösterir; dinleyicilerin duyduğu şey yalnızca, dinledikleri çevirideki çevirmenin sesidir (Shuttleworth & Cowie, 1997:155). Kabiniçi eşzamanlı çeviride çevirmen, çeviri kabininde bulunur ve cihazla çalışır. Kulaklık ile mikrofonun yanı sıra cihazda, konuşmayı dinlerken çevirmenin kullanacağı ses kontrol düğmesi, dinleyicilerin çeviri dışındaki sesleri (öksürük, kabindeki partnerine yönelttiği soru ya da su içerken çıkarılan sesler gibi) duymasını engelleyen bir düğme ile ara dilden yapılacak çevirilerde diğer çeviri kabinlerini dinlemeyi sağlayan röle (*relay*) düğmesi bulunur.

Sözlü çeviri yapılacak toplantı ya da konferanslarda her bir dil çifti için ses yalıtımı olan bir kabin bulundurulur ve çeviri kabinlerinde çevirmenler bir takım olarak çalışırlar. AIIC[6] profesyonel standartlarına göre; eşzamanlı çeviride "Genel bir kural olarak bir takım, her dil ve her kabin için en az iki sözlü çevirmenden oluşur." ve çevirmenler, B dillerinden A dillerine dönüşümlü olarak çeviriyi yaparlar. Eşzamanlı olarak sözlü çeviri yapmak oldukça yoğun bir konsantrasyon gerektirdiğinden, zihinsel yükleri de göz önüne alınarak çevirmenler, 20-30 dakikalık sürelerle dönüşümlü olarak çeviri eylemini gerçekleştirirler. Bu sürenin sonunda pasif olan çevirmen, "[…] gerektiğinde meslektaşına yardım etmek üzere hazır bulunur." (Phelan, 2001:7). Eşzamanlı çeviride takım çalışması olmazsa olmaz bir unsur olma özelliği taşır. Konuşmacı, konuşmasını bitirene kadar da kabindeki mikrofon kapatılmaz (Taylor-Bouladon, 2001:108). İlk olarak Nürnberg Mahkemeleri'nde kullanılan bu teknik, günümüzde konferanslarda ve çok dilli

[6] AIIC: *Association Internationale des Interprètes de Conférence.* 1953 yılında kurulan ve dünya çapında 100'den fazla ülkede 2900'den fazla üyesi bulunan Uluslararası Konferans Çevirmenleri Derneği (http://aiic.net/node/2379/who-we-are/lang/1 (Son Erişim: 15.10.2014).

toplantılar ya da davalarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Shuttleworth & Cowie, 1997:155).

*Kabindışı eşzamanlı çeviri*de ise, çevirmen yine eşzamanlı olarak çevirisini gerçekleştirirken, kabiniçi eşzamanlı çeviriden farklı olarak bu sefer herhangi bir sözlü çeviri ekipmanı ya da kabin kullanmaz. Bu eşzamanlı çeviri alt türü, her ne kadar acil gereksinimlerden kaynaklı olarak başvurulan bir tür olsa da meslek standartlarına göre tercih edilmemektedir. Sözlü çevirinin ilk aşamalarında başvurulan bu tür, teknik aksaklıklar neticesinde çevirmenin inisiyatifi dahilinde kullanılabilir (Doğan, 2009:52).

Fısıldayarak çeviri ya da *fısıltı çevirisi*, bir toplantı ortamında dili bilmeyen bir ya da kişi olduğunda ve çeviri için gerekli teknik donanımın olmadığı durumlarda, dinleyicilere fısıldayarak yapılan bir eşzamanlı çeviri alt türüdür. Çevirmen dinleyicilerin ortasına geçer ve çeviri yaptığı toplantı ortamında diğer kimseler tarafından duyulmayacak şekilde alçak sesle ya da fısıldayarak eşzamanlı olarak çevirisini gerçekleştirir. Bu teknikte herhangi bir ekipmana gereksinim duyulmamakla birlikte, fısıldayarak uzun süreli olarak konuşmak çevirmenin ses tellerini oldukça zorlar. Bu sebeple, genellikle tercih edilen yöntem alçak sesle konuşmaktır.

İletişim teknolojisinin hızla ilerlemesinin tabii bir sonucu olarak dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan bir olay, oldukça uzak noktalardan bile duyulabilmektedir. Televizyon da, görüntülü olarak bir olayı yayınlayabilme özelliği bakımından, iletişim teknolojisinin en önemli araçlarından biri olma niteliğini taşımaktadır. İzleyicilere, anında yayınlanan bir görüntü hakkında yabancı dilden yapılan bir açıklamayı aktarma gereksiniminin neticesi olarak da *televizyondan eşzamanlı çeviri* türü ortaya çıkmış ve gelişerek bir gereksinim haline gelmiştir. Zira "[…] yapılmakta olan açıklamayı anında izleyiciye aktarabilmek televizyon kanallarının seçilebilirliğini de etkilemektedir." (Doğan, 2003:40). Televizyon kanalları, kendi yayınlarındaki bilgi akışının takibini eşzamanlı olarak sağlamak için bu eşzamanlı çeviri alt türünü talep ederler. Kanallar, televizyondan eşzamanlı çeviri hizmeti sağlamak için bünyesinde çevirmen istihdam edebilir ya da gerektiği

durumlarda dışarıdan çevirmen çağırabilir. Günümüzde savaşlar, uluslararası ilişkiler bağlamında siyasi liderlerin açıklamaları ile Akademi Ödülleri (Oscar) gibi durumlar ve yayınlarda gerçekleştirilen bu alt tür, Türkiye'de 1990 yılındaki Körfez Savaşı sırasında gündeme gelen ve halk tarafından tanınmaya başlayan bir tür olagelmiştir.

Günümüzde teknolojinin, bilhassa internet teknolojisinin gelişimi ile birlikte *video-konferans çevirisi,* "[…] birbirinden uzak yerlerde olup, çeşitli nedenlerle biraraya gelemeyen insanlar arasında iletişimi ve konferansı mümkün kılmasıyla gündeme gelmiştir" (Doğan, 2009:55). Bu sözlü çeviri alt türünün sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi için oldukça gelişmiş elektronik düzeneğe ihtiyaç duyulmaktadır, zira video-konferans yöntemi ile, konuşmacı ve çevirmen arasına aracı bir cihaz eklenmiş olur ve konuşmacının canlı olarak görülememesi, çeviri kalitesini etkileyebilmektedir.

Eşzamanlı çevirinin bir diğer alt türü ise *işaret dili çevirisi*dir. İşaret dili çevirisi, duyma yetisini kaybetmiş ve yapılan konuşmayı anlayamayan bireyler için gerçekleştirilen bir eşzamanlı çeviri alt türüdür (Phelan, 2001:14). El, yüz ve beden hareketlerini de içermektedir. Her ülkenin kendine has işaret dilleri bulunmaktayken, işaret dili lehçeler arasında da farklılık göstermektedir. Parmakla heceleme tekniği de işaretleri destekleyici şekilde kullanılabilirken, işaret dili çevirisi yapan sözlü çevirmen, diğer eşzamanlı çeviri alt türlerinin aksine, dinleyicisinin önünde bulunur ve görünürdür (a.e. 14-15). Bu eşzamanlı çeviri alt türünün bir diğer farkı ise, iki farklı dil arasında yapılabileceği gibi, aynı dil içerisinde de iletişimin kurulması amacıyla gerçekleştirilebilmesidir.

1.1.3. Ardıl Çeviri

Ardıl çeviri, "[…] konuşmacı, çevirmen ve dinleyiciyi yüz yüze, aynı ortamda buluşturan, dolayısıyla, özel bir alet gerektirmeyen, konuşmacının belli bir süre içinde yapmış olduğu konuşmayı çevirmenin tutmuş olduğu notlara bakarak erek dilden aktarmasıyla gerçekleştirdiği sözlü çeviri türüdür." (Doğan, 2000:65).

Sözlü çevirinin iki temel türünden bir tanesidir.[7] Ardıl çeviride çevirmen, konuşmacı konuşmasını yaparken sık sık not tutar ve konuşmanın bitimini takiben elindeki notların da yardımıyla belleğinde kalanlar ile bir metin oluşturur. Eşzamanlı çevirinin aksine, konuşmacının konuşması bitmeden çeviriye başlanmaz. Burada, konuşmanın tamamının sonlanması anlaşılmamalıdır. Zira, (eğer mümkünse) sözlü çevirmen, konuşmacıyla birlikte, yapacağı konuşmanın öncesinde kaç cümlenin akabinde ardıl çeviriyi yapacağına karar vermelidir. Çevirinin sağlıklı olarak yapılabilmesi için bu gereklidir. "Konuşmacı durarak, çevirmenin söylenenleri erek dile çevirmesine izin verir; o kısım tercüme edildikten sonra konuşmacı, bir sonraki kısma geçer. Bu durum, bütün konuşmanın yapılması ve erek dile tercüme edilmesine kadar devam eder." (Shuttleworth & Cowie, 1997:28). Teknik ekipmana gereksinim duyulmazken, çevirmenin sesinin rahat ulaştırılabilmesi açısından geniş salonlarda mikrofon kullanılabilir.

İdeal olarak, bir çevirmenden ardıl olarak çevirmesi beklenen konuşmanın süresi 6-7 dakika arasıdır (Gentile v.d., 1996:23). AIIC standartlarına göre, "[…] eğitimli bir sözlü çevirmen, **birkaç dakika uzunluğundaki** konuşmaların ardıl çevirisini gerçekleştirebilir."[8] Konuşmanın süresinin uzadığı hallerde, konuşma birkaç parçaya bölünerek, bu parçalar arasında ardıl çeviri yapılır. Oldukça yoğun ve zihinsel bir süreç ile kısa dönem hafızanın etkin şekilde kullanımını gerektirdiği için, konuşmacı ile ne kadar süre sonunda duraklayıp çevirinin yapılmasını bekleyeceğine dair bir ön konuşma yapılabilir.

Ardıl çeviride, konuşmacının akabinde çeviri yapılacağı ve erek dilde yapılan bu aktarımın da hemen hemen konuşmanın uzunluğu kadar süreceği göz önünde bulundurulduğunda, bu sözlü çeviri türünün, eşzamanlı (andaş) çevirinin aksine toplantı ya da konuşma süresini iki katına çıkardığı görülür. Zaman tasarrufu için eşzamanlı çeviri tercih sebeplerinden biri olabiliyorken, zaman açısından ardıl çeviri bir avantaj sağlamamasına karşın tercih edilme sebepleri arasında maliyetinin daha az olması sayılabilir. Zira ardıl çeviri türü için mikrofon dışında herhangi bir teknik ekipman gereksinimi bulunmamaktadır.

[7] Bkz. Eşzamanlı (Andaş) Çeviri
[8] http://aiic.net/node/7/how-interpreters-work/lang/1 (Son Erişim: 17.10.2014).

Ancak, bu süre toplantının ya da konferansın türüyle yapıldığı ortama göre artış ya da azalma gösterebilir. Genel anlamda toplantı ortamları üç gruba ayrılabilir: 1) Geniş katılımlı, 20 kişiden fazla konferans salonu toplantıları; 2) 15-20 kişilik yuvarlak masa ya da konferans salonu toplantıları; 3) Birkaç kişilik özel ve gizlilik boyutu olan toplantılar. İlk toplantı ortamında, konuşmacı, dinleyenlere bir salonda kürsüden hitap eder ve çevirmenin çoğunlukla ayakta not alması söz konusudur. Konuşmanın uzunluğu 5-10 dakikayı bulabilmektedir. Konuşmaya yardımcı görsel araçlar çevirmenin konuşmayı erek dile aktarmada işini kolaylaştırabilmektedir. Bilgi aktarımı tek yönlüdür, ancak soru cevap bölümünde iletişim ve bilgi paylaşımı söz konusu olabilmektedir. İkinci tür toplantı ortamında çevirmen, konuşmacı ve dinleyicilerle aynı masada oturmaktadır. Ortamda bulunanlar arasında iletişim daha etkin ve kolay şekilde gerçekleşebileceği için, çevirmenin aktarıma katkı sağlayacak dil dışı unsurlarının varlığından söz edilebilir. Dil kullanımı ise bu toplantı türünde farklılıklar gösterebilirken, konuşmaların uzunluğu ilk toplantı türüne göre daha azdır. Son toplantı türü ise, taraflar arası fikir alışverişi temellidir. İletişim tek yönlü değildir. Bu sebeple, konuşmalar birkaç cümle ile sınırlı olmaktadır. Toplantıya katılanlar ile görüşülen konulara göre, bu tür toplantıların ardından kimi zaman basına açıklama yapılması gerekebilir (Doğan, 2000:65-66). Çok keskin hatlarla ayrılamayan, zaman zaman bir diğerinin içinde değerlendirilebilecek olan bir sınıflandırma olmasına karşın, Doğan'ın yaptığı bu sınıflandırma, tür içi genel hatların çizilmesi bakımından yararlıdır. Bağlama, çeviriye gereksinim duyanların beklentilerine ve diğer birçok etmene göre, bu türler çeşitlendirilebilir. Zira "Sözlü çeviri durumları, iletişim durumları kadar çeşitlidir." (Eraslan, 2011:13). Bu çeşitlilik neticesinde de, çevirmenin sözlü çeviri yaparken tutumu da değişiklik gösterebilmektedir.

Ardıl çeviride başarılı olabilmek için çevirmenin sahip olması gereken birtakım becerilerin varlığı da söz konusudur. Bu becerilerden bazıları; çevirinin yapılacağı kaynak ve erek dil çiftlerinin etkin kullanımı, not alma tekniklerinin bilinmesi, çevirinin yapılacağı konu alanı ile bu konu alanına dair terimlere hakimiyet, kısa süreli bellek kullanımı ve zaman kullanımı olarak sayılabilir. Bu ve

benzeri diğer becerilere sahip olmak, ardıl çeviri uygulamasının başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Tüm bu sistematik not alma tekniklerinin kullanıldığı, toplantı ortamlarında gerçekleşen, çoğunlukla uzun konuşmalar içeren ve bir bakıma dinleyicilere bilgi vermeyi amaçladığı için de iletişim ile bilgi akışının tek yönlü olarak gerçekleştiği ardıl çeviri, Pöchhacker'in de değindiği gibi "**'klasik' ardıl**" çeviri olup (Pöchhacker, 2004:19) ardıl çeviri üzerine yapılan birçok araştırmada da temel alınan ardıl çeviri türü olma özelliğini de taşımaktadır. Bu tür ardıl çeviride bilgi akışı tek yönlü olmasına karşın, toplantının yahut ardıl çevirinin yapıldığı ortam itibari ile iki yönlü özellik taşıdığı zamanlar olabilir. Bilgi akışının ve iletişimin iki yönlü gerçekleşmesine örnek olarak, bir konferansın soru-cevap kısmı verilebilir. Not almadan yapılan, konuşmaların süresinin daha kısa olduğu ve genellikle iki yönlü olarak iletişimin gerçekleştirildiği ardıl çeviri türleri ise irtibat çevirisi bağlamında ele alınır. "Kısa ardıl çeviride, isminden de anlaşılacağı üzere, etkileşimde daha kısa konuşmalar gerçekleşir ve sözlü çevirmen, not almadan ve genellikle iki yönlü gerçekleşen orijinal konuşmayı ardıl olarak çevirir." (Eraslan, 2011:12). Bu türler, ayırıcı özellikleri bakımından *klasik ardıl* çeviriden ayrı tutulmuştur. Bu ayrıcı özellikler ise, temel anlamda yapıldıkları bağlamlardan kaynaklanmaktadır. Bu diğer ardıl çeviri türlerine ilk zamanlarda akademik anlamda *klasik ardıl* kadar önem verilmemekle beraber, son zamanlarda bu türler de akademide ilgi görmeye başlamıştır.

Uluslararası Konferans Çevirmenleri Derneği AIIC, ardıl çeviriyi konferans çevirmenliği bağlamında tanımlar. Buna göre;

> "Ardıl çeviriyi icra eden sözlü çevirmen, delegeler ile aynı masada yahut konuşmacı platformunda bulunur ve konuşmacının konuşmasının ardından, yapılan konuşmayı erek dile çevirir. Konuşmanın uzunluğu değişiklik gösterir. Bu sebeple, çevirmen not alabilir."[9]

Görüldüğü üzere, AIIC'in konferans çevirmenliği bağlamında yaptığı bu tanım, *klasik ardıl* tanımı ile örtüşmektedir. Konferans dışı ortam ve bağlamlarda icra

[9] http://aiic.net/node/7/how-interpreters-work/lang/1 (Son Erişim: 17.10.2014).

edilen ardıl çeviri türleri de bulunmaktadır. Ardıl çeviri, "[…] cümle cümle ya da kısa ardıl çeviriden not alma temelinde yoğun, uzun konuşmaların çevrilmesine kadar […]" geniş bir yelpazede tanımlanabilir (Pöchhacker, 2011:305).

Ardıl çeviri bağlamında sözlü çevirmen, A ve B dilleri arasında, A ve B dillerine doğru çalışır. Eşzamanlı çeviride sözlü çevirmenin yalnızca A diline doğru çalışması söz konusu iken, ardıl çeviride bu durum iki yönlü olarak gerçekleşir ve ardıl çevirmenden beklenen de aslında bu iki yöne çalışabilme özelliğidir.

Yukarıda verilen sözlü çeviri türleri (yazılı metinden sözlü çeviri, eşzamanlı (andaş) çeviri, ardıl çeviri), yapılış şekilleri bakımından ele alınmıştır. Şimdi ise, yapılış şekillerinin yanı sıra yapıldığı bağlamlara göre refakat çevirmenliği ile toplum çevirmenliğinden bahsedilecektir.

1.1.4. Refakat Çevirmenliği

Refakat çevirisi, adından da anlaşılacağı üzere, sözlü çeviri hizmetine gereksinim duyan kişilerin sabit bir ortamda bulunmadığı hallerde sözlü çevirmenin o kişilere refakat ederek, gerektiğinde çeviri hizmeti vermesini amaçlayan bir ardıl çeviri alt türüdür. *Eşlik* çevirisi olarak da adlandırılmaktadır (Doğan, 2000:66). Genellikle, yabancı bir ülkeye iş seyahatine veya sağlık turizmi gibi amaçlar ile giden ya da aynı amaçlarla yabancı ülkelerden gelen ve gittiği ülkenin dilini ve kültürünü bilmeyen kişilerin gereksinim duyduğu bir ardıl çeviri alt türüdür.

Çeviri hizmetine gereksinimi olanlar, çoğu durumda gittiği ülkenin dilinde iletişim kuramayacak kişilerdir. Refakat çevirmenini, ağırlayacağı konukları geldikleri ülkenin dilini bilmeyen kimseler için mukimler de tutabilir. Çevirmen, çeviri hizmeti sunduğu kişiye her durumda eşlik eder ve "[…] gerektiği anda hemen devreye girerek o kişinin dili ve kulağı olmak durumundadır." (Doğan, 2009:49). Bu da, çevirmenin her zaman tetikte olmasını gerektiren bir durumdur. Zira, çevreden

gelen herhangi bir iletişim başlangıcı, çevirmenin devreye girmesi gerektiren bir durumu ifade etmektedir. Bu sebeple refakat (eşlik) çevirmeni, dikkatini çevreden gelen iletişim başlatacak hareketlere vermek durumundadır. Refakat (eşlik) çevirmeni, müşterisinin söylediği her şeyi erek dile çevirirken, aynı şekilde çevrede konuşulanları da müşterisine çevirir; böylece iletişimi gerçekleştirir.

Yabancı bir ülkeye iş seyahatine giden bir kişi, bu tür çeviriye gereksinim duyduğunda, bir refakat (eşlik) çevirmeni kiralar. Yalnız, sözlü çevirmen bu iş seyahatinin ikili görüşmeler, toplantılar gibi sadece iş ile ilgili kısımlarında hizmetini gerçekleştirmez. Çeviri hizmetini sunduğu kişi ile sürekli birliktedir. Bu, havaalanında müşteriyi karşılamaktan alışverişe, şehir gezisinden yemek siparişine kadar değişiklik gösteren geniş bir yelpazede sunulan bir çeviri hizmetidir. Çevirmenin asıl görevi, diğer sözlü çeviri türlerinin de temelini oluşturduğu gibi, iletişimin sorunsuz olarak akışını gerçekleştirmektir.

Refakat çevirmenliği, çoğunlukla ardıl çeviri gerektiren durumlarda gerçekleşmektedir. Bu sebeple, bir ardıl çeviri alt türü olarak sınıflandırılır. Genellikle bir kişiye ya da küçük bir gruba sözlü çeviri hizmeti verilir. Ardıl çeviri başlığında da anlatıldığı gibi (Bkz. 1.1.3.), birkaç kişinin katıldığı küçük çaplı toplantılarla benzerliği, konuşma sürelerinin nispeten daha kısa ve taraflar arası etkileşimin daha yoğun olmasıdır. Bu türde sözlü çevirmen, her iki dile de çevirisini gerçekleştirir. Taraflar arası kullanılan dil değişiklik gösterebileceği gibi, icra edildiği ortam ve bağlam bakımından genellikle daha az resmi bir nitelik göstermektedir.

Konuşma sürelerinin genellikle kısa oluşu ile çevirmenin gündelik yaşantıda da çeviri hizmetini gerçekleştirmesi gibi sebeplerle, çoğu zaman çeviri amaçlı not almayı gerektirmeyen bir ardıl çeviri alt türü olmasına karşın, çevirmenin yine de hazırlıklı olmasında fayda bulunmaktadır. Zira bu ardıl çeviri alt türünde, çevirmenin ne zaman iletişim olgusu ile karşı karşıya kalacağı belli olmayacağı gibi, ne tür durumlarla da karşılaşacağı belirsizdir. Çevirmen, daha önce tahmin etmediği durumlar ile de karşılaşabilir. Bu sebeple, tetikte olmasında fayda vardır.

1.1.5. Toplum Çevirmenliği

Toplum çevirmenliği, bir toplumda yaşayan kimselerin, bulundukları ya da ikamet ettikleri ülkenin resmi dilini konuşamamaları nedeniyle o ülkenin resmi kurumlarıyla iletişim kuramamaları neticesinde, bu iletişimin sağlanması gereksiniminden doğmuş bir ardıl çeviri alt türüdür. Toplum çevirmenliğinin amacı, içinde yaşadığı toplumun çoğunluğunun konuştuğu dili bilmeyen kimselere, verilen kamu hizmetinden yaralanmaları için erişim ve olanak sağlanması olarak ifade edilebilir.

Sağlık ve hukuk alanlarında "tıp çevirisi" ya da "hukuk çevirisi" başlıkları altında yazılı olarak teknik çeviri yapılması yaygın bir uzmanlık alanıdır. Ancak bu alanlarda bile sözlü çeviri yani mahkemelerde, emniyet birimlerinde, gümrüklerde, hastanelerde ve bütün sağlık kurumlarında verilen çeviri hizmeti sistemli ve meslek olarak gelişmiş durumda değildir. İşte sağlık, hukuk başta, acil durum, eğitim gibi toplum hizmetlerinin o ülkede konuşulan dili bilmeyen yabancılara sunulması sırasında yapılan çeviriye toplum çevirmenliği denir.

Yapılışı bakımından *klasik ardıl* çeviriden farklı bir nitelik taşımaktadır. Zira "icra edildiği bağlamlar ile" (Shuttleworth & Cowie, 1997:23) diğer sözlü çeviri türlerinden ayrılmaktadır. Diğer sözlü çeviri türlerinden temelde ayrıldığı nokta, bu tür çevirinin yapıldığı mekandır. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*'e göre, "Toplum çevirmenliği, resmi makamlar ile halk (ihtiyaç duyan toplum üyeleri) arasındaki iletişimi kolaylaştırmak için kamu çevrelerinde yapılan bir sözlü çeviri türüdür: polis merkezlerinde, göç departmanlarında, sosyal yardım merkezlerinde, tıp ve ruh sağlığı merkezlerinde, okullar ile benzeri kurumlarda yapılır." (Wadensjö, 2001:33). Bu tür, *diyalog çevirisi, kamu hizmeti çevirmenliği* ya da *kültür*

çevirmenliği olarak da adlandırılmaktadır (a.e. 2001:33), (Phelan: 2001:20)[10], (Pöchhacker, 2004:10)[11].

Çeviri hizmeti verilen kimseler, yaşadıkları ülkenin vatandaşı olup da o ülkenin dilini bilmeyen kimseler olabileceği gibi, yabancı bir ülkeye turistik ya da başka amaçlarla bir süreliğine giden ve ziyareti sırasında kamu hizmetine ihtiyaç duyan veyahut kamu kurum ve çalışanları ile muhatap olmak durumunda kalan kişilerdir. İlk durumda, çok uluslu ya da çok dilli bir ülkede yaşayan bir vatandaş ile bir ülkede azınlık olan halk örneği verilebilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan ve İngilizce bilmeyen Latin/İspanyol (Hispanik) halk ya da Türkiye'de yaşayan ve yalnızca Kürtçe konuşan, ancak resmi dil Türkçe'yi bilmeyen azınlık nüfus hastaneye ya da polis merkezine gittiğinde, bu resmi dairelerde iletişim kurmak için toplum çevirmenine ihtiyaç duyar. İkinci durumda ise, iş seyahati ya da turistik amaçlar ile yabancı bir ülkeye giden bir kimse, bir trafik kazasına karıştığında polis ile, yaralanma ya da herhangi bir sağlık sorunu halinde hastane ile, bir suça karışıp yargılanması gerektiğinde mahkeme ile diyaloga girmek durumundadır ve bu durumda kendisini ifade edip bu resmi kurumlar ile iletişimi sağlayabilmesi için yine toplum çevirmenine ihtiyaç duyar. Aymil Doğan, olimpiyatların da bu çeviri türünün *geçici olarak* kullanıldığı ortamlar olduğunu ifade eder (Doğan, 2009:58). Bu niteliği ile bakıldığında toplum çevirmenliği, *ad hoc* bir nitelik taşımaktadır.

Toplum çevirmenliği başlığı altında mahkeme çevirmenliği, afette rehber çevirmenlik, hastane çevirmenliği gibi türler sayılabilir. Ancak, bu sınıflama ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilir; zira bu alt türler ayrı birer sözlü çeviri uzmanlık alanı olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Sınıflandırması ister toplum çevirmenliği çatısında ister ayrı olsun, hepsinin bir ortak noktası vardır: çevirisini yaptıkları dillerin kültürlerini yakından tanıma zorunluluğu. Aslında, dil ve kültür birbirinden ayrılmaz unsurlar oldukları için her ne kadar bütün çeviri türlerinde çevirisi yapılan dillerin kültürlerini bilmek gerekli olsa da, toplum çevirmenliği için bu ayrı bir önem

[10] Kamu hizmeti çevirmenliği, Birleşik Krallık'ta kullanılmaktadır. (Bkz. The Interpreter's Resource, Mary Phelan, 2001)
[11] Kültür çevirmenliği, Kanada'da kullanılan bir ifadedir. (Bkz. Introducing Interpreting Studies, Franz Pöchhacker, 2004)

taşımaktadır. Zira, kültürel farklılıklardan dolayı taraflar arası yanlış anlaşılmaların önüne geçebilecek ve ciddi sorunların doğmasına engel olabilecek tek kişi toplum çevirmenidir.

Çeviri hizmeti verilen kimseler, genellikle dezavantajlı durumdadırlar. Sosyal statü, fiziksel engel ve benzeri unsurlarla dezavantajlı olabilecekleri gibi, bu durumların olmadığı hallerde dahi dezavantajlıdırlar; içinde bulundukları toplumda iletişim kurmak için aşamadıkları bir dil engeli vardır.

> "Toplum çevirmenleri, çalıştıkları konular gereği sık sık kişilerin özel hayatlarının içine girerler. Çoğu kez kimseyle paylaşılamayan mahrem konular toplum çevirmeni tarafından bir başka dilde yeniden anlatılır. Bu açıdan bakıldığında, toplum çevirmeni duyguların ve düşüncelerin sıkça dile getirildiği, insani önemi yüksek bir iş yapmaktadır." (Başaran, 2013:435-436).

Toplum çevirmenliğinde çevirmenin karşılaştığı konuların, kimi zaman toplum çevirmeni ile çevirisini yaptığı dezavantajlı kimse arasında yakınlık doğurabilme tehlikesi söz konusudur.

Toplum çevirmenliğinde verilen çeviri hizmetinin çoğu yüz yüze ve bire bir gerçekleşmektedir (Phelan, 2001:21). Telefonla ardıl çeviri şeklinde de taraflar arası iletişim sağlanabilir. Genellikle ardıl çeviri şeklinde icra edilmesine karşın, eşzamanlı olarak da (örneğin mahkemelerde) yapılabilir ve kullanılan dil seviyesi ya da resmiyet, durum ve bağlamlara göre değişiklik gösterebilir (Eraslan, 2011:19). Konferans çevirmenliğinden farklı olarak iki yöne doğru ardıl çeviri yapılır (Shuttleworth & Cowie, 1997:23). Bu türde eşzamanlı çeviri ise, çoğunlukla fısıltı çevirisi olarak görülür. Genellikle, karşılıklı kısa konuşmalar içerdiği için ardıl çeviri not almadan yapılır. Toplum çevirmenleri, kimi zaman bire bir çeviri yapmayıp çeviri yapılan ortam ve bağlama ya da taraflara göre, birtakım **inisiyatif**ler alarak açıklamalarda bulunabilecekleri gibi, iletinin daha net anlaşılması bakımından birtakım eklemeler de yapabilmektedirler.[12]

[12] Buna bir örnek olarak, Claudia Angellili'nin Boğaziçi Üniversitesi'nde 30 Ekim ve 3 Kasım 2014 tarihlerinde verdiği seminerlerde "Hastane Çevirmenliği" bağlamında yaptığı bir araştırmada değindiği nokta verilebilir. Buna göre Angellili, yaptığı araştırmadaki çevirmenlerin, genellikle bire

Ardıl sözlü çeviri türleri arasındaki farklılık, aslında bu türler arası benzerliklerden az olmakla birlikte, söz konusu bu farklılıklar yapılan ardıl sözlü çeviri uygulamalarının ayırt edici özelliği olmaktadır. Yapıldığı yer, görüşme ya da toplantının niteliği, resmiyet seviyesi gibi unsurlar, türler arası belirleyici ya da ayırt edici rol oynamalarına karşın, ardıl çeviri türleri arasında not alma, bellek kullanımı gibi uygulamadaki teknikler ile gereken beceriler benzerlik göstermektedir. Özetle, uygulamada kullanılan teknikler benzerlik göstermekle birlikte, ayırt edici belirli unsurlar için birtakım ek beceriler gerekebilmektedir.

1.2. Ardıl Çeviri Türleri Arasında Spor Çevirmenliğinin Yeri

Bir sözlü çevirmenin rolünün, temelde, farklı kültürlere ait kişi ya da grupların birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlamak olduğunu unutmamak gerekir. Sözlü çevirmenin görevi, farklı kültürel arkaplanlara sahip tarafların birbirlerini anlamalarını sağlamaktır (Kondo v.d., 1997:153). İletişim olgusunun temelinde iki önemli model yatar: *aktarım* modeli ve *sosyal-etkileşimsel* model. Sosyal etkileşimsel model söyleşimseldir; konuşmacı, kendi fiziki ve sosyal ortamında belli durum ve bağlamlar çerçevesinde iletişime girerek mesajını karşısındakine aktarır (Linell, 1997:52). Sözlü çevirmen de, bu durum ve bağlamda iletişimi gerçekleştiren kişidir.

Sözlü çeviriyi eşzamanlı ve ardıl olarak, gerçekleştikleri zaman dilimi açısından temelde iki gruba ayırabiliriz. Sözlü çeviride çevirmenin taraflar ile doğrudan etkileşime girdiği grup ise, çoğunlukla ardıl çevirinin gerçekleştiği ortamlardır. Bunun büyük nedeni, türler arasındaki fiziki şartlardır. Eşzamanlı çeviride bir kabin içerisinde sözlü çevirmenler varken ve iletişim akışı genellikle tek yönlü olarak yapılmaktayken, dinleyici ile konuşmacı arasındaki bağ, çevirmenin

bir çeviri yapmaktan ziyade hastaya doktorun yönelttiği sorulardan fazlasını sorduğunu gözlemlemiştir. Çevirmenin, daha doğru ve net şekilde diller arası bir aktarım yapması ve hastanın rahatsızlığının daha net anlaşılması açısından çevirmenlerin inisiyatif alarak, doktorun yönelttiği sorulardan fazlasını hastaya sorduklarını gözlemlemiş ve bu çevirmenlerin, aldıkları bu inisiyatifin gerekli olduğuna inandıklarını savunduklarını belirtmiştir.

kulaklıktan gelen sesidir. Çevirmen, bu türde taraflar ile birebir etkileşime geçmez. Ardıl çeviri türlerinde ise, çevirmenin rolü daha *katılımcı*dır ve sosyal-etkileşimsel model çerçevesinde sözlü çevirmenin rolü irdelenebilir. Çalışma ortamı gerek basın toplantısında çeviri hizmeti vermek, gerekse antrenmanda oyuncu ve teknik direktör arasındaki iletişimi sağlamak olsun oldukça geniş görev tanımı kapsamında spor çevirmeninin çoğunlukla sosyal bir etkileşim içerisinde bulunduğundan söz edilebilir.

Spor çevirmenliği, spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında bir takım, antrenör ya da oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardıl çeviri hizmetidir. Bu bağlamda spor çevirmeni, bir spor organizasyonu için *ad hoc* olarak veyahut bir spor kulübünce kadrolu olarak istihdam edilen sözlü çevirmendir.

Sözlü çeviri türleri arasında spor çevirmenliğinin kendisine bulduğu yerin tanımlanmasına ihtiyaç vardır. Spor çevirmeni ister *ad hoc* isterse kadrolu olarak istihdam edilsin, bir nevi refakat (eşlik) çevirmenidir.

Ad hoc olarak bir spor organizasyonunda dil asistanı ya da mihmandar adlarıyla istihdam edilen çevirmen kendisini, ülkesine gelen yabancı ekiplerin havaalanından karşılanmasıyla başlayan ve ayrılacakları ana kadar devam eden bir eşlik görevi içerisinde bulur. Yaptığı iş, yabancı ekibin ülkesinde geçirdiği süre boyunca yanlarında bulunup iletişim ihtiyacı halinde gerekli iletişimi sağlamak ve herhangi bir sorun ile karşılaşıldığı takdirde sorunun çözülmesi için gerekli girişimlerde bulunmaktır. Gerek gönüllü gerekse ücret karşılığında istihdam edilmiş olsun, düzenlenen uluslararası organizasyon boyunca gelen ekibin sorunsuz bir şekilde organizasyonu geçirmesi için gerektiği zaman inisiyatif alabilecek kişidir. Turnuva boyunca ekibin isteklerini karşılar, onlarla her an birliktedir, ekip ile organizasyonu düzenleyenler arasında iletişim gereksinimi olduğunda bu gereksinimi sağlayacak kişidir.

Kadrolu olarak bir spor kulübünde istihdam edilen çevirmenin, *ad hoc* organizasyonlarda istihdam edilen gönüllü mihmandarlara benzer görevleri söz konusudur. *Ad hoc* uluslararası bir organizasyonda istihdam edilen çevirmenin yukarıda bahsedilen görevlerinin hemen hepsi, kulüp çevirmenleri için de geçerlidir.

Bir oyuncu ya da teknik direktörün çevirmenliğini yapan kişi, o oyuncu ya da teknik direktörün, ülkesine geldiği andan gideceği güne kadar eli ayağı konumundadır. Yaptığı sözlü çeviri işi, tür olarak ardıl çeviriye girmekle birlikte, gerçekleştiği ortamların çeşitliliği söz konusudur. Verdiği çeviri hizmetinin kapsamı sadece maç esnasında verilen direktiflerin çevirisinden ibaret değildir. Spor dışında kalan ortamlarda da çeviri hizmetini vermeye devam eder. Sözlü çeviri hizmeti verdiği kişiye alışveriş yaparken eşlik edebileceği gibi, hastalık halinde doktorla arasındaki iletişimi de sağlayabilir. İstihdam edilen sözlü çevirmenin hizmet verdiği kişiye eşlik ettiği ortamlar geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu sebeple, yaygın kanının aksine, spor çevirmenliğinin sadece spor bilgisi ile terim bilgisine sahip olmaktan ibaret olmadığı görülmektedir.

Bir spor kulübünde istihdam edilen çevirmen, aynı zamanda kulüpte basın toplantılarında en bilinen şekliyle ardıl çeviri de yapar. Transfer edilen yabancı oyuncu ya da teknik direktör sözleşme yaptığında ya da sözleşmesi yenilendiğinde çevirmen sözleşme maddelerinin çevirisini de yapabilmektedir.

Yukarıda sayılanların dışında, bir spor kulübünde istihdam edilen sözlü çevirmenin, eşlik çevirisi esnasında bulunabileceği sayısız ortam söz konusudur.

"Bir teknik direktörün çevirmeni, antrenmanlar ve basın toplantıları başta olmak üzere, kulüp yönetimiyle yapılan toplantılarda, futbolcularıyla yaptığı özel toplantılarda, hatta özel hayatında eşlik eder." (Özfesçioğlu, 2005:15). Maç esnasında bir sorun olduğunda hakemlerle teknik direktör arasında iletişimi sağlayan kişi çevirmendir. Yine maç esnasında oyunculara taktik veren, yönlendirmelerde bulunan teknik direktörün eli, ayağı olur. Zaman zaman beden dilini de kullanarak teknik direktör gibi davranabilir. Sözsüz iletişimin, çoğu zaman sözlü iletişimden fazlasını söylediği düşünüldüğünde, beden dili kullanımının daha sağlıklı bir çeviri için faydalı olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Spor çevirmeni, basın toplantıları ile kulüp yönetimiyle yapılan toplantılar başta olmak üzere, yapılışı bakımından bir ardıl çeviri alt türü olan ve iki kişi ya da grup arasında genellikle diyaloglar halinde gerçekleşen ve not alma tekniklerinin çoğunlukla kullanılmadığı ikili görüşme (diyalog) çevirisi de yapmaktadır. Refakat

(eşlik) çevirisinden farklı olarak, bulundukları ortam eşlik çevirisine göre daha resmidir.

Bir oyuncu asistanı ya da çevirmeni, yine teknik direktörün çevirmeninin yaptığı işlerin benzerini yapar. Ancak, maç esnasında oyuncu saha içinde olduğu ve müdahale edilecek ya da iletişim kurulacak bir ortam oluşmadığı için bu süre zarfında görev yapmayacaktır. Bunun dışında, teknik direktörün çevirmeni hakkında saydığımız diğer maddeler, oyuncu çevirmeni için de geçerlidir.

Sözlü ve yazılı çevirinin her ikisi için geçerli olan bir gerçek vardır; çevirmen yalnızca diller arası aktarım yapmaz. İster yazılı isterse sözlü çeviride olsun çevirmen, iki kültürü de bilen ve bu kültürlere hakim olan kişidir. Bir kültür elçisidir. Dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülmeyeceği gibi, spor çevirmenliğinde de kültürel aktarım oldukça önemlidir. Zira bir takıma yurt dışından transfer edilen yabancı oyuncu ve teknik adamlar, farklı kültürden gelmiş kimseler olup geldikleri ülkenin kültürüne yabancıdırlar. Bu sebeple, her iki kültüre de aşina olan spor çevirmeninin durduğu yer ve konumu bir tür kültür elçiliğidir.

Ancak kültür denilen olgu, sadece toplumsal olarak ele alınmamalıdır. Yabancı oyuncu ya da teknik direktörün geldiği kulübün de bir kültürü vardır. Gelen kişi, bu kültüre de adapte olmak durumundadır. İşte bu noktada spor çevirmenine büyük rol düşmektedir.

Spor çevirmenin, refakat ettiği süre zarfında bulunabileceği ortamlardan birkaçına değinilmişti. Bu ortamlara örnek olarak, hastane ve mahkeme ortamları da gösterilebilir. Oyuncu ya da teknik direktörün, kendisi veya ailesinden birisi hastalandığında, çeviriye gereksinim duyan kişi olarak güvenebileceği tek kişi çevirmendir. Yine aynı şekilde, bir suça tanık olunduğunda ya da bir kaza durumunda polis merkezi ya da mahkeme ortamında iletişimi sağlamak için yine çevirmen oradadır. Başka bir deyişle, eşlik ettiği yabancı spor adamının, bulunduğu ülkenin resmi kurumlarıyla iletişim kurması gerektiğinde görev yine spor çevirmenine düşmektedir. Böylece, spor çevirmenin verdiği çeviri hizmetlerinden biri de doğal olarak hastane, polis, mahkeme vb. toplum çevirmenliği bağlamları

olmaktadır. Zira, sözlü çeviri hizmetine gereksinimi olan kişi geldiği ülkenin dilini bilmeyen, bilmediği için de iletişim kurmakta zorluk çeken, dezavantajlı kimsedir.

Özetle, verdiği çeviri hizmeti yapılışı bakımından çoğunlukla ardıl çeviri olan spor çevirmeninin iyi bir artalan ve spor bilgisinin yanı sıra toplum çevirmenliği, (bir ardıl çeviri alt türü olarak) ikili görüşme ve refakat çevirileri yapabilecek donanımda olması gerekmektedir. Zira spor çevirmenliği, bu üç ardıl çeviri alt türünün ortasında bir yerde durmaktadır. Bu sebeple görev durumuna göre farklılık gösteren ve değişken yapıda bir çeviri türü olma özelliği taşımaktadır.

2. SPOR VE ÇEVİRİ

Bu bölümde, spor çevirisi ve çevirmenliğinin tanımı yapılıp spor çevirmenliğinin bir meslek olarak gelişiminde geçirdiği aşamalara değinilecektir. Bu çalışmanın spor çevirmenliğini temelde ardıl çeviri bağlamında ele alması sebebiyle, sırasıyla sözlü çevirinin gelişimine ve sözlü çeviri içerisinde ardıl çevirinin yeri ve önemine değinilecektir. Ardından, spor çevirmenliğinin ardıl çeviri bağlamında tanımı yapılarak çeviri alanındaki mesleki gelişimi içinde sözlü çevirinin bir alt bağlamı olarak Türkiye özelinde elimizdeki verilere göre konumlandırılmasına çalışılacaktır. Söz konusu bu gelişim, Türkiye'de ve dünyada spor çevirmenliğinin gelişimi olarak iki kısımda ele alınacaktır. Böylece, Türkiye özelinde elde edilen veriler çerçevesinde spor çevirmenleri ile yapılan görüşmelerin yorumlandığı ve günümüzde spor çevirmenliği mesleğinin betimlemesinin yapıldığı üçüncü kısım ele alınmadan önce dünyada ve Türkiye'de bu mesleğin geçirdiği aşamaların ışığında günümüzde bu mesleğin şimdiki halinde yapılış şekline kadar gelişiminin gözlemlenmesi amaçlanmaktadır.

2.1. Spor Çevirmenliğinin Gelişimi

Spor çevirmenliğinin tanımını yapmadan önce, spor çevirisinin ne olduğunu tanımlamakta fayda vardır. Bu çalışmada spor çevirmenliği yaygın görünümüyle, spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında herhangi bir takım, antrenör ya da oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardıl çeviri hizmeti olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda spor çevirmeni, bir spor organizasyonu için *ad hoc* olarak veyahut bir spor kulübünce kadrolu olarak istihdam edilen sözlü çevirmendir. Ancak, bu sözlü çevirmenin rolünün, yalnızca çeviri yapmaktan ibaret olmadığı görülmektedir. Bu konuya üçüncü bölümde değinilecektir.

Bu çalışmanın, spor çevirmenliğini bir sözlü çeviri uygulaması olan ardıl çeviri bağlamında ele almakta olduğu belirtilmişti. Bununla birlikte, spor çevirmenliği, bir uzmanlık alanı olarak yazılı ve sözlü boyutlarıyla ele alınabilecek ve tanımı yapılabilecek bir çeviri türüdür. Bu çalışma, spor çevirmenliğinin sözlü çeviri boyutunu ele almakta ve spor çevirmenliğini sözlü çeviri bağlamında tanımlamaktadır. Zira, yazılı çeviri boyutuyla spor çevirmenliği ele alındığında spor, yalnızca spor müsabakaları bağlamında değil, disiplinlerarası boyutuyla oldukça geniş bir şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Spor çevirisinin yazılı çeviri boyutunda yazılı basın materyalleri, takımların ya da spor organizasyonlarının internet siteleri, takımların ve spor kulüplerinin yazılı açıklamaları, kulüplerin antrenör ve oyuncularla yaptıkları sözleşmeler ilk etapta akla gelen örnekler arasındadır. Yazılı alanda disiplinlerarası boyutuna örnek olarak spor hekimliği (sporcu sağlığı ile ilgilenir), spor hukuku gibi alanlar örnek olarak gösterilebilir. Bu alanlar ile söz konusu bu alanlara özgü çevirileri bu çalışmanın kapsamının dışında tutuyoruz. Spor çevirmenliğini sözlü çeviri boyutu ile ele aldığımızda uygulanışı bakımından eşzamanlı (andaş) ve ardıl sözlü çeviri tanımları altında ele alabiliriz. Yapıldığı bağlam bakımından ise ikili görüşme çevirisi, refakat (eşlik) çevirisi ve irtibat çevirisi (oyuncu asistanlığı da kimi zaman içerebilmektedir) gibi türlerin spor alanında en çok rastlanan ve bu alanda tanımlanması gereken türler olarak karşımıza çıktığını görürüz.

Spor çevirisi ve spor çevirmenliği özellikle, çevirmenin çevirmenlik kimliğinin bütün bileşenlerini de ön plana çıkaran bir uzmanlık alanı ve mesleği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kulüp adına çalışan spor çevirmeni, bir yandan kulübün çıkarlarını gözetirken diğer yandan da taraftarın beklentisi doğrultusunda çevirisini yapmaya mahkum bir dil uzmanı olabilmektedir. Bu dil uzmanı spor kültürünün de uzmanı kişi iken, o kulübün kültürü konusunda bilgili ve kültürlü kişidir de. Hans J. Vermeer'e göre; "Çeviri yapmayı üstlenen kişi, istemli bir tercih neticesinde çeviriyi yapar […] ya da çeviriyi yapmaya gerek duyulur. Söz konusu kişi, kendisinin ya da başkasının inisiyatifi neticesinde çeviri yapar, bir başka deyişle, bir "iş" (Auftrag) doğrultusunda hareket eder." (Vermeer 1989, Venuti 2004:234 içinde). Spor çevirmenliği, icra edilen mesleğin gereklilikleri çerçevesinde

tanımı geniş olarak ele alınabilmesine karşın, bu çalışmada, spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında bir takım, antrenör ya da oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardıl çeviri hizmeti olarak ele alınacak olup bu tanım çerçevesinde bu bölümde tarihsel gelişimi anlatılmaya çalışılacaktır. Bu tarihsel gelişim de Türkiye özelinde ve dünyada spor çevirmenliğinin ortaya çıkışı, geçirdiği evreler ile mesleğin bugünkü halini nasıl aldığına değinilerek anlatılacaktır. Spor çevirmenliğinin tarihsel gelişimini anlatılmadan önce de, söz konusu bu alan bu çalışmada sözlü çeviri bağlamında ele alındığı için, sözlü çevirinin tarihsel gelişimi ile birlikte anlatılacaktır.

Toplumda aslında basına yansıyan spor haberleri yoluyla sürekli göz önünde olmalarına karşın, spor çevirmenlerinin rolü ya hep göz ardı edilmiş ya da onlara gereken önem verilmemiştir. Spor çevirmenliği, gerek yabancı oyuncuların ülkemizdeki kulüplerde oynaması, gerekse uluslararası organizasyonların düzenlenmesiyle birlikte ihtiyaç duyulan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor çevirmenlerinin adları ise çoğunlukla çeviri krizleri olduğunda gündeme gelmiştir. Elbette ki çeviri krizleri dışında da çevirmenlerin gündeme geldiği zamanların olduğu da yadsınamaz bir gerçek iken, toplumun karşısında spor çevirmenlerinin "görünür" oldukları zamanlar çoğunlukla kriz anlarıdır. Spor çevirmenliğinin bilhassa Türkiye özelinde görünür olduğu durumlara, alanın profesyonelliği ile ilişkisi kurulmaya çalışılarak değinilecektir.

2.1.1. Dünyada Spor Çevirmenliğinin Gelişimi

Dünyada spor çevirmenliğinin görünümü konusunu ele almadan önce, sözlü çevirinin tarihsel anlamda gelişiminin ve yerinin ele alınması gerekmektedir. Sözlü çeviri aslında, farklı dil ve kültürlere mensup en az iki kişi ya da grubun, iletişim kurma amacıyla, söz konusu dile ve kültüre hakim uzman sözlü çevirmen aracılığı ile gerçekleştirdiği eylemdir. İnsanlar arası iletişimin sağlanması için dil ve kültür engellerinin aşılması gerekliliği aslında, tarihsel olarak ele alındığında farklı dil ve

kültüre mensup kişilerin bir araya geldiği her zaman önem taşımış olmakla birlikte, dünyada bir araştırma alanı olarak bu alanın ele alınması görece daha yenidir.

Sözlü çeviri, yazının icadının dillerin ortaya çıkışından sonra olması neticesinde, yazılı çeviriden tarihsel gelişimi bakımından çok daha önce uygulanmakta olan bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Sözlü çeviri ve yazılı çeviri arasında uygulama bakımından böylesi bir sıralamadan bahsedilebilmekteyken, akademik çalışmalar bağlamında Çeviribilim içerisinde sözlü çevirinin ele alınışı hem yazılı çeviriden sonra olmuş hem de günümüzde dahi yazılı çevirinin ardından ikinci planda kalmıştır. Bunu söylememizin nedeni, sözlü çeviri çalışmalarının sayıca azlığından kaynaklanmaktadır. Çalışmaların az oluşunun temel nedeni, aslında Çeviribilim'in bir bilim olarak ele alınmasının görece yakın zamanda olduğundan kaynaklabilir. Buna örnek olarak, editörlüğünü yaptığı *The Translation Studies Reader* adlı seçkinin giriş bölümünde Çeviribilimci Lawrence Venuti, Çeviribilim'in "yeni ortaya çıkan bir akademik disiplin" olduğundan, "diğer disiplinlerden çeviri üzerine yapılmış araştırma ve yorumların faydalı olabileceği"nden bahsetmektedir (Venuti, 2004:4). Çeviri uygulaması üzerine yazılanlar M.Ö. 2. yüzyıla, Cicero ve Horace'ye kadar dayanmakla birlikte Çeviribilim'in ayrı bir bilim olarak akademik disiplinde ele alınması ise 20. yüzyılın ikinci yarısına tekabül etmektedir (Munday, 2001:7). Yapılan akademik çalışmaların birçoğu yazılı çeviriyi odak almakla birlikte, Miriam Shlesinger gibi sözlü çevirmen kimliğine sahip akademisyenler de, Çeviribilim alanındaki çalışmalarını sözlü çeviri odaklı yapmışlardır.

Sözlü çeviri alanındaki akademik çalışmaların birçoğu, eşzamanlı çeviri alanında yapılagelmektedir. Ardıl çeviri, sözlü çeviri türleri içerisinde en yaygın olarak kullanılan tür olarak karşımıza çıkar. Ancak, ardıl çeviri uygulamada en yaygın kullanılan tür olarak karşımıza çıkmasına karşın, yapılan ilk çalışmalar eşzamanlı çeviri ya da konferans çevirmenliği bağlamında eşzamanlı çeviri olagelmiştir.

Çeviribilim, bir bilim olarak kendini ispatlamadan önce, çeviri bir uygulama alanı olarak diğer bilim dallarından akademisyenlerin ilgi alanı olmuştur. Farklı

disiplinlerden araştırmacıların sözlü çeviri ile ilgilenmesi neticesinde, sözlü çeviride disiplinlerarası çalışmaların başladığından söz edilebilir.

Sözlü çeviri ile ilgilenen bilim dallarının en önemlilerinden biri, kuşkusuz ki Psikoloji olmuştur. Psikoloji'nin çeviriyi bir araştırma alanı olarak görmesi bilhassa eşzamanlı çeviri alanında olmuştur. Eşzamanlı çevirideki zihin yükü ve bilişsel süreçler, bu bilim dalının ilgisini çekmiştir. Hatta, North Carolina Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde, ilk sözlü çeviri doktora tezi Henri C. Barik tarafından 1969 yılında yazılmıştır. Yine aynı sene, Psikoloji alanında Viyana Üniversitesi'nde uygulama yoluyla eşzamanlı çeviri yeteneğinin geliştirilmesi üzerine bir doktora tezi yazılmıştır (Pöchhacker, 2004:34). 1960'larda bilhassa eşzamanlı çeviriden hareketle bir araştırma nesnesi olarak sözlü çeviri uygulamasına yönelen farklı disiplinlerdeki çalışmalardan bahsedilirken, bir yandan da çevirinin akademide ele alınmaya başlayan bir konu olduğundan söz edilebilir. Bunun öncülerinden bir tanesi de Leipzig Üniversitesi öğretim görevlisi ve Çekçe – Rusça sözlü çevirmen olan Otto Kade'dir. 1964 senesinde doktora tezini savunan Kade, yazılı ve sözlü çevirinin sistematik olarak çalışılması için gerekli kavramsal temeli oluşturma yolunda önemli bir adım atmıştır. Kade'nin dışında sözlü çeviriyi akademide bir araştırma konusu olarak ele alan Çeviribilimciler arasında Ghelly V. Chernov ile Danica Seleskovitch de yer almaktadır (a.e. 2004:34).

Aynı şekilde, sözlü çeviri içinde spor çevirmenliğine dair dünya genelinde yapılan çalışmaların sayısı da oldukça azdır. Sözlü çeviri tarihine bakılacak olursa, yapılan sözlü çeviri araştırmalarının bir araştırma alanı olmasından ziyade genellikle sözlü çeviri eğitimi odaklı olduğu görülmektedir (Gambier v.d., 1997:1). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda bir araştırma alanı olarak Çeviribilim'in 20. yüzyılın ikinci yarısında ele alınmaya başladığı düşünüldüğünde, bir sözlü çeviri alt türü olan spor çevirmenliğine dair yapılan akademik çalışmaların yok denecek kadar az olması tabiidir. Gerçi, spor çevirmenliği alanının ele alınıyor olması, alana ne derece disiplinlerarası yaklaşıldığı ile paraleldir. Zira, disiplinlerarası bir yaklaşım ile Çeviribilim ele alınmadığında, sözlü çevirinin uygulanması veya eğitimi çevresinde bir araştırma döngüsü oluşması kaçınılmazdır.

Sözlü çeviri araştırmalarının, uluslararası konferans ortamları ile toplum odaklı (community based) ortamlar olarak artık ikiye ayrılmaya başladığından söz edilebilir (Eraslan, 2011:1). Bu durum, araştırmaların yapılış biçimi olarak eşzamanlı ya da ardıl türlerinin araştırmalarda ele alınmasından ziyade, sözlü çevirinin gerçekleştiği bağlamlar temelinde ele alındığını gösterir niteliktedir. Sözlü çeviri çalışmalarının çoğunlukla ele aldığı konferans çevirmenliği alanında bile, sözlü çevirmeni bir "bağlam" içinde çalışan birey ya da profesyoneller olarak ele alan çalışmalar oldukça azdır (Diriker, 2001:27). Konferans ortamında gerçekleşmeyen sözlü çeviri türleri arasında özellikle 1980'lerden sonra üzerinde en çok araştırma yapılan alan toplum çevirmenliği, ikili görüşme ve irtibat çevirileri olmuştur. Bu türlerin ortak özelliği, bağlama göre ele alınmalarıdır. Aslında bu durum, sözlü çeviri araştırmalarında bir dönüm noktasıdır. Toplum çevirmenliği, yine bağlamına göre isimlendirilen mahkeme çevirmenliği, hastane çevirmenliği, afette rehber çevirmenlik (ARÇ) gibi türleri de içine alan geniş bir yelpazeye sahiptir.

Burada toplum çevirmenliğinden bahsedilmesinin sebebi, aslında spor çevirmenliğinin de toplum çevirmenliğine benzer uygulamalarının olmasından kaynaklanmaktadır. Çoğunlukla ardıl sözlü çeviri uygulamaları temelinde yapılan toplum çevirmenliğinde çeviriye ihtiyacı olan kimsenin "dezavantajlı" durumdaki kimseler olduğu görülmektedir. Spor çevirmenliğinde de durum aslında böyledir. Spor çevirmeni, bir ülkenin dilini bilmeyen ve kültürüne tamamen yabancı bir sporcu ya da antrenörün eli ayağı konumundadır. Spor çevirmenliği ve spor çevirmeninin tanımına daha sonra değinilecek olup toplum çevirmenliğine dair dünyada yapılan araştırmaların, bilhassa *bir bağlam içerisinde sözlü çevirmenin rolünü* göstermesi bakımından aslında yeni ve farklı disiplinlerarası sözlü çeviri araştırmalarına yol açtığından söz edilebilir. Bunlardan biri de 2000'li yıllarda spor çevirmenliği olmuştur.

Bağlamına göre sözlü çeviri araştırmalarının yapılıyor oluşunun bir dönüm noktası olduğundan bahsetmiştik. Bu araştırmalarda ise özellikle ortaya çıkan noktanın "sözlü çevirmenin rolü" konusunda olduğunu görmekteyiz. Toplum çevirmenliği ve komşu diğer türlerdeki çalışmaların çoğunluğu da bilhassa bu konuya odaklanmıştır. Çevirmenin rolünü kullanıcı (çeviriye ihtiyacı olan ve çeviriyi

kullanan kişi) beklentileri, sadakat ve profesyonellik çerçevesinde ele almışlardır. Aynı şekilde, spor çevirmenliği de yapılan çalışmalar ile düzenlenen konferanslar ve konuşmalarda öncelikli olarak bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Peki, spor çevirmenliğinin bir sözlü çeviri türü olarak Çeviribilim içerisinde bir inceleme alanı olarak yer almaya başlamasının nedeni nedir? Kuşkusuz bunun birden çok sebebi bulunmaktadır. Bunlardan birisi, yukarıda da bahsedildiği üzere sözlü çeviri çalışmalarının yaşadığı sosyal dönüşümdür. Sözlü çeviri çalışmaları, inceleme alanı olarak farklı yaklaşım ve paradigmalarda ele alınmaktadır. Pöchhacker, bu paradigmaları beş gruba ayırır: 1) Yorumlayıcı Kuram, 2) Bilişsel İşleme Paradigması, 3) Nerolinguistik Paradigma, 4) Erek odaklı Metin Üretimi (Erek Metin Paradigması), 5) Söyleşimsel, Söylem Temelli Etkileşim Paradigması (Pöchhacker 2004:67-82, Eraslan 2011:21 içinde). Beşinci paradigma, çevirinin gerçekleştiği bağlam çerçevesinde toplum çevirmenliği, ikili görüşme ve irtibat çevirileri gibi türleri de içererek genişlemesi bakımından bu sosyal dönüşüm ile daha da önem kazanmıştır. Bu sosyal dönüşüm de aslında araştırmacılara spor çevirmenliği türünü tanımlamada oldukça önemli bir yol göstermiş olup sözlü çeviride yeni türlerin tanımlanmasına olanak sağlamıştır.

İkinci olarak, uluslararası nitelikteki spor organizasyonlarının sayısındaki artış neticesinde bu organizasyonlarda yaşanan iletişim ihtiyacının giderilmesi gösterilebilir. Sporun hemen her branşında dünya çapında uluslararası düzeyde her yaştan sporcu yarışmaktadır. Sadece bir spor branşını ele aldığımızda bile her ülkenin birden çok takımının varlığından söz edebiliriz. Örneğin, basketbol branşında milli takım kategorisinde yıldızlar (16 yaş altı), gençler (18 yaş altı), ümitler (20 yaş altı) ve A takım olmak üzere dört farklı takımın varlığı söz konusudur. Bunu her spor dalı için (futbol, voleybol, hentbol, okçuluk, yüzme gibi daha birçok takım oyunu ya da bireysel oyunlar sayılabilir) kadın ve erkek kategorilerinde düşündüğümüzde, sayının ne kadar fazla olduğunu görebiliriz. Her yaş grubu ve bu yaş gruplarının kadın – erkek kategorilerini sadece milli takım düzeyinde bile ele aldığımızda her bir milli takımın Dünya Şampiyonasında, Avrupa Şampiyonasında, Kıta

Şampiyonalarında oynadığı göz önünde bulundurulduğunda[13] ve bu sporcuların, uluslararası organizasyonların düzenlendiği ülkelerin dillerini bilememe gerçeği düşünüldüğünde, organizasyonların sağlıklı ve sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için dil asistanlarına, gönüllülere ve profesyonel sözlü çevirmenlere ihtiyaç olmaktadır. Doğan ihtiyaç neticesinde spor alanındaki sözlü ve yazılı çeviri hizmetleri için bireyler istihdam edilmektedir. Uluslararası organizasyonun büyüklüğüne ve doğal olarak önemine göre (birtakım spor branşları ve yaş kategorileri ülkelere göre değişiklik göstermektedir) gönüllüler ya da profesyonel sözlü çevirmenler istihdam edilmektedir.

Bir spor organizasyonunun, bilhassa Olimpiyatlar, Dünya ve Avrupa şampiyonalarının bir ülkenin tanıtımı ile prestiji olduğu düşünüldüğünde, organizasyonda iletişimsizlik nedeniyle ortaya çıkabilecek sorunları önlemek ya da önlenemiyorsa da minimuma indirmek için iletişim uzmanlarının istihdam edilmesi, organizasyonu düzenleyenler için hayati önem teşkil etmektedir. Yaşanabilecek herhangi bir olumsuzlukta maddi kayıplar büyük olacaktır. Bu sebeple, spor organizasyonlarında sözlü çevirinin önemli bir ihtiyaç olduğunun farkına varılması ile, organizasyonlarda eskiye oranla daha sistematik bir şekilde uzman kişiler istihdam edilmeye başlanmıştır. İstihdam edilen kişilerin yabancı dil bilgilerinin yanı sıra sözlü çeviri yapabilmeleri, bunlara ek olarak spor bilgisine ve diline hakim kimseler olması gibi birtakım özellikleri de artık aranmaktadır.[14] 2000 senesinde Avustralya'da gerçekleşen Sidney Olimpiyatları'nda 60'ın üzerinde konferans çevirmeni, 70 civarı ardıl çevirmen ile gönüllü olarak çalışan dil asistanları görev almıştır. Pekin Olimpiyatları öncesi ise tahmini 10.000 dil uzmanının gerektiği öngörülmüştür (Yue, 2008).

Sözlü çevirinin yanı sıra spor organizasyonlarında yazılı çeviriye de ihtiyaç duyulmaktadır. Düzenlenen organizasyonun resmi internet sitesinde yarışların ya da maçların özetleri, sonuçları gibi maç sonrası bilgiler, oyunların öncesi ve sonrası oyuncular ya da antrenörler ile yapılan röportajlar, organizasyon ile ilgili her türlü

[13] Olimpiyatlar yalnızca A takım düzeyinde gerçekleşmektedir. Bu sebeple yaş kategorileri temelinde hesaplamaya dahil edilmemiştir.
[14] Örnek olarak bkz. EK 2 İspanya 2014 FIBA Dünya Şampiyonası Gönüllü Başvuru Formu

haber bu resmi internet sitesinden duyurulmalıdır. Sporda çeviri konusunda yalnızca bir organizasyon bazında bile bu kadar dil ve iletişim uzmanına gereksinim duyulmaktayken, kulüpler bazında transfer edilen yabancı oyuncular ile teknik adamların her biri için her spor kulübünün, takım içi iletişimin sağlıklı olarak sağlanması gerekliliğinden hareketle yine iletişim uzmanına doğan gereksinimi hesaplanabilir. Bütün bu işleri bir arada düşündüğümüzde aslında bu sektörde ne kadar yoğun çeviri hizmeti verildiğinin farkına varılabilmektedir.

On yıllardır devam eden bu iletişim gereksinimini kimlerin karşıladığı sorusundan hareketle sektöre ve profesyonelliğe dair dünya çapında çalışmaların yapıldığına şahit olmaktayız. Spor çevirisinin ve spor çevirmenliğinin Çeviribilim'de yeni bir araştırma alanı olarak böylece karşımıza çıktığını görmekteyiz.

Üçüncü olarak ise, spor alanında yapılan çevirilerin dünya çapında profesyonelleşmesiyle paralel olarak kulüplerde çevirmen istihdamı ile organizasyonlarda spor çevirisi konusunda uzman kimselerin istihdam edildiği gözlemlenmektedir. Spor alanında özellikle sözlü çeviri hizmeti veren kimselerin spor bilgilerinin de olması gerekliliği ile spor diline hakimiyetleri de yine olması gereken özelliklerdendir. Spor dilini bilmek, bu alanda çeviri yapmak için gerekliyken ve çevirmenlerin tercih edilme sebepleriyken, bu dile hakim olan sözlü çevirmen sayısı da oldukça azdır. Örneğin, Pekin Olimpiyatları için istihdam edilmek üzere görüşme yapılan 15.000 sözlü ve yazılı çevirmenlerden yalnızca %1,3'ünün spor alanında yetkin oldukları görülmüştür (Yue, 2008).

Spor organizasyonlarında ya da spor kulüplerinde çevirmen istihdam edilmesi, prestijin korunması, doğal olarak da ciddi miktarda yatırım yapılan spor alanında iletişim sorunundan kaynaklı para kaybının önüne geçilmesi anlamına da gelmektedir. Bu nedenledir ki alanında yetkin çevirmenlerin istihdamı oldukça önemlidir.

İlk olarak 1936 Berlin Olimpiyatları'nda eşzamanlı çeviri hizmeti verilmesiyle spor çevirmenliği hizmetinin büyük organizasyonlarda yapıldığına şahit

olmaktayız (Diriker, 2014)[15]. Dünyada, sözlü çeviri hizmetinin verildiği bilenen en eski uygulama olarak Berlin Olimpiyatları kabul edilmektedir. Olimpiyatlara baktığımızda açılış ve kapanış törenlerinde eşzamanlı olarak, olimpiyat süresince de bilhassa olimpiyat köylerindeki yoğun iletişim gereksinimini gidermede gönüllü ya da profesyonel çevirmenler aracılığı ile verilen sözlü çeviri hizmetlerinin olimpiyatlar ile başlayıp diğer spor organizasyonları ile devam etmesiyle birlikte, bu sektörün yıllar içinde gelişip büyüdüğünü ve giderek profesyonelleştiğini de söyleyebiliriz.

Yine son yıllarda akademik çalışmaların spor alanını da kapsayacak şekilde genişlemesiyle birlikte, Çeviribilim alanında konferanslar düzenlenmiş ve bir konferansın bir oturumu ya da o oturumda bir bildiri şeklinde spor çevirmenliği üzerine konuşulup tartışılmaya başlanmıştır. Bu uluslararası konferanslara örnek olarak, 16-18 Haziran 2010 tarihlerinde *Emerging Topics in Translation and Interpreting* başlıklı Çeviribilim konferansında *Libera Università San Pio V*'ten Annalisa Sandrelli, EURO 2008 Futbol Şampiyonası'ndaki çeviri hizmetlerinden hareketle *Introducing FOOTIE (Football in Europe): simultaneous interpreting at football press conferences* başlıklı bir bildiri sunmuştur. Sözlü çeviri üzerine olan bir oturumda spor çevirmenliği konusuna böylece değinilmiştir. Kendisi de EURO 2008'de İtalya takımının sözlü çevirmeni olarak görev yapan Sandrelli, bu oturumda, görev aldığı turnuva boyunca en az 15 dakika uzunluğunda İngilizce – İtalyanca dillerinde çevirisini yaptığı 16 basın toplantısından verdiği örnekler ile bu bildirisini gerçekleştirmiştir (Sandrelli, 2010:103).[16]

2014 senesine gelindiğinde Bristol Üniversitesi'nde (University of Bristol), artık spor çevirmenliği bir sözlü çeviri konferansının parçası ya da bir oturum olarak değil, başlı başına uluslararası bir konferansın konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

[15] 20-21 Kasım 2014 tarihlerinde Ankara Sheraton Otel'de Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından düzenlenen "Genç Tercümanlar Çalıştayı"nda Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ebru Diriker, spor alanında Berlin Olimpiyatları'nda eşzamanlı olarak sözlü çeviri hizmeti verildiğine değinmiştir. Çalıştay kitapçığı halihazırda başım aşamasındadır.

[16] Söz konusu konferansın bildiri özet kitapçığında, bu bildiriye dair bilgiler bulunmaktadır.

29-30 Mayıs 2014 tarihlerinde Bristol Üniversitesi'nde *Sport and Translation: International Conference* başlıklı uluslararası bir konferans düzenlenmiştir.[17]

Avrupa'da akademik anlamda artık spor çevirisi üzerine tezler de yazılmaya başlanmıştır. Örnek olarak Innsbruck Üniversitesi'nde (Universität Innsbruck) bu alanda Almanca dilinde hazırlanmış bir yüksek lisans tezi bulunmaktadır.[18] Söz konusu yüksek lisans tezi bir saha çalışması olup araştırmacı, bir futbol kulübünde maç esnasında yapılan çevirileri incelemiştir.

Tezlerin dışında bilhassa toplum çevirmenliği ile benzer uygulamaları bulunan spor çevirmenliğine dair makaleler de yazılmaya ve bu makaleler seçkilerde yer almaya başlamıştır. *Modelling the Field of Community Interpreting: Questions of Methodology in Research and Training* adlı 2011 senesinde yayınlanan Çeviribilim seçkisinde özellikle Pekin Olimpiyatları'nın ardından Çin'deki toplum çevirmenliğini değerlendiren ve yeni bir olimpik disiplinin ortaya çıkışını tartışan "Community Interpreting in China Since the Beijing Olympics 2008 – Moving Towards a New Olympic Discipline?" başlıklı bir makale de yer almaktadır[19].

Dünyada spor çevirmenliği yapan ve bu spor alanında uzmanlaşmış kuruluş ve şirketlerin varlığı da söz konusudur. Bu şirketlere örnek olarak, Birleşik Krallık'ta faaliyet gösteren *Sporting Talk*[20], *Sports Translation*[21], *Sports Rule*[22], Amerika Birleşik Devletleri'nde faaliyet gösteren ve işitme engelliler için spor çevirmenliği hizmeti sağlayan *SportSign*[23], merkezi Hollanda'da bulunan ve futbol alanında uzmanlaşmış *SI Translations*[24] gösterilebilir. Tüm bunlar da, bizlere alanın yurt

[17] Bkz. http://sportandtranslation.blogspot.com.tr/ (Son Erişim: 29.12.2014).
[18] Bristol Üniversitesi'nde 29-30 Mayıs 2014 tarihlerinde gerçekleşen *Uluslararası Spor ve Çeviri Konferansı*'nda (Sport and Translation: International Conference), Prof. Eva Lavric tarafından yapılan sunumda, söz konusu yüksek lisans tezine atıfta bulunulmuştur.
[19] Bkz. Lidi Wang, Jie Zhang: "Community Interpreting in China Since the Beijing Olympics 2008 - Moving Towards a New Olympic Discipline?", **Modelling the Field of Community Interpreting: Questions of Methodology in Research and Training**, Wien, LIT VERLAG GmbH & Co. KG, 2011, s.263-279.
[20] Bkz. http://www.sportsinterpreting.co.uk (Son Erişim: 28.04.2013).
[21] Bkz. http://www.sportstranslation.com/ (Son Erişim: 28.04.2013).
[22] Bkz. http://www.sportsrule.co.uk/language-services/interpreting/ (Son Erişim: 28.04.2013).
[23] Bkz. http://www.sportsign.org/ (Son Erişim: 28.04.2013).
[24] Bkz. https://twitter.com/sitranslations (Son Erişim: 28.04.2013).

dışında uzmanlık gerektiren bir alan olarak algılandığını gösterir bir nitelik taşımaktadır.

2.1.2. Türkiye'de Spor Çevirmenliğinin Gelişimi

Bu bölümde, Türkiye'de spor alanında yapılan çevirilerin gelişimi ve hali hazırda yapılan akademik çalışmalar ile spor çevirmenliği mesleğinin profesyonelliği konusu tartışılmaya çalışılacaktır. Türkiye'de spor çevirmenliğinin görünümü konusunu ele alırken, spor alanındaki çevirilerin başlangıcının nasıl olduğuna değinilmeye çalışılacak olup daha sonrasında Çeviribilim açısından bu alanda hali hazırda yapılan çalışmalardan bahsedilecektir.

Sözlü çevirinin, farklı dil ve kültürlere mensup en az iki kişi ya da grubun, iletişim kurma amacıyla, söz konusu dile ve kültüre hakim uzman sözlü çevirmen aracılığı ile gerçekleştirdiği eylem olduğundan bahsetmiştik. Sözlü çeviri yazılı çeviriye göre uygulama alanı açısından daha eski bir tür olarak karşımıza çıkmasına karşın, bu alanda yapılan çalışmalar yazılı çeviri üzerine yapılan çalışmalardan sayıca azdır. Bu durum Türkiye'de de böyledir.

Sözlü çeviri alanında yapılan çalışmaların az olması bir yana, dünya genelindeki Çeviribilim araştırmalarında olduğu gibi çalışmalar yine ya eşzamanlı çeviri ya da klasik ardıl çeviri veyahut konferans çevirmenliği üzerine yapılmıştır.

Yapıldığı bağlama göre sözlü çeviriyi ele alan çalışmalar, konferans çevirmenliği ya da sözlü çeviri yapılış biçimlerini ele alan çalışmalara göre Türkiye'de de yine görece oldukça yenidir. 2000'li yıllarla birlikte toplum çevirmenliği bağlamındaki sözlü çeviri çalışmaları artık tanınırlık kazanmış, bu bağlamda da çeşitli toplantılar, konferanslar, söyleşiler düzenlenmeye başlanmış, çeşitli yayınlar yapılmıştır. Toplum Çevirmenliği alanında Türkiye'de düzenlenen toplantılara örnek olarak, 22-23 Kasım 2010 *tarihinde Türkiye'de Toplum*

Çevirmenliği (Community Interpreting in Turkey)[25] başlıklı bir konferans da düzenlenmiştir.

Toplum çevirmenliğinin alt türü olarak karşımıza çıkan mahkeme çevirmenliği, afette rehber çevirmenlik (ARÇ), hastane çevirmenliği gibi alanlar da giderek toplum çevirmenliğinin bir alt türü olmaktan çıkarak ayrı birer tür olarak ele alınmaya ve akademik çalışmalara konu olmaya başlamıştır. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Anabilim Dalı'nda Rana Kahraman tarafından 2003 senesinde yapılan *Afette Rehber Çevirmenlik*[26] başlıklı yüksek lisans çalışması da buna bir örnektir.

Başta toplum çevirmenliği alt türü olan çıkan bu gibi türler, bir süre sonra bir alt tür olarak değil, başlı başına bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Sözlü çevirinin ve toplumsal bir gereksinim neticesinde benzer yanları oldukça fazla olmasına karşın, özgül yanlarının da azımsanmayacak derecede olmasından dolayı bu türlerin başlı başına bir tür olarak Türkiye'de de ayrımlaşmaya başladığı gözlemlenmektedir.

Aymil Doğan'ın, bir sözlü çeviri türü olarak toplum çevirmenliğinin olimpiyatlarda geçici olarak kullanıldığı bir tür olduğunu ifade ettiğini söylemiştik (Doğan, 2009:58). Bu niteliği ile bakıldığında toplum çevirmenliği, *ad hoc* bir nitelik taşımaktadır. Dünya genelinde en büyük ve kapsamlı organizasyon olma özelliği taşıyan olimpiyatlarda yapılan toplum çevirmenliğinin aslında başlı başına spor çevirmenliği olarak ele alınması gerekmektedir. Toplum çevirmenliği ile benzer uygulamalarının çok oluşu nedeniyle toplum çevirmenliğinin bir alt türü olarak ele alınan spor çevirmenliğinin, aslında kendine özgü birtakım özellikler taşıması bakımından ayrı bir tür olarak değerlendirilmesi gerektiğinden bahsedilebilir.

Türkiye'de uygulamada on yıllardır süregelen, ancak profesyonel anlamda kendini kanıtlamaya halen daha ihtiyaç duyan bu sözlü çeviri türünün, Çeviribilim alanında da kendini bir tür olarak kabul ettirmeye başlaması, başka bir deyişle kendini ayrı bir tür olarak göstermesi aslında son birkaç yılda olagelmiştir.

[25] Bkz. www.toplumcevirmenligi.boun.edu.tr/index.htm (Son Erişim: 29.05.2015).
[26] Bkz. Rana Kahraman, **Afette Rehber Çevirmenlik**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Anabilim Dalı, 2003.

Türkiye'de artık spor çevirmenliğinden toplantılar, söyleşiler, konferanslar yolu ile bahsedilebilmekteyken, akademik anlamda lisansüstü düzeyde spor çevirmenliğini ele alan bitmiş bir çalışma bulunmamaktadır. Bu yüksek lisans çalışması, spor çevirmenliği türünü betimleme amacındaki ilk yüksek lisans tezidir.

Türkiye'de son yıllarda sözlü çeviri alanında adından bahsedilmeye başlamış bu türe dair toplantı ve söyleşiler, genellikle üniversitelerin Mütercim – Tercümanlık ve Çeviribilim bölümlerindeki öğrenci kulüpleri bünyesinde gerçekleştirilmiştir veyahut bu bölümlerin lisans müfredatında sözlü çeviri dersleri içinde bu konuya değinilmeye başlanmıştır. Söz konusu söyleşi ve toplantılara örnek olarak 28 Kasım 2012 tarihinde Okan Üniversitesi'nde düzenlenen "Tüm Yönleriyle Spor Tercümanlığı", 17 Aralık 2012 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi Çeviri Kulübü (BÜÇEV) tarafından düzenlenen ve futbol takım ve oyuncu tercümanlarıyla yapılan "Türkiye'de Spor Çevirmenliği"[27], 24 Mart 2014 tarihinde İstanbul Üniversitesi Çeviri Kulübü (İSÇEV) tarafından düzenlenen "Farklı Alanlarıyla Sözlü Çeviri", 8 Aralık 2014 tarihinde yine İSÇEV tarafından düzenlenen "Sporun Dili"[28], 27 Kasım 2014 tarihinde Ege Üniversitesi Çeviri Topluluğu tarafından düzenlenen "Spor Çevirmenliği: Dünü, Bugünü, Yarını", 20-22 Nisan 2015 tarihinde Yaşar Üniversitesi Çeviri Topluluğu tarafından düzenlenen "Çevirmenler İş Başında (Translators in Action)"[29] adlı toplantı, söyleşi ve konferanslar gösterilebilir.

Spor çevirmenliğini Türkiye özelinde ele aldığımızda, öğrenci topluluklarınca düzenlenen ve yukarıda bahsedilen toplantıların dışında, artık resmi kurum bazında da bu türden bahsedildiğini söyleyebilmekteyiz. 20-21 Kasım 2014 tarihlerinde Ankara Sheraton Otel'de Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından düzenlenen "Genç Tercümanlar Çalıştayı"nda da, sözlü çeviri oturumlarından bir tanesinde spor çevirmenliği konusunun tartışıldığını görülmektedir.

Spor çevirmenliği Türkiye'de ilk olarak akademik anlamda proje ve sunumlar dışında İstanbul Üniversitesi'nden araştırmacı Alev Bulut tarafından 2008 senesinde

[27] Bkz. http://www.ceviriblog.com/2013/04/23/top-cevirmenlerde-etkinligi-turkiyede-spor-cevirmenligi/ (Son Erişim: 28.08.2013).
[28] Bkz. http://www.ceviriblog.com/2014/12/08/iscev-neler-yapiyor/ (Son Erişim: 02.01.2015).
[29] Bkz. http://mt.yasar.edu.tr/translators-in-action/ (Son Erişim: 25.04.2015).

Multilingual Yayınları'ndan çıkan *Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji, İdeolojik Çeviri* başlıklı araştırma kitabında, Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen 10. Dil, Yazın ve Deyişbilim Semineri'nde "Çeviri Araştırmalarında Edimsel Modeller: 'Bağıntı', 'İncelik' ve İdeolojik Çeviri" başlıklı bildiride, Sözcükler dergisinde yayınlanmış "Spor Dilinin Çevirisi" başlıklı yazıda ve 29 Mart - 1 Nisan 2010 tarihlerinde Manchester Üniversitesi'nin düzenlediği Research Models in Translation Studies II başlıklı konferansta "Interpreters as Filtering Agents: Forms of Intermediation in Sports Interpreting" başlıklı bildiride ele alınmıştır. Ayrıca 8-10 Mayıs 2013 tarihlerinde Yıldız Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen Uluslararası Çeviri Kolokyumu'nda da yine Alev Bulut tarafından "Favouritism in Sports Interpreting"[30] adlı bir bildiri sunulmuştur. 2015 senesinde Çeviribilim Yayınları'ndan çıkan ve Alev Bulut tarafından kaleme alınan *Tercüme Hatası!?* adlı kitap da yine sporda çevirinin rolünü basından örneklerle ele alan bir başka çalışmadır.

Toplantı ve konferansların dışında, spor çevirmenliği alanında yapılan yazılı çalışmalara örnek olarak Mütercim – Tercümanlık ve Çeviribilim bölümlerinden lisans öğrencilerinin bitirme tezleri örnek verilebilir. Bu bitirme tezlerine örnek olarak, 2005 senesinde Alev Bulut danışmanlığında lisans öğrencisi Feraye Özfesçioğlu tarafından hazırlanan "Spor Kulüplerinde Çeviri" başlıklı bitirme projesi ile 2008 senesinde yine Alev Bulut danışmanlığında lisans öğrencisi Başak Kurt tarafından hazırlanan "Futbol Maçı Anlatımında Kullanılmak Üzere Çevrilen Metinlerdeki Tür-İşlev-Odak-Dil Değişimi" başlıklı bitirme projesi ve 2009 senesinde Jonathan Ross danışmanlığında lisans öğrencisi Yunus Emre İshak tarafından hazırlanan "Spor Çevirmenliği" başlıklı lisans projesi verilebilir.[31]

Türkiye'de yapılan akademik çalışmalara örnek olarak da, sporda taraftarlık konusunu ele alan bir diğer çalışma da, 1999 yılında Nalan Büyükkantarcıoğlu

[30] Bkz. http://www.ict3.yildiz.edu.tr/images/files/ozet_kitapcigi_v8.pdf (Son Erişim: 20.01.2015).

[31] "Spor Kulüplerinde Çeviri", Feraye Özfesçioğlu, İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim - Tercümanlık Anabilim Dalı, 2005.
"Futbol Maçı Anlatımında Kullanılmak Üzere Çevrilen Metinlerdeki Tür-İşlev-Odak-Dil Değişimi", Başak Kurt, İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim - Tercümanlık Anabilim Dalı, 2008.
"Spor Çevirmenliği", Yunus Emre İshak, Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü, 2009.

tarafından yapılmıştır. Söz konusu çalışma Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi'nde yayınlanan "Favouritism in Sports Discourse"[32] adlı makaledir.

Türkiye'de Çeviribilim ve Mütercim – Tercümanlık alanında spor üzerine yazılmış bir tane yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Söz konusu çalışma, spor çevirisinde kullanılan terimler üzerine Fethi Çimen Tarafından Çiğdem Pala Mull danışmanlığında Muğla Üniversitesi'nde yapılmış "Yaygın Spor Dallarında Kullanılan İngilizce Terimlerin Benimsenme Süreçleri ve Çeviri İlişkisi" başlıklı yüksek lisans tezidir.

Türkiye'de spor çevirmenliği alanında hali hazırda Yıldız Teknik Üniversitesi Fransızca Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'nda Emine Bogenç Demirel danışmanlığında bir yüksek lisans tezi de yazım aşamasındadır.

Türkiye'de spor çevirmenliği, yabancı oyuncu ve teknik direktörlerin Türkiye'de görev almasıyla birlikte yaklaşık olarak 50 senedir icra edilmekte olan bir meslektir. Türkiye'deki Mütercim – Tercümanlık bölümlerinin kurulmasından önce başlayan bu teknik adam ve sporcu transferi neticesinde ortaya çıkan iletişim sorununun çözümü için aracı bir kişiye ihtiyaç duyulması neticesinde gelişen bir meslek dalıdır.

Gelen oyuncuların ve teknik adamların Türkiye'ye geldikleri andan itibaren ayrıldıkları güne kadar kaldıkları süre boyunca iletişim sorunlarını karşılama amacıyla spor kulüpleri, bu kişilere sözlü çevirmen tahsis etmektedirler. Ancak, bu kimselerin yanlarında olan sözlü çevirmenler, çoğu zaman çevirmen olarak istihdam edilmeyen kişilerdir. Zira, yabancıların transfer edilmesiyle başlayan bu süreçte, çoğu zaman o spor branşı ile ilgili dil bilen "tanıdıklar" ya da bir kulüp içinde o dili bilen oyuncular aracılığı ile bu kişilerle iletişim sağlanmaktadır.

Aynı şekilde, Türkiye'de uluslararası nitelikte bir spor organizasyonu düzenlendiğinde de, iletişim gereksiniminin büyük kısmı gönüllüler aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Basın toplantılarında yapılan çevirilerin ise bir kısmı yine ya

[32] Nalan Büyükkantarcıoğlu: "Favouritism in Sports Discourse", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt 16, Sayı 2, Ankara, 1997, s.117-130.

gönüllüler aracılığı ile yapılmakta ya da kameralar önünde görünür olunmasından dolayı bu çevirileri biraz daha tecrübeli, profesyonel sayılabilecek kimseler gerçekleştirmektedir.

Halbuki uluslararası spor organizasyonlarına ev sahipliği yapılmasında temel unsur, belirli bir alt yapıya sahip olmaktır. Burada alt yapıdan kasıt, şehir içi ulaşımdan konaklamaya, spor tesislerinin yeterliliğinden güvenliğe, hatta anonsçuya ve çevirmene kadar her kalemin bu alt yapıya dahil olmasıdır. Ancak, "Türkiye'de bazı aktörler vardır ki tasarruf edilmesi gereken ilk kalem olarak görülür: mihmandar, tercüman ve anonsçu. Unutulmamalıdır ki bu aktörler organizasyon anlamında uluslararası bir etkinliğin işleyişinde hayati önem taşır." (İshak, 2013[33]). Bu durum gerçekten de öyledir. Uluslararası çapta bir organizasyonu alan bir ülke, o kadar harcama yaparken iletişim uzmanı kimseleri istihdam etmeyi düşünmez. Aslında o organizasyonu almak için yapılan birçok yatırım, göz ardı edilen iletişim uzmanı istihdamı nedeniyle ortaya çıkabilecek olumsuz bir durumdan, prestij kaybına uğrayabilir. Maalesef Türkiye'de bu durum, halen daha "en ucuz yoldan" halledilmeye çalışılmaktadır. Uzman kişilerin yapması gereken bu mesleği uzman olmayan kişiler yapmaktadır, lakin bir olumsuzluk olduğunda kabahat aslında uzman olmadığı bir konuda çalışan ve hata yapan "sözde tercüman"da bulunur. Bunun neticesinde de tercümanlık mesleği sorgulanır ve meslek prestij kaybına uğrar.

Aslında çevirmenlik mesleği, Mesleki Yeterlilik Kurumu'nca yeterlilikleri ancak 2013 senesinde yayınlanmış bir meslektir. Bu açıdan düşünüldüğünde, çevirmenlik mesleğinin on yıllardır icra edilmesine karşın, bir meslek olarak Türkiye'de tanınmaması bile başlı başına bu mesleğe olan yaklaşımı gösterir niteliktedir; yabancı dil bilgisi olan herkes bu mesleği yapabilir. Bu kanı da aslında çevirmenlik mesleğinin Türkiye'de ne durumda olduğunu bizlere anlatmaktadır. Hal böyleyken, çeviri alanında kendi rüştünü yeni yeni ispatlamaya çalışan spor çevirmenliğinin ne kadar profesyonelce yapıldığını tahmin etmek zor değildir. Zira spora merak duyan, bir şekilde sporun, kulübün ya da organizasyonun içine girebilmiş ve kendini sevdirebilmiş yabancı dil bilen bir kimsenin spor çevirmenliği

[33] https://www.dragosfer.com/sozlu-ceviri-/misafir-umdugunu-degil/ (Son Erişim: 22.04.2014).

yapabileceği algısı halen daha günümüzde etkili olmaktadır. Bu mesleği yapanların Mütercim – Tercümanlık ya da Çeviribilim bölümlerinden mezun olmayan kimseler oluşu bile bu savımızı destekler niteliktedir.

Örneğin, 2012 senesinde Alex De Souza'nın Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım ile yaşadığı olumsuzluklar neticesinde Fenerbahçe'den ayrılması ile son bulan ve Aziz Yıldırım'ın, Alex'in tercümanını aralarındaki konuşmanın şahidi olarak göstermesiyle halk arasında hafızalara "Doğru mu Samet?"[34] olarak kazınan ve gerek kulüp gerekse taraftarlar tarafından başarılı bir tercüman olarak nitelendirilen Samet Güzel, aslında Mimar Sinan Üniversitesi İstatistik Bölümü mezunudur. Lisans öğrenimi sırasında değişim programıyla Brezilya'ya gitmiş ve Portekizce dilini orada öğrenip Türkiye'ye gelmiştir. 2005 – 2012 senelerinde Fenerbahçe'de tercüman olarak görev yapmıştır. Yine Fenerbahçe'de uzun yıllar görev yapmış bir başka spor tercümanı olan ve Elma Yayınevi'nden 2006 senesinde çıkan *Tek Kalemde Şampiyon: Fenerbahçe Günlüğü*[35] adlı kitabın yazarı Mustafa Kıran, aslında bu mesleğe başladığında Brezilya Büyükelçiliği'nde çalışmaktaydı ve spor tercümanlığı aslında onun için bir hobi niteliğindeydi.

Türkiye'de spor çevirmenliğinin uzmanlık gerektiren bir meslek olarak algılanmaması, aslında Federasyonların yaklaşımının doğurduğu sonuçlardan bir tanesidir. Örneğin, futbol alanında Türkiye Futbol Federasyonu idari menajer istihdamını kulüplere zorunlu bir uygulama olarak sunmaktayken, yabancı oyuncusu ya da teknik direktörü olan kulüplere çevirmen istihdamını zorunlu tutmamaktadır. Kulüpler içinde oyuncular ve teknik direktör ya başka bir görevde istihdam edilmiş çevirmenler aracılığı ile ya da ortak bir dil temelinde buluşarak iletişim sorunlarının üstesinden gelmektedir.

Türkiye'deki en yaygın spor dallarından futbol, basketbol ve voleybol örneğini ele aldığımızda, üç branşta da sözlü çeviri ihtiyacının farklı şekillerde karşılandığını görebiliyoruz. Futbol, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de

[34] Bkz. https://www.youtube.com/watch?v=ojou0m7gRl4 (Son Erişim: 20.06.2015).
[35] Bkz. Mustafa Kıran: **Tek Kalemde Şampiyon - Fenerbahçe Günlüğü**, Elma Yayınevi, 2007.

eğitim ve gelir seviyesi düşük bireylerin kendini ifade ettiği bir spor olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbolcuların eğitim seviyeleri ile paralel olarak, yabancı dil bilgileri de iyi düzeyde değildir. Bu sebeple, yabancı bir milletten teknik direktör transfer edildiğinde, ortak bir dilde buluşmak imkansız olabilmektedir. Günümüzde bu durum İngilizce'nin oyuncular tarafından da yeteri kadar bilgiyle ortak dil olarak kullanılmaya başlanması ile bir nebze olsun giderilebilmekteyken, yine de yabancı teknik adam transfer edildiğinde bir çevirmen gereksiniminin doğması kaçınılmazdır. Futbol, çevirmen istihdamı açısından Türkiye'de en çok istihdam yapılan spor dalıdır.

Basketbol ve voleybol branşlarını ele aldığımızda ise, bu spor dallarıyla ilgilenenlerin eğitim düzeyinin futbola oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Doğal olarak, bu branşlarda çoğunlukla, dünya genelinde olduğu gibi spor alanında da *lingua franca* olan İngilizce diliyle iletişim kurulmaktadır. Hem yabancı milletlerden gelen sporcular ve teknik adamlar hem de Türk sporcu ile teknik adamlar, çoğunlukla İngilizce dilinde iletişim gereksinimlerini sağlamaktadırlar. Buna örnek olarak, 2004-2010 senelerinde Türk A Milli Basketbol Takımının antrenörlüğünü yapan Karadağ asıllı Bogdan Tanjevic[36], takımdaki oyuncular ile İngilizce dilinde anlaşırken, yalnızca basın toplantılarında ardıl çevirmen kullanmıştır. Yine basketboldan hareketle Fenerbahçe Ülker'in antrenörlüğünü yapan Sırp asıllı Zeljko Obradovic[37] de takımı ile maçlarda İngilizce olarak anlaşırken, basın toplantılarında ardıl çevirmen İngilizce dilinden Türkçe diline çevirisini yapmaktadır.

Uluslararası organizasyonlar bazında düşündüğümüzde de, bu organizasyonlarda gönüllü ya da ücretli olarak istihdam edilen *dil asistanları*nın, *mihmandarlar*ın ya da *oyuncu asistanları*nın[38] öncelikli olarak sorumlu oldukları kişi

[36]Bogdan Tanjevic hakkında daha fazla bilgi için bkz. http://www.biyografi.info/kisi/bogdan-tanjevic (Son Erişim: 22.06.2015).

[37] Zeljko Obradovic hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek için bkz. http://www.euroleague.net/competition/coaches/showcoach?pcode=wbc#!biography (Son Erişim: 20.06.2015).

[38] Dil asistanları, mihmandarlar ile oyuncu asistanları Türkiye özelinde spor organizasyonlarında aynı görevi yapan, ancak yer aldıkları organizasyonlarda, spor branşlarına göre farklı isimlendirmeleri bulunan ya da Türkçe'de çoğunlukla mihmandar olarak adlandırılan, ancak uluslararası organizasyonlardaki İngilizce adlandırmalarında farklılıklar bulunan kişilerdir.

ve takımların diline hakim olmaları, bu dil ile Türkçe arasında iletişimi sağlamaları beklenmektedir. Ancak, spor alanına ilgi duyan kişilerin çoğu yaygın olarak bilinen dilleri bilmektedir. Bu hallerde de, İngilizce dili yine sporda *lingua franca* olarak karşımıza çıkmaktadır. İstihdam edilen kişiler, İngilizce dili ile iletişim sorunlarının üstesinden gelmeye çalışmaktadırlar.

Türkiye'de spor çevirmenliğinin neden bir gereksinim olduğu düşünüldüğünde, aslında birkaç madde akıllara gelmektedir.

İlk olarak Türkçe, sporun geliştiği ve dünyada güçlü olan ülkelerin dillerinden farklı olarak Ural – Altay dil ailesine bağlı bir dil olma özelliği taşır. İspanyolca, İtalyanca, Portekizce gibi birbirine yakın dilleri öğrenmek ve konuşmak, bu dillerin olduğu coğrafyada yaşayan kimseler için daha kolaydır. Bu sebeple, öğrenimi açısından yurt dışından gelmiş sporcu ya da teknik adamlar için kolay bir dil değildir. Bir sporcu ya da futbol adamının sözleşme ile bir kulübe geldiği düşünülürse ve sözleşmenin bitiminin akabinde başka bir ülkeye transfer olması ihtimali söz konusu iken, yabancı sporcu ya da teknik adamın gittiği her ülkenin dilini öğrenmesini beklemek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Bu sebeple, bu kimselerin branşlarında dünya çapında bir dili öğrenmesi yeterli olacaktır veyahut bu kimseleri istihdam eden kulüp, iletişim sorununun önüne geçip asıl amacı olan para kazanma hedefini gerçekleştirme yolunda bu kişilere çevirmen istihdam edecektir.

İkinci olarak Türkiye ve Türkçe örneğine baktığımızda ise, Türkçe'nin spor alanında güçlü bir dil olmadığı görülmektedir. Futbolda Latin Amerika ve Avrupa'nın gücü yadsınamazken, Türkiye bu alanda bir öğrenci konumundadır. Bu sebepledir ki yurt dışından bir sporcu ya da teknik adam transfer edildiğinde, bu kişiden Türkçe'yi öğrenmesi beklenemez. Aksine, ya bu kişiyle ortak bir yabancı dil temelinde buluşulmakta ya da çevirmen bulunarak iletişim sağlanmaktadır. Türkiye'ye gelen yabancı oyuncu ya da teknik adamların, çoğu spor dalında durumu bu şekilde iken, atletizm, güreş gibi birtakım spor dallarında ise Türkiye'de ülkesinden daha iyi şartlara sahip olan sporcu ya da teknik adamlar, bir süre sonra Türkçe dilini öğrenmektedirler. Ancak, Türkiye özelindeki en yaygın spor dalları olan ve bu çalışmada da anket uygulanan spor çevirmenlerinin dahil oldukları futbol,

voleybol ve basketbolda durum ya ortak bir yabancı dil temelinde buluşmak ya da iletişimi çevirmen ile sağlamak yönündedir.

Türkiye'den yabancı ülkelere transfer olan oyuncu ya da teknik adamlara baktığımızda ise, Türkiye'ye gelenlerden farklı bir durumla karşılaşırız. Yabancı ülkelerdeki takımlarda oynamaya giden Türk oyuncular genellikle Türkiye'dekinden daha güçlü kulüplere gittikleri için, o kulüpte kalmak için ya o ülkenin dilini öğrenmekte ya da ortak bir yabancı dil temelinde iletişim kurmaktadırlar. Türkiye'den NBA[39]'ya giden Hidayet Türkoğlu, Mehmet Okur, Ersan İlyasova gibi Türk oyuncular güçlü ülke konumundaki Amerika Birleşik Devletleri'nin resmi dili olan İngilizce dilinde iletişim kurarken, İtalya'nın Fiorentina takımını çalıştırmış Fatih Terim ise, iletişim kurabilecek düzeyde İtalyanca öğrenerek bu kulübe gitmiştir. Yine ana dili İngilizce olmayan ülkelerdeki kulüplerde oynayan Türk sporcular, çoğunlukla İngilizce dilinde iletişim kurarak anlaşmaktadırlar.

İngilizce'nin spor alanında *lingua franca* kabul edilmesi tesadüf değildir. Ticarette, siyasette, uluslararası ilişkilerde olduğu gibi, spor alanında da dilin statüsü ile güç ilişkisi paralellik göstermektedir. Gücü elinde bulunduran ülkenin dili dünya çapında iletişimin temelinde bulunurken, Türkiye'ye gelen sporcu ve teknik adamların Türkçe'yi öğrenmeye gerek duymayışı, Türkiye'den giden oyuncu ve teknik adamların ise gittikleri ülkenin dilini öğrenmeleri ya da ortak bir dil temelinde iletişim kurmaları işte bu yüzdendir.

İstisnai durumların varlığından da söz etmekte fayda vardır. Alex De Souza ile Fenerbahçe yönetimi arasında yaşanan krizin ardından o zamanın teknik direktörü Aykut Kocaman tarafından yabancı oyuncuların her birine çevirmen tahsis etmenin oyuncuların "rahatlığa kapılması" olarak nitelendirilmesinin ve "[…] artık gelen yabancı futbolcuların kulüp ve Türkiye şartlarına uymaları gerektiğinin altını çizerek […]" ayrılan çevirmenlerin yerine yeni çevirmenlerin alınmasını istememesinin neticesinde Fenerbahçe Spor Kulübü Futbol Şubesi bir karar alarak, bir tercüman

[39] National Basketball Association: Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Basketbol Ligi. Bkz. http://www.nba.com (Son Erişim: 19.12.2014).

dışında diğerlerinin işine son vermiştir (Mynet Spor, 2012).[40] Ancak, bu uygulamanın Türkiye şartlarında uzun ömürlü olması şu an için mümkün değildir.

Türkiye'de spor alanında sözlü çeviri hizmetleri on yıllardır verilmesine karşın, bu mesleğin profesyonel olarak ele alındığını söylememiz maalesef kolay değildir. Meslek tanımının olmamasından temelli, uzman çevirmenlerin istihdam edilmeyişi neticesinde Türkiye'de spor çevirmenliği sistemli bir şekilde yürütülememektedir. Yapılan en ufak bir hatada, hata çevirmenden kaynaklı olmasa bile çevirmen işinden olabilmektedir. Spor kulübünün çıkarlarına uygun olmayan çeviri yapıldığında, mesaj eksiksiz olarak aktarılsa bile sorunlar çıkabildiği görülmekte ve çevirmenin işine son verilmektedir. Genel anlamda denilebilir ki, Türkiye örneğinde spor çevirmeni, işvereni olan spor kulübünün ya da organizasyon bazında düşündüğümüzde ilgili federasyonun çıkarlarını zedelemeyecek şekilde hizmet vermekle yükümlü aracı kişidir.

Uygulamada on yıllardır var olmasına karşın spor çevirmeninin tanımı Türkiye özelinde henüz tam olarak yapılamaz durumdadır. Görev tanımı yapılamayan çevirmen kimi zaman bir takımda top taşır, kimi zaman basın toplantılarında ardıl çeviri yapar, kimi zamansa oyuncunun veyahut teknik direktörün Türkiye'de yaşarken karşılaştığı her türlü sorun ya da durumda danıştığı, her zaman yanında olan oyuncu asistanıdır.[41] Türkiye'de sınırları profesyonellik çerçevesinde henüz çizilememiş spor çevirmeni, "[Futbolcuların] Hastalanan çocuklarına doktor bulunmasından tutun da birçok şeye kadar." (Milliyet Gazetesi, 2012)[42] akla gelebilecek her türlü şeyle ilgilenen kişidir.

Bir uzmanlık olarak rüştünü halen ispatlama çabasında olan spor çevirmenliği alanı, Türkiye'de maalesef çoğunlukla çeviri krizleri ile kendini "görünür" kılmıştır. Çoğunlukla olumsuz olarak nitelendirilebilecek bu durumun olumlu yanı ise, bu tür

[40] http://spor.mynet.com/fenerbahce/17833-fbahcede-devrim-gibi-uygulama.html (Son Erişim: 30.05.2014).

[41] Oyuncu Asistanı: *Player Liaison*. Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü Lisans Mezunu Yunus Emre İshak'ın Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Jonathan M. Ross ile yaptıkları adlandırma.
Bkz. "İki Gürcü, Bir Spiker, Bir Tercüman", http://www.dragosfer.com/sozlu-ceviri-2/iki-gurcu-bir-spiker-bir-tercuman%E2%80%A6/ (Son Erişim: 22.04.2014).

[42] Milliyet Gazetesi, 28 Kasım 2012 tarihli Milliyet Gazetesi "Doğru mu Samet diye sormayın" başlıklı haberi http://www.milliyet.com.tr/-dogru-mu-samet-diye-sormayin--fenerbahce-1634280-skorerhaber/ (Son Erişim: 17.02.2014).

krizlerin profesyonel çevirmenlerce üstesinden gelinebilecek bir durum olduğunun farkına varılmasına yol açması olabilir. Aslında, akademide özellikle son yıllarda sözlü çeviri alanında bu konunun ele alınması, medyaya yansıyan çeviri krizi haberlerinin akademik camianın ilgisini çekmedeki rolünün büyüklüğü ile paraleldir.

Bu tür krizlerin yaşanmaması ve alanın profesyonelleşmesi ve saygınlaşması yolunda, spor çevirmenlerinin bir dernek çatısı altında toplanması amacı ile, kendisi de bir spor çevirmeni olan Yunus Emre İshak önderliğinde sosyal medyada bir oluşum olarak *Spor Tercümanları Derneği*[43] kurulmuştur. İshak, 2012 senesine ait Dragosfer'deki yazısında;

> "Demir yumruk bir işveren, amatörce çalışan profesyonel spor kulüpleri, yapılan işe uygun vasıfları olmayan tercümanların istihdam edilmesi, bakir ve geniş bir uzmanlık alanı… Bu konuda oyuncu asistanlığından tutun, üniversitelerin ilgili bölümlerinde seçmeli ders açılmasına kadar birçok fikrin uçuştuğu şu sıralarda en mantıklı fikir sağlıklı bir mesleki kuruluşun/derneğin kurulmasıdır. Sosyal medyada bunun alt yapısının oluşturulması, üniversitelerle ve çeviri derneklerinde konferansların düzenlenmesinin akabinde kurulacak bir dernek, mesleğe kaybettiği saygınlığın kazandırılmasında yardımcı olurken gelecek kaygısı yaşayan genç çevirmen arkadaşlarımıza ışık tutabilecek bir oluşuma dönüşebilir." (İshak, 2012)[44]

diyerek aslında spor çevirmenliğinin uzmanlık alanı olarak ele alınması gerekliliğinin dernekleşme yoluyla önünün açılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu husus oldukça önemlidir; zira profesyonel anlamda spor çevirmenliği hizmeti sağlayan bir çeviri bürosu ya da şirketi halihazırda Türkiye'de bulunmamaktadır.

2.2. Spor Çevirmenliğinin Kuramsal Çerçevesi

Bu çalışmanın bütüncesini oluşturan anket sonuçlarından elde edilen verilerin yorumlanması sürecinde kuramsal çerçeve olarak Çeviribilimin işlevsel yaklaşımlarından yararlanıldığı için bu bölüm, bu yaklaşımların çalışmanın amacı doğrultusunda tanıtılmasına ayrılmıştır. Söz konusu işlevsel yaklaşımlardan Justa

[43] https://www.facebook.com/sportercumanlari?fref=ts (Son Erişim: 23.04.2013).
[44] www.dragosfer.com/sozlu-ceviri-2/anlat-samet/ (Son Erişim: 22.04.2014).

Holz-Mänttäri'nin 1984 yılında ortaya koyduğu "Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı"[45] [46] ile Hans J. Vermeer'in 1970'lerde ortaya koyduğu "Skopos Kuramı", spor çevirisi bağlamında temel alınabilecek işlevsel yaklaşımlardır. Bu kuramsal yaklaşımların, bu araştırmanın verilerinin yorumlanmasında seçilmesinin temel nedeni, günümüzde uzmanlık alanları ve bağlamları için geçerliliklerini ve işlevselliklerini yitirmemesidir.

Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı

Çeviriye ilişkin eylem kuramı "her eylemin evrende bir değişikliğe neden olmak, ya da değişikliği engellemek şeklinde bir amacı olduğu" (Yazıcı, 2005:144) savından hareketle ortaya çıkan bir kuramdır. Burada öne çıkan nokta, söz konusu eylemlerin bilinçsizce değil, bir amaç doğrultusunda bilinçli olarak yapıldığı ve çevirinin bir eylem olarak ele alınmasıdır. Holz-Mänttäri çeviri eyleminin de, bilinçli olmasından kaynaklı olarak, bir **amaç** doğrultusunda gerçekleştiğini savunur. Holz-Mänttäri, çeviriye ilişkin eylem kuramında çeviriyi tanımlarken, çevirinin karmaşık bir eylem olduğuna ve bu eylemin belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğine vurgu yapar (Holz-Mänttäri ve Vermeer, 1985:4, Nord, 1997:13 içinde). O halde, çeviri bir eylem olarak ele alındığında, bu eylemin de bir amacının olması doğaldır.

"Çeviriye ilişkin eylem kuramı, çeviriyi amaç odaklı, çıktıya yönelik bir insan etkileşimi olarak görür ve […] çeviri sürecine mesaj verici bileşenler olarak odaklanır." (Munday, 2001:77). Bu insan etkileşimi ve çeviri süreci, kültürler arası aktarımı da içinde barındırmaktadır ve aslında, çeviri bir kültürel aktarımdır.

[45] Türkçe adlandırması için bkz. Bengi Öner, 2008:161 ve 164). "Çeviribilimde Bireysel Kuramlardan Geniş Ölçekli Bir Bakış Açısına Doğru" başlıklı bu çalışmasında Işın Bengi-Öner, terimlerin Türkiye'de ilk kez Türkçe adlandırmasının yapıldığından bahsetmektedir.
[46] Bkz. Holz-Mänttäri, 1984. (Translatorisches Handeln: Theorie und Methode *'Eylem Olarak Çeviri: Kuram ve Yöntem'*)

Çevirmen için, kültürel engellerin üstesinden gelmek önemlidir. Bu engellerin üstesinden gelindiğinde de, işlev odaklı iletişim gerçekleştirilmiş olur.

"(Çeviriye ilişkin eylem) sözcükleri, tümceleri ya da metinleri tercüme etmek değil, her durumda işlev odaklı iletişimi sağlayarak kültürel engelleri aşıp niyetlenilen işbirliğine rehberlik etmektir." (Holz-Mänttäri, 1984:7-8, Munday, 2001:77 içinde). Burada, "niyetlenilen işbirliği" kavramı önemlidir. Zira, bu terim kendi başına içinde birçok değişkeni barındırır. İşbirliği kavramının özüne bakacak olursak, işbirliğinin gerçekleşmesi için iki ya da daha fazla kişi, grup ya da taraf olmalıdır. İşbirliği kavramı, işte söz konusu bu aktörlerin varlığını gerektirir. Bu aktörlerin ise işbirliği çerçevesinde birtakım iş bölümü, yetki ve sorumluluklarının olması beklenir. İşbirliğinin niyetli olması ise, doğası gereği yapılacak işin bilinçli ve amaçlı olduğunu gösterir nitelik taşmaktadır.

Diller arası çeviri, Holz-Mänttäri'nin kuramında iletişim sürecinin bir parçası olarak ele alınır ve bu iletişim sürecinde rolleri bulunan birtakım aktörlerin varlığı söz konusudur. Bu aktörler arasında başlatıcı, işveren, kaynak metnin üreticisi, erek metnin üreticisi (çevirmen), erek metnin alıcısı ile erek metnin kullanıcısı sayılabilir (Munday, 2001: 77). **Başlatıcı**, çeviriye ihtiyacı olan aktördür. Bir kişi ya da şirket olabilir. **İşveren**, çevirmen ile irtibata geçen kişidir. Diğer bir deyişle, başlatıcı ile çevirmen arasındaki kişidir. **Kaynak metnin üreticisi**, kaynak metni yazan kişidir. Çeviri sürecinde, erek metnin üreticisinin zaman zaman başvuracağı kişi olabileceği gibi, erek metnin üretimi sürecinde herhangi bir rolü olmayan bir kişi de olabilir. **Erek metnin üreticisi**, bir çeviri eylemindeki kültürel engelleri aşan ve böylece kültür aktarımını gerçekleştiren çevirmendir. **Erek metnin kullanıcısı**, erek metni amacı doğrultusunda kullanan kişidir. **Erek metnin alıcısı**, çeviri projesinde çeviri eyleminin amacının gerçekleşmesindeki temel etkendir; son kullanıcıdır. Çeviri projesi, erek metnin alıcısı için gerçekleştirilir. Tüm bu aktörlerin, çeviriye ilişkin eylemde bir ya da birden fazla amacı da söz konusu olabilmektedir.

Bu aktörler, kendi arasında kesin çizgilerle birbirinden ayrılmaz ve her zaman aynı rollere sahip olmayabilirler. Bazı durumlarda iş bölümündeki roller değişkenlik gösterebileceği gibi, aktörler tek bir role de sahip olamayabilirler. Örneğin, çeviri

eyleminin başlatıcısı, aynı zamanda işveren de olabilmektedir. Aynı şekilde, erek metnin kullanıcısı ile alıcısı aynı kişi ya da kitle olabileceği gibi, farklı kişiler ya da gruplar olabilir.

Günümüz toplumunda bireyler, eylemleri genellikle iş bölümüne dayalı olarak gerçekleştirmektedirler. Çevirinin de bir eylem olduğu düşünülürse, çeviri eyleminde de iş bölümünün olması oldukça doğaldır. Bu iş bölümünde roller ve amaçlar belirlendikten sonra, bu amaçların taraflara net bir şekilde aktarılması ve açıklanması gereklidir. İş bölümündeki aktörlerin rollerini yerine getirmek için bu görev tanımlarını açıkça bilmeleri önemlidir. Çeviriye ilişkin eylemin niyetlenilen bir işlevinin olduğu da düşünülürse, bu işlevin gerçekleştirilmesi için gerekli bilgiler aktörlere sağlanmalıdır. İş bölümünde rol alan aktörlerin çeviriye ilişkin eylemin işlevini bilmesinin avantajı, iş bölümü çerçevesinde yaptıkları işlerin hedefe ulaşıp ulaşmadığının kontrolü açısından kendilerine ve diğer aktörlere kolaylık sağlamaktır.

Bunun yanı sıra, erek metnin yaratıcısı olan çevirmenin de sorumlulukları, verilen işe ya da projeye göre değişkenlik gösterebilmekte ve artıp azalabilmektedir. Kimi durumda, çevirmen bir işin ya da projenin hem başlatıcısı hem de erek metnin üreticisi konumunda bulunabilir. Hatta, bu durumda çeviri eyleminin amacını belirleyen 'uzman' kişi de yine çevirmen olabilir.

Bu noktada, çevirmenin 'uzman' kimliğinden bahsetmekte yarar vardır. Çevirmenin kültürel engelleri aşarak, çeviriye ilişkin eylemde kendisine verilen amaca yönelik bir çeviri gerçekleştirdiğinden bahsetmiştik. Erek metnin yaratıcısı olan çevirmen, kaynak metin ile erek metin arasında köprü konumundaki kişidir de. Bir başka deyişle çevirmen, kaynak ve erek metinlerin her ikisi ile ilişkisi olan, çeviri eyleminde bir amaca ve uzman kimliğine sahip kişidir. Bu uzman kimliği, çevirmenin, yapacağı çeviriye ilişkin eylemdeki amacının farkındalığından kaynaklanmaktadır. Çünkü kaynak metnin amaca yönelik ve "iletişim ortamına ilişkin veriler ışığında okunması, çevirmeni sıradan bir metin okurundan farklı bir konuma yerleştirmekte"dir (Özalp, 1996:18). Çevirmen de bu konumu ile, kaynak metindeki hangi unsurların çeviriye ilişkin eylemde önem taşıdığını ve işlevsel olduğunu değerlendirip ölçebilecektir. Bu sebeple, çevirmene, erek metnin işlevi ile

amacına dair gerekli bilgi sağlanmalıdır. Zira, erek metnin ne gibi özelliklere sahip olması gerektiğini çevirmen genellikle kaynak metinden elde edemez. Çevirmenden bu özellikleri öngörmesi de beklenemez. Zira, erek metnin erek kitle ve erek kültürdeki niyetlenilen işlevi, kaynak metnin kaynak kitle ve kaynak kültürdeki işlevinden önemli ölçüde farklılık gösterebilir. İşte tüm bu sebeplerden dolayı, "çeviri ürününü talep eden kişinin, çeviri sürecinin içinde çevirmenin yönlendirici sorularıyla aktif biçimde rol alması ve gereken bilgileri vermesi oluşacak ürünün işlevselliği açısından büyük önem taşımakta."dır (a.e. 1996:18). Başlatıcı aracılığı ile çevirmenle iletişimi kuracak işveren, başlatıcının çevirmenden beklentilerini saptayıp bilmeli ve erek metnin üreticisi olan çevirmene de bu beklentileri net bir şekilde iletmelidir. Çevirmen de, iş bölümünde kendisine düşen rolü çerçevesinde, aldığı çeviri işine dair sorularını işverene, (çoğu kez olmasa da) imkanları dahilinde gerekli hallerde başlatıcıya sorabilmelidir. Ancak bu şekilde sağlıklı bir iletişim çerçevesinde iş bölümünün gerçekleşmesi söz konusu olabilir ve ortaya çıkacak ürün amacına ulaşabilir. Uzman kimliğindeki çevirmen de, işverenin kendisinden beklediklerinin bilinciyle hareket ederek bu beklentiye yönelik kararlar alabilir. Çevirmenin alacağı kararlara dayanak, işverenin çevirmene verdiği iş tanımıdır.

Holz-Mänttäri, "çeviri eyleminin kültürel boyutunda ortaya çıkabilecek sorunları çözerek işlevsel olarak ortaya konabilmesi için toplumsal işbölümünü ilgilendiren düzenlemelerin yapılmasını vurgulamaktadır." (Erten 2007:95). Söz konusu toplumsal iş bölümünün başarıya ulaşabilmesi için, bu iş bölümünde yer alan aktörlerin her biri görevini bilmeli ve yerine getirmelidir. Erek metnin üreticisi olan çevirmen de görevini bilerek, iş bölümünde 'uzman' konumunda yer alır. Çevirmenin ancak bu uzman konumu ile çeviri eylemi başarıya ulaşabilir. Zira çevirmen kaynak ve erek kültürün ortasında duran kişidir ve işveren, erek metnin oluşumunun nasıl olacağını bilmese de çevirmen erek metnin nasıl olması gerektiğini bilen uzman konumundaki kişidir. Bu uzman kimliği ile de, işverene sorularını yöneltip iş tanımını netleştirirken bir yandan da işvereni soruları ile yönlendirebilir. Erek metnin nasıl olması gerektiğini bilen çevirmen, çeviri işinin işlevselliğinin oluşabilmesi için, kendi kararlarını toplumsal koşullar çerçevesinde vermek durumundadır (a.e. 2007:95).

Holz-Mänttäri, çeviri sürecinde, iş bölümünde rol alan aktörlerin durumsal özelliklerine de vurgu yapar. Bu durumsal özellikler; **zaman**, **mekan** ve **araç**tır (Nord, 1997:13). Holz-Mänttäri bu durumsal özellikleri vurgulamaktadır; zira çeviriye ilişkin eylemin gerçekleşmesinde aktörlerin dışındaki faktörler de göz ardı edilemez unsurlardır. Çünkü çeviri bir zaman diliminde, bir ortamda gerçekleşir ve çeviri yapılırken erek metnin üreticisi çevirmenin kullandığı birtakım araçlar söz konusudur.

"Holz-Mänttäri'nin kuramının yenilikçi yanlarından bir başkası da çevirmenin eylemlerini sadece çeviri ile sınırlı tutmamasıdır. Çeviri, çevirmenin gerçekleştirdiği eylemlerden yalnızca birtanesidir." (Canım-Alkan, 2013:77). Erek metnin üreticisi çevirmenin, yalnızca çeviri yapmaktan ibaret olmayan kimliği burada karşımıza çıkar. Erek metnin üreticisinin, çeviri yapmak dışında da eylemlerinin varlığı söz konusu olduğu için 'çeviriye ilişkin eylem' tanımı kullanılmaktadır. Spor çevirmenliği bağlamında bu eylemleri ele alacak olursak, kültür aktarıcısı ve kültürler arası iletişimin gerçekleşmesini sağlayan çevirmen, kendisini kimi zaman bir rehber, kimi zaman yaşam asistanı kimi zaman da arabulucu rollerinde bulabilmektedir.

Skopos Kuramı

Skopos kuramı, Hans J. Vermeer tarafından 1970'lerde ortaya atılmış ve tıpkı Holz-Mänttäri'nin çeviriye ilişkin eylem kuramı gibi uygulamalı alan[47] çerçevesinde değerlendirilebilecek bir kuram olma özelliği taşımaktadır. *Skopos*, Grekçe 'amaç' demektir ve Vermeer tarafından çevirinin ve çeviri eyleminin amacını tanımlamak için kullanılmış bir terimdir. Skopos kuramında, adından da anlaşılacağı üzere çeviri eyleminde belirleyici rol oynayan şey, çevirinin yapılmasındaki 'amaç' yani '*skopos*'tur.

[47] Uygulamalı Alan hakkında bilgi için bkz. Gideon Toury (1995), *Descriptive Translation Studies - And Beyond.*

Vermeer'in kuramı, en basit haliyle çevirinin bir **eylem** olduğunu savunur. Eylemler bilinçsiz olarak yapılamayacağı için, çeviri eyleminin de bilinçli olarak yapıldığını belirtir ve böylece **amaç**lı olduğunu vurgular. "Çeviri belirli bir skoposa tabi olduğu için, işlevsel bir dayanak olmadan gerçekleşmez. Hatta işlevselliğin önceliği vardır, […]" (Stolze, 2013:218).

Vermeer'in, bu kuramı ile ilgili olarak ortaya attığı birtakım savlar söz konusudur. Bunların arasında 'her eylemin amaç odaklı oluşu', 'çeşitli olasılıklar arasından kişinin geçerli koşullarda en iyi nedene sahip olduğunu düşündüğü eylemi tercih etmesi', kuramın 'her tür için geçerli[48] genel bir sav oluşu' ile 'skoposun tasarlanan amaca ulaşmada izlenecek stratejiyi belirlemesi' sayılabilir (Vermeer, 1996:9-12)[49].

Vermeer bu kuramında, tıpkı Holz-Mänttäri'nin çeviriye ilişkin eylem kuramında olduğu gibi erek metin odaklı bir yaklaşımı ele alır. Çeviri ya da çeviri eylemi, bir 'amaç' doğrultusunda yapılıyorsa, söz konusu bu amaç erek kültürün beklentileri doğrultusunda belirlenir ve şekillenir. Zira, çeviri eylemi erek kültür ve erek kitle için yapılır. Çeviriye ihtiyaç duyan, çeviriyi kullanacak olan erek kültürde yaşayan kişilerdir. Holz-Mänttäri'nin yaklaşımı çerçevesinde ele alacak olursak, çeviriye ilişkin eylemin başlatıcısı ya da işveren, erek kültürde çeviri metni bir amaç doğrultusunda kullanacaktır. Bir amaç doğrultusunda kullanmayacak olsa bile, çevirinin gerçekleşmesini istediği bir amaç söz konusudur. Bu amaç, salt para kazanmak olabileceği gibi, bir ideolojinin benimsetilmesi de olabilir.[50] Değişkenlik gösteren tüm bu amaçlar da çeviri metnin işlevini belirleyen esas unsurları oluşturur.

Çeviri eylemi gerçekleştirilirken dil ve kültürün birbirinden ayrı düşünülmeyeceği gerçeğini her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Dil, bir kültürün içinde var olur, bu varlığı devam ettirir ve sürekli olarak o kültürden

[48] Yazınsal çeviri, sözlü çeviri vb. türler

[49] 2007 senesinde bu eserin Ayşe Handan Konar tarafından yapılan Türkçe çevirisi Türkiye İş Bankası Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

[50] İdeoloji, yalnızca bir siyasi görüşün ya da toplumsal öğretilerin sunduğu düşünceler bütünü olarak ele alınmamalıdır. Çeviri eylemi süresince metin seçimi, dil kullanımı, erek kitlenin beklentileri gibi unsurların hepsi içinde bir ideoloji barındırır.
İdeoloji ve çeviri konusunda örneklerle ayrıntılı bilgi için bkz. Alev Bulut (2008), *Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji İdeolojik Çeviri.*

beslenir. Aynı şekilde, kaynak dilde oluşturulmuş bir (sözlü ya da yazılı) metin, kaynak dil ve kültürde varlığını sürdürür. Kaynak kültür ve kitlede yarattığı etkinin, çeviri eylemi sonrasında aynı şekilde erek kitle ve erek kültürde de oluşturulması önemlidir. Burada da işte kültürel faktörlerin alıcı üzerinde oluşturduğu etkinin farkında olarak çeviri yapılmasının önemi ortaya çıkar. Bir başka deyişle, 'kültürel eşdeğerlik' sağlanmalıdır. Kültür elçisi ve 'uzman' kişi olan çevirmen de, işveren ile ortak olarak belirledikleri amaç (*skopos*) çerçevesinde işte bu kültürel eşdeğerliği sağlayan kişidir.

Hans J. Vermeer, skopos kuramında erek metin, erek kültür ile erek kitlenin ve kültürel eşdeğerliğin önemine vurgu yapmaktadır. Ona göre, kaynak metin başlangıç noktasıdır; istikamet yani hedeflenilen ise erek metindir. Buna göre;

> "**Skopos kuramı** çerçevesinde **kaynak metin** (*source text*) ve **erek metin** (*target text*) kendi gerçekleri içinde ele alınır. Kuramda, kaynak metnin kaynak kültür içinde ve kaynak kültür için üretildiği ve çevirinin (*translatum*) de erek kültür için üretildiği belirtilir." (Bengi-Öner, 2008:164-165).

Eğer ki erek metin erek kültür için üretiliyorsa, erek kültür normlarının belirleyici rol oynaması tabiidir. "Metinler birisi için, belli bir amaca yönelik olarak üretilirler. Onlar birer **edim**dir. […] Bu edimde **durum, işlev, alıcı** ve **kültür** çok önemlidir." (Kuran-Burçoğlu, 2008:181). Çeviri eyleminde, kaynak ve erek dilde olmak üzere iki edim söz konusudur. Her iki edim neticesinde iletişimin sağlanması hedeflenmektedir. İletişim başarılı bir şekilde sağlandığında ise *skopos* gerçekleştirilmiş olur.

Vermeer, erek odaklı bir yaklaşım benimser ve bu erek odaklılığı nedeni ile eleştirilmektedir. Çeviri, Vermeer'e göre sadece dilsel bir aktarım değildir. Diller arasında (dil düzeyinde) sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılarak kültürel eşdeğerlik sağlanamaz. Zira, kaynak ve erek kültürdeki alıcılarda ortaya çıkan etki birbirinden farklıdır. Bu sebeple 'uzman' olan çevirmen, dilsel aktarımdan fazlasını yapmak durumundadır.

Bu kuram ile, erek kültür ve çevirinin erek kültürdeki işlevi ön planda tutulmaktadır. Kaynak metnin bir hareket noktası olduğuna değinmiştik. Gerçekten de erek kültürdeki alıcının "kültür normları göz önünde tutularak çeviride gerekli esneklikler yapılabilir." (Kuran-Burçoğlu, 2008:182). Bu esnekliklerin yapılması, kaynak metinden bambaşka bir metin oluşturulması anlamına da gelmemelidir; işveren ile çevirmen tarafından belirlenen *skopos* neticesinde ancak bu esneklikler yapılabilir. Belirlenen *skopos* çerçevesinde kimi zaman 'anlam kaydırmalar' kabul edilebilir (a.e. 2008:182). Buradan hareketle, *skopos*un açıkça belirtilmesi, çevirmenin aldığı kararlarda ona esneklik sağlamaktadır. Aynı şekilde, alınan kararların sorgulanmasında, *skopos* bu kararlara dayanak oluşturur. Çevirmen de, aldığı kararları gerekçelendirebilir.

Bu kuramda da çevirmenin uzman kimliğinden bahsetmekte yarar vardır. Vermeer'e göre herhangi bir konuda 'uzman' kimse, bir işin yapılışında en iyiyi bilendir. Bu sebeple kendisine danışılandır. Çeviri eyleminde de uzman kişi, erek metnin üreticisi olan çevirmendir. Bu sebeple, çeviriye ilişkin eylemde doğru kararları alabilecek kişidir. Çeviriye ilişkin eylem sırasında Holz-Mänttäri 'nin kuramında olduğu gibi birtakım aktörlerin varlığı söz konusudur. Temel olarak bu aktörler, işveren (commissioner), uzman çevirmen ile erek metnin alıcısıdır. Çevirmen, çoğunlukla erek metnin üreticisi gibi düşünülmekle beraber, kimi zaman çeviri işinin (commission) başlatıcısı, işvereni ve erek metnin yaratıcısı kimliğinde de olabilmektedir. Bu durumda da *skopos*un belirleyicisidir.

Uygulamada genellikle *skopos*un belirleyicisinin işveren olduğu görülmektedir. İdeal olan, işveren ile çevirmenin hedeflenilen *skopos* üzerinde anlaşmaya varmasıdır. İşveren ile hemfikir olmadığı durumlarda erek metnin üreticisi olan çevirmenin, "ekinlerarası iletişimde uzman bir kişi olarak, işverenin amacını belirlemesinde, ya da istediği amacın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda onu yönlendirmesi, gerekirse onunla tartışması kaçınılmazdır." (Yazıcı, 2005:148).

Vermeer bu kuram ile, uygulamalı alan ile kuram arasında bir ilişki kurmaya çalışmış bir Çeviribilimcidir. Skopos kuramı, kuramın uygulanabilirliğe sahip olduğu

bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Holz-Mänttäri'nin çeviriye ilişkin eylem kuramı ile benzer yanları olan bu kuram, genel bir Çeviribilim kuramı olma iddiasını taşır[51] (Nord, 1997:10). Çevirinin sonuca ulaşmasındaki belirleyici unsuru, amaç (*skopos*) oluşturur (Erten, 2007:91). Özetle, Vermeer için erek odaklı kuramların öncülerinden birisi olduğu söylenebilir.

Her iki kuramı ele aldığımızda, Çeviriye İlişkin Eylem Kuramının, Hans J.Vermeer'in Skopos Kuramı ile benzerliklere sahip olmasına karşın, çeviri eylemi süresince, aktörlerin hangi rolleri üstlenmesi gerektiğini işlevsel çeviri bağlamında detaylı olarak ortaya koyması bakımından, Skopos'tan ve Çeviribilim alanındaki diğer işlevsel kuramlardan kendini ayrı bir konuma koymakta olduğunu söylenebilir. Holz-Mänttäri'nin ve Hans J. Vermeer'in kuramlarının ortak yanı ise, çevirinin hem ürün hem de erek odaklı oluşudur. Zaten Skopos kuramı, Hans J. Vermeer'in de ifade ettiği gibi, Holz-Mänttäri'nin çeviriye ilişkin eylem kuramının bir parçası olma özelliği taşımaktadır (Bengi-Öner, 2008:164). Bu kuramların ortak özelliklerinden bir diğeri ise, kaynak metnin kutsallığı savını amaç ve işlev temelinde kırmasıdır.

[51] Hans J. Vermeer'in yazdığı 1978 tarihli "Ein Rahmen für eine allgemeine Translationstheorie (A Framework for a General Translation Theory)" başlıklı makalesi, aslında Çeviribilim'de 'genel' bir çeviri kuramı oluşturma yolunda iddiası olduğunu gösterir niteliktedir. Bkz. Christiane Nord (1997), *Translating As A Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*.

3. BİR UZMANLIK ALANI OLARAK SPOR ÇEVİRMENLİĞİNİN BETİMLENMESİ

Bir uzmanlık alanı olarak spor çevirmenliğinin betimlenmesinin amaçlandığı bu çalışmanın üçüncü bölümünde, söz konusu amaç kapsamında spor çevirmenliğinin uygulamadaki durumuna bakılacaktır. Araştırmanın inceleme yönteminin tartışılacağı bu bölümde, öncelikle spor çevirmenlerine yöneltilen açık uçlu anket sorularının açıklama yolu ile tanıtılması, böylece bu soruların bu araştırma için ne gibi kazanımlara yol açabileceği anlatılacaktır. Ardından, yöneltilen anket sorularına verilen yanıtlar neticesinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Spor çevirmenlerine bu çalışma kapsamında uygulanan anket, yazılı veya sözlü olarak (kayıt yolu) yapılmış olup bu kısımda deşifresi yapılan ses kayıtları ve yazılı olarak yanıtlanan anket sorularının çözümlenip yorumlanarak değerlendirilmesi sağlanacaktır.

Bu çalışmanın esas veri toplama kısmını aktif olarak spor çevirmenliği yapan ya da *ad hoc* olarak spor organizasyonlarında sözlü çeviri hizmeti veren kulüp çevirmenlerinin ve gönüllü mihmandarların anket sorularına verdikleri yanıtlar oluşturmaktadır. Sözlü çeviri hizmeti veren profesyonel ya da amatör spor çevirmenlerinin verdikleri yanıtlar, yaptıkları işin betimlenmesi açısından önemli veriler oluşturmakta ve yaptıkları işe dair farkındalıklarını ölçme hususunda bize yol gösterici olmaktadır. Böylece, bu anket çalışması neticesinde Türkiye özelinde spor çevirmenliği mesleğinin, bu mesleği icra eden kişilerce algılanışı ve böylece mesleğin betimlenip konumlandırılmasına dair bilgiler elde edilecektir.

Bu çalışmada anket soruları ve bu sorulara verilen yanıtlar ayrıntılı olarak çözümlenecek olup spor çevirmenliği yapan kişilerin yaptıkları işi algılayış biçimleri ve bu işi nasıl yaptıkları anlaşılmaya çalışılacaktır. Ancak, söz konusu anket ile elde edilen veriler, spor çevirmenliği yapan kişilerin bireysel görüşlerini ve algılarını ortaya koyacaktır. Böylece hedeflenen, bu kimselerin mesleğe ve uzmanlığa dair

farkındalıklarının anlaşılmasını sağlamak ve mesleğe dair bir çerçeve çizmeye çalışmaktır.

Bu çerçevede, ilk olarak spor çevirmenlerine uygulanan anketteki soruların kısaca açıklamaları yapılacak olup ardından, Türkiye'de spor çevirmenliği yapan kişilerin kendilerine yöneltilen bu sorulara verdikleri cevaplar yorumlanacaktır. Böylece, söz konusu bu çalışmada anket çalışmasında verilen yanıtların yorumlanmasıyla beraber elde edilen veriler neticesinde bir sonuca varılmaya çalışılacaktır. Ancak bu sonucun, Türkiye özelinde spor çevirmenliğinin görünümünü ortaya koyması hedeflenmektedir; bu sebeple mutlak bir doğrunun varlığından ve ortaya konulmasından söz edilmesi mümkün değildir.

3.1. Anket Soruları

Bu yüksek lisans tez çalışması kapsamında spor çevirmenliği yapan kimselere açık uçlu toplam 6 soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan 5 tanesi anket çalışmasına katılan kişilerin hepsine yöneltilmişken, 6. soru yalnızca *ad hoc* olarak bir uluslararası organizasyonda çalışan mihmandarlar tarafından yanıtlanmıştır.

Ankete katılan spor çevirmenlerine, anket çalışması yapılmadan önce bilgilerinin gizli tutulacağı belirtilmiştir. Bu anlamda, bu çalışmada ankete katılan spor çevirmenlerinin isimlerinin gizliliği esasıyla herhangi bir kişisel bilgi paylaşılmayacaktır.

Veri toplama yöntemi olarak hazırlanan anketin spor çevirmenlerine uygulanması, Nisan 2014 - Şubat 2015 süre zarfindadır. Anket soruları, mesleği spor çevirmenliği olan veya *ad hoc* olarak uluslararası organizasyonlarda görev yapmış toplam 52 spor çevirmenine/mihmandara yöneltilmiştir. Anket soruları, spor çevirmenlerine e-posta yoluyla gönderilmiş olup yanıtlar da yine aynı yolla alınmıştır. Bunun dışında, ankete katılanlardan bir kulüpte spor çevirmenliği yapmış **2** spor çevirmeni ile de bire bir görüşme yapılmış, bu görüşmede kendilerine sorular

yöneltilmiş ve söz konusu görüşme kayıtları deşifre edilmiştir. Bu spor çevirmenlerinden ankete katılmayı kabul eden ve yanıt veren toplam **30** spor çevirmeninin[52] verdiği yanıtlar bu çalışma kapsamında incelenmiştir.

Ankete katılan spor çevirmenlerinin bildikleri veya hakim oldukları diller İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Yunanca, İtalyanca, Farsça, Almanca, Rusça olup çoğunun iyi düzeyde bildiği dil İngilizce'dir. Çoğu profesyonel olarak spor çevirmenliği işinden para kazanmayan ve *ad hoc* organizasyonlarda görev yapan spor çevirmenlerinin bildikleri dillerin düzeylerini test etme imkanımız olmadığı için beyanları yine bu çalışma kapsamında esas alınmıştır.

Bu anket çalışmasıyla hedeflenen, spor çevirmenliği alanına dahil olmuş kişilerin yaptıkları işe dair **algıları** ile **farkındalıklarını** görmek olup mesleği icra eden kişilere dair bir profil çizilmesi ve böylece Türkiye'de bir uzmanlık alanı olarak spor çevirmenliği mesleğinin betimlemesinin yapılmasıdır.

Söz konusu anket çalışmasına verilen yanıtlar, spor çevirmenliğinin Türkiye'deki durumunun betimlenmesinin sağlanması ve bu betimleme ile Çeviribilim içinde yeni bir uzmanlık alanının ortaya konulması açısından önem teşkil etmektedir.

Bu aşamada, spor çevirmenlerine yöneltilen sorular, uzmanlık alanının betimlenmesine ve genel bir profil çıkarılmasına yönelik açık uçlu sorulardır. Anket çalışmasında açık uçlu soruların yöneltilmesinin başlıca nedeni, ankete katılanların, yaptıkları işi algılayış biçimlerini belli kalıplar ile sınırlamayıp asıl algılarının öğrenilmesinin sağlanmasıdır. Ayrıca, yaptıkları işi kendilerinin nasıl ifade ettiklerinin anlaşılması, bir başka nedendir.

Ankette spor çevirmenliği yapmış kişilere yöneltilen 6 soru bulunmakta olup bunlardan 5 tanesi kulüplerde profesyonel olarak çeviri yapan spor çevirmenlerine, 6. soru ise yalnızca *ad hoc* organizasyonlarda görev almış spor çevirmenlerine yöneltilmiştir.

[52] Ankete katılan spor çevirmenlerinden yalnızca mihmandarlık deneyimi olan spor çevirmeni sayısı 27'dir.

Birinci soruda, spor çevirmenlerinin yaptıkları işi nasıl tanımladıkları sorulmuştur.

İkinci soruda, spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldukları, yani mesleğe nasıl başladıkları sorulmuştur.

Üçüncü soru, ilk olarak bir spor organizasyonunda görev aldıklarında spor çevirmenliğine dair deneyimlerinin olup olmadığını ve şayet var ise, ne kadar süredir var olduğunu sormaktadır.

Dördüncü soru, spor çevirmenliği yaparken karşılaştıkları güçlükleri ve karşılaşılan bu güçlüklerin nedenlerini sormaktadır.

Beşinci soru, spor çevirmenliği yapan kişiler olarak ankete katılanlara, spor çevirmenliği yapanlara önerilerinin olup olmadığını sormaktadır.

Anketin **altıncı soru**su, yalnızca ad hoc uluslararası spor organizasyonlarında görev almış mihmandarlara sorulmuştur. Bu soruda, takım ya da hakem mihmandarlığının sözlü çeviri bilmeyi gerektirip gerektirmediği sorulmuş olup verilen yanıta göre nedeninin belirtilmesi istenmiştir. Ayrıca, mihmandarlara yaptıkları işin bir sözlü çeviri olduğunu bilip bilmedikleri sorusu yöneltilmiştir.

Anket çalışması dahilinde spor çevirmenlerine yöneltilen sorular ile bu sorular ile amaçlananlar şu şekilde özetlenebilir:

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Bu soru ile, spor çevirmenlerinin yaptıkları işi nasıl gördüklerinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Spor kulüplerinde çeviri hizmeti veren kişiler ile uluslararası spor organizasyonlarında gönüllü ya da ücret karşılığı mihmandarlık veya dil asistanlığı hizmeti veren kişiler arasında, yaptıkları işi nasıl algıladıklarına dair farklılık olup olmadığının gözlemlenmesi ve böylece, eğer böylesi bir ayrım söz konusu ise mesleğe dair net bir tanımlama ile alt kolların betimlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu soruya verilen yanıtlar çerçevesinde spor çevirmenliğinin profesyonellik bağlamında değerlendirilmesi ve konumlandırılması da bir diğer amaçtır.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Bu soru ile, görüşme yapılan ve/veya anket uygulanan çevirmenlerin arkaplanlarına dair birtakım bilgiler edinilmesi amaçlanmaktadır. Bu bilgiler anketi yanıtlayan çevirmelerin spor alanına yakınlıkları, çevirmenlik mesleği ile ilişkileri gibi bilgilerdir.

Böylece, bu mesleği icra eden kişiler ile ilgili genel bir profil çıkarılması hedeflenmektedir.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Bu soru ile, spor çevirmenliği yapan ya da *ad hoc* olarak spor organizasyonlarında görev alan çevirmenlerin profillerinin çıkarılması ve mesleki anlamda deneyimlerinin ne ölçüde olduğu bilgisinin edinilmesi amaçlanmaktadır.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Bu soru ile, spor çevirmenliği yapan kimselerin, hangi durumlarda ne gibi sorunlar ve güçlükler yaşadıklarının öğrenilmesi amaçlanmaktadır. Yaşanılan güçlükler ve bunların yaşanma nedeninin öğrenilmesi ile birlikte, ileride spor çevirmenliği alanında çeviri yapmak isteyen kişilere yol gösterebilecek örneklerin elde edilmesi planlanmaktadır.

Böylece, bu alanda karşılaşılabilecek olası durumların betimlemesi yapılabilecek ve yine ankete verilen yanıtlar çerçevesinde, anlatılan güçlükler çerçevesinde mesleğin gereklilikleri betimlenmeye çalışılacaktır.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Bu soru ile, bir önceki soruyla da bağlantılı olarak, spor çevirmenlerine bu alanda çeviri yapmak isteyenlere önerileri sorulmaktadır. Ankete katılan spor çevirmenlerinin, bir önceki soruda belirttikleri güçlükler neticesinde bu mesleği icra edecek kişilere yol gösterebilecek önerilerinin olduğu varsayılmaktadır.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Yalnızca bir spor organizasyonda görev almış mihmandarlara yöneltilen bu soru ile, kendilerine verilen görevin isminin "spor çevirmeni" olmamasına karşın, yaptıkları işin çeviri alanında birtakım ek beceriler ya da eğitim gerektirip gerektirmediğini konusunda düşüncelerinin "nedenleriyle birlikte" öğrenilmesi amaçlamaktadır.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Altıncı sorunun içerisinde yer alan bu soruyla amaçlanan, uluslararası spor organizasyonlarında görev yapan mihmandarların, yaptıkları işin aslında uzmanlık gerektiren bir iş olduğunun farkında olup olmadıklarına dair bir profil çıkarmaktır.

3.2. Anket Sorularına Verilen Yanıtlar

Yüksek lisans çalışmasının bu bölümünde spor çevirmenliği yapanlara uygulanan açık uçlu ankete verilen yanıtlara ilişkin bir değerlendirme yapılacaktır. Bu değerlendirme esnasında, ankete katılan bütün spor çevirmenlerinin verdikleri yanıtlara göre bir gruplama yapılacaktır.[53] Bu bölümde yapılacak bu gruplama ile spor çevirmenliği mesleğini betimlemeye yönelik verilerin somutlaştırılması amaçlanmaktadır.

3.2.1. Ön Değerlendirme

Birinci soru: Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Ankete katılan spor çevirmenliği yapan kişilere, yaptıkları işi nasıl tanımladıklarının sorulmuş ve yanıtlar temel olarak 5 grupta toplanmıştır. Bunlar; *çevirmenlik, rehberlik, iletişim sağlayan kişi, sorun çözücü*, kendisini görevlendiren kişi ile çeviri hizmeti verdiği kişi arasında bir *bağlantı* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ankete katılan spor çevirmenlerinden 12'si bu mesleği çevirmenlik olarak tanımlarken, 3 kişi rehberlik, 2 kişi taraflar arasında bir bağlantı olarak tanımlamıştır. Ankete katılanların 9'u taraflar arasında iletişim sağlama hizmetini vurgularken, 2'si bu işi yapanların karşılaşılan sorunları çözme özelliğini ön plana çıkarmıştır. Ankete katılanlardan 2'si ise bu konuda bir tanımlama yapmamışlardır.

Birinci soruya verilen yanıtlarda, spor çevirmenlerinin öncelikli olarak yaptıkları işi nasıl gördüklerine dair durum yukarıdaki gibiyken, ankete katılanların 9'u, tek bir tanımlama yapmamış ve bu işi beş temel gruptan iki ya da üçünün birleşimi olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

[53] Anket yanıtları için bkz. EK 1

İkinci soru: Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Ankete katılan spor çevirmenlerinin, alana nasıl dahil olduklarının sorulduğu bu soruda, 17 spor çevirmeni bir arkadaşının, akrabasının ya da *tanıdığının vasıtasıyla/referansıyla* bu alana dahil olduklarını belirtirken, 2'si tanıdık referansıyla olmak üzere 10'u *gönüllü* başvurusu neticesinde dahil olmuştur. Bu 10 kişiden 2'sinin net bir şekilde belirtmemekle birlikte, ifadelerinden gönüllü başvurusu ile alana dahil oldukları çıkarımı yapılabilmektedir. Spor çevirmenlerinden 1'i *kendi* araştırma ve *çabası* ile alana dahil olmuşken, 1'i de *tesadüf eseri* spor çevirmenliği yapmaya başladığını ifade etmektedir. Ankete katılan 1 spor çevirmeni ise, bu alana nasıl dahil olduğunu net bir şekilde belirtmemiştir.

Üçüncü soru: İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Üçüncü soruda, ankete katılan spor çevirmenlerinin, bu çalışmada tanımını yaptığımız spor çevirmenliği mesleğine göre bir spor organizasyonunda görev almalarından önce spor çevirisi deneyimlerinin olup olmadığı sorulmuştur.

Buna göre, ankete katılan 30 spor çevirmeninden 26'sının, bu çalışmada tanımı yapıldığı şekilde spor çevirmenliği alanına dahil olmalarından önce herhangi bir *deneyimi bulunmamaktadır*. Ankete katılan 2 spor çevirmeninin daha önce spor çevirisi *deneyimi bulunmaktayken*, 2'sinin ise daha önce başka organizasyonlarda *mihmandarlık deneyimi* bulunmaktadır.

Dördüncü soru: Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri sırasında karşılaşılan güçlükler ile nedenlerinin anlatılmasının istendiği dördüncü soruda, spor çevirmenlerinin verdikleri yanıtlar şu şekilde

gruplandırılabilir: *arada kalma/arabulucuk yapma/ifadeleri yumuşatma, aksan farklılığı/yabancı dil bilgisi eksikliği, alan bilgisi eksikliği, terminoloji eksikliği, çalışma saatlerinin belirsizliği, kültürel farklılıklar, çeviri yapılan kişilere yakınlık, teknik çeviri yapmak.*

Bu soruda, ankete yanıt veren çevirmenlerin birden fazla zorluktan bahsettiği durumlar vardır. Buna göre, ankete yanıt veren 30 spor çevirmeninden 5'i arabuluculuk yapmakta ve ifadeleri yumuşatmada, 13'ü yabancı dil bilgisi eksikliğinden/aksandan kaynaklanan sorunlarda iletişim kurmada zorlandıklarını ifade etmişlerdir; bu 13 spor çevirmeninden 11'ine göre sorun çevirisini yaptıkları kişilerden kaynaklanmaktayken, 2'sinin yabancı dil bilgisi eksikliği spor çevirmeninden kaynaklanmaktadır. 30 çevirmenden yalnızca 1 tanesinin, alan bilgisi eksikliğinden kaynaklı sorun yaşadığı görülmekteyken, terminoloji konusunda sorun yaşayan 4 çevirmen bulunmaktadır. Çevirmenlerden 2'sinin ifadelerinden, belirli çalışma saatlerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Yine 3 spor çevirmeni, kültürel farklılıklardan kaynaklı sorun yaşadıklarını ifade etmekteyken, 2 spor çevirmeni de çeviri yaptığı kişilere yakınlıktan dolayı sorun yaşamıştır. 4 spor çevirmeninin ifadelerinden, doğrudan spor ile ilgili olmayan alanlarda (tıp, ekonomi gibi) teknik çeviri yapmak zorunda kalmalarının onları güç bir duruma düşürdüğü görülmektedir. 4 spor çevirmeni herhangi bir güçlükle karşılaşmadığını ifade etmekteyken, yalnız 1 tanesi yaptığı işin çeviri olmadığını söylemiştir.

Beşinci soru: Spor çevirmenliği yapanlara öneriniz var mı?

Bu soru, profesyonel ya da *ad hoc* olarak spor çevirmenliği yapmış kişilerin, deneyimlerine dayanarak, bu işi yapacak kişilere önerilerini sunduğu açık uçlu bir sorudur. Bu nedenle, bu soruya, ankete katılanlar çok farklı yanıtlar verebilmiştir. Bu soruda da birden fazla kategoriye girebilecek öneriler söz konusudur.

Ankete katılan spor çevirmenlerinden 5'inin, bu mesleği yapanlara herhangi bir *önerisi bulunmamakta*dır. Beklenmedik durumlar karşısında *pratik düşünme ve sorun çözme kabiliyeti* olması gerektiğini düşünen katılımcı sayısı 3 iken, spor

çevirmenlerinin *stres yönetimi konusunda becerisi* olması gerektiğini düşünenler ise 3 kişidir. Spor çevirmenlerinin *iyi iletişim ve iyi ilişkiler kurması gerektiği*ni düşünen katılımcı sayısı 7 iken, 1 spor çevirmeni ise çevirisini yaptığı kişiyle/kişilerle arada bir *sınır olması gerektiğini* düşünmektedir. Ankete katılan 9 spor çevirmeni, sporda *alan bilgisi ile terim bilgisinin gerekliliği*ni vurgulamışlarken, 1 spor çevirmeni tıp gibi *başka alanlarda da alan ve terim bilgisinin gerekliliği*ne değinmiştir. 3 katılımcı, her zaman spor çevirmenine ihtiyaç duyabileceğini, bu sebeple *çalışma saatlerinin belirsiz olduğu*nu ifade etmişken, 1 katılımcı para kazanabilmek için *başka bir spor branşına yönelme*yi tavsiye etmiştir.

Altıncı soru: Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Sadece uluslararası spor müsabakalarında *ad hoc* olarak görev yapmış mihmandarlara yöneltilen altıncı soruyu 27 mihmandar yanıtlamıştır. 10 mihmandar sözlü çeviri bilmenin *gerekmediği*ni ifade etmişken 14 mihmandar sözlü çeviri bilmenin *gerekliliği*ni belirtmişlerdir. 3 mihmandar *bağlama göre* sözlü çeviri bilme gereksiniminin *değişiklik gösterebileceği*ni ifade etmişken, 1 mihmandar ise soruyu farklı yorumlamıştır.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Altıncı sorunun bir parçası olarak mihmandarlara yaptıkları işin sözlü çeviri olduğunu bilip bilmedikleri sorulmuştur. Buna göre, mihmandarlık yapmanın sözlü çeviri bilmeyi gerektirmediğini düşünen 9 kişiden 5'i yaptıkları işin sözlü çeviri olduğunu bildiklerini ifade ederken, 3'ü mihmandarlığın bir sözlü çeviri olduğunu düşünmemektedir. 1 mihmandar ise, bu işi ilk yaptığında mihmandarlığın sözlü çeviri olduğunu bilmezken daha sonra görüşünün değiştiğini ifade etmiştir. 1 mihmandar ise, yaptığı işin sözlü çeviri olduğunu düşünmemekle birlikte, "mesajın başka bir kişiye çeviri yapıldığını" ifade etmiştir.

Ayrıca, mihmandarlık yapmanın sözlü çeviri bilmeyi gerektirdiğini düşünen 14 kişiden 11'i yaptıkları işin sözlü çeviri olduğunu bildiklerini ifade ederken, yalnızca 1'i mihmandarlığın bir sözlü çeviri olduğunu düşünmemektedir. 2 mihmandar ise, sorunun bu kısmını yanıtlamamışlardır.

Yine, bağlamına göre sözlü çeviri bilmenin gerekliliğini düşünen 3 mihmandardan 1'i yaptığı işin büyük kısmında çeviri yapmadığını belirtirken, 1 mihmandar bunun sözlü çeviri olduğunu bildiğini ifade etmiş, 1 mihmandar ise soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Özetle, altıncı soruda yaptıkları işin sözlü çeviri olduğunu bilen mihmandarların sayısı 17 iken, bilmeyenlerin sayısı ise 5'tir. 1 mihmandar, bu işi ilk yaptığında işin sözlü çeviri olduğunu bilmezken, şu an bildiğini ifade etmektedir. Anketi yanıtlayan 3 mihmandar sorunun bu kısmını yanıtsız bırakırken, 1 mihmandar da soruya net bir yanıt vermemiştir.

3.2.2. Anket Yanıtlarının Değerlendirilmesi

Bu başlıkta, yüksek lisans çalışmasının sahadan gelen veri bütüncesinin önemli kısmını oluşturan anket sonuçlarının değerlendirmesi yapılacak olup bu değerlendirmeler sonucunda spor çevirmenliği alanının genel durumu, görevler ve güçlükler ile ilgili çıkarımlarda bulunularak sonuçlara varılacaktır.

Spor çevirmenlerine açık uçlu bir anket uygulanmış olup bu anketin sorularının açık uçlu olarak seçilmesinin nedeni daha önce herhangi bir uzmanlık çalışması yoluyla araştırılıp betimlenmemiş olan bu alanın geniş kapsamlı ilk betimlemesini kolaylaştırmasıdır.

Birinci soruda, ankete katılan spor çevirmenliği yapan kişilerin yaptıkları işi nasıl tanımladıklarına dair verilen yanıtları temel olarak 5 grupta toplandığı görülmektedir.

Söz konusu gruplar; *çevirmenlik, rehberlik, iletişim sağlayan kişi, sorun çözücü*, kendisini görevlendiren kişi ile çeviri hizmeti verdiği kişi arasında bir *bağlantı* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Spor çevirmenliğini, bir spor organizasyonu için *ad hoc* olarak veyahut bir spor kulübünce kadrolu olarak istihdam edilen sözlü çevirmenin yaptığı **çeviri** işi olarak tanımladığımızı ikinci bölümde belirtmiştik.

Çevirmenlik mesleğinin yanı sıra, spor çevirmenliğinde bir nevi **rehberlik** hizmetinin yapıldığı da, yine anket yanıtlarını değerlendirirken karşımıza çıkan bir unsurdur. Uluslararası bir organizasyonda görev alan spor çevirmeninden görev tanımı çerçevesinde[54] beklenen hizmetlerden birisi de, "takımın ihtiyaçlarını karşılaması"dır. Ancak, kendisine verilen görev tanımından hareketle spor çevirmeninin yaptığı eylemde, aslında görev tanımının dışına çıkabildiği durumların varlığı da söz konusudur.

Bu konuyla ilgili olarak, ankete katılan çevirmenlerden birisinin verdiği yanıtı inceleyebiliriz:

"Dil bilmek ve dile hakim olmak dışında, bulunduğunuz şehrin rehberliğini de yapabilmeniz gerekiyor. Takımınız alışveriş yapmak veya gezmek istediklerinde onları götürebileceğiniz yerler bilmeli, ve hatta spesifik olarak istedikleri şeyler olduğunda bunları nerede bulabileceğinizi bilmelisiniz. O şampiyonadan en iyi hatırladığım şeylerden biri şuydu örneğin: menajerimiz ve koçumuz otelin çamaşır servisini çok pahalı bulduğundan benden dışarıda bir çamaşırhane bulmamı istemişlerdi. Bütün bir öğleden sonra etrafı dolaşmış, etraftaki esnafa ve

[54] Görev tanımları gerek yazılı gerekse sözlü olarak ifade edilebildiği gibi, örnek görev tanımı için bkz. EK 2.

tanıdıklarıma sormuştum. En sonunda bir yer bulmuştum ve şampiyonanın sonuna kadar takımın çamaşırlarını orada yıkatmıştık."[55]

İngilizce, *team attaché* ya da *team guide* olarak adlandırılan mihmandarların, temelde takıma eşlik ederek sözlü çeviri yapmalarının yanı sıra, görevlendirildikleri ad da aslında rehberlik hizmetinin bu tanım çerçevesinde olduğunu bize gösterir niteliktedir.

Yalnızca spor alanında değil, çevirmenliğin doğası gereği, yazılı ya da sözlü çevirmen, **iletişim** uzmanıdır. Bu nedenle, ankete katılanların verdiği bu yanıt, aslında öngörülebilen bir yanıttır.

Ankete verilen yanıtlar çerçevesinde, spor çevirmeninin kendisini istihdam eden kurum/kimse tarafından **sorunları çözebilme kabiliyeti**nin olması beklenmektedir. Karşılaşılabilecek herhangi bir olumsuzlukta, inisiyatif alabilecek, sorumluluktan kaçmayacak ve sorunları çözebilecek ve ihtiyaçları giderebilecek nitelikte olması beklenmektedir. Hatta, İspanya'da düzenlenen 2014 FIBA[56] Dünya Erkekler Basketbol Şampiyonası için gönüllü ilanı çıkılan gönüllü başvuru formunda *"Mihmandarlar, turnuvaya katılan takımların bütün ihtiyaç ve taleplerini sağlamak, yönetmek, **çözmek** ve karşılamaktan sorumludurlar.*[57]*"* ve çıkabilecek *"**sorunları çözebilme**"* ibareleri bulunmaktadır.

Ayrıca, yine anket sonuçlarına istinaden gerek bir organizasyon bazında *ad hoc* gerekse bir kulüpte kadrolu olarak istihdam edilmiş olsun spor çevirmenin, kendisini istihdam eden ile çeviri hizmeti verdiği kişi(ler) arasında bir bağlantı/köprü görevi gördüğü söylenebilir.

---

[55] Katılımcı no: 12

[56] FIBA: Uluslararası Basketbol Federasyonu. Kuruluş: 1932 Ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.fiba.com/ (Son Erişim: 04.01.2015).
Ayrıca, bu çalışmada ele alınan yaygın spor dallarından Uluslararası Voleybol ve Federasyonu ve Uluslararası Futbol Federasyonu için bkz. http://www.fivb.com/en (Son Erişim: 29.01.2015) ve http://www.fifa.com/ (Son Erişim: 29.01.2015).

[57] Bkz. EK 2

Bu bağlamda, anketin birinci sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde, spor çevirmenlerinin yaptıkları işleri nasıl tanımladıklarına dair verilen yanıtlar şöyle gösterilebilir:

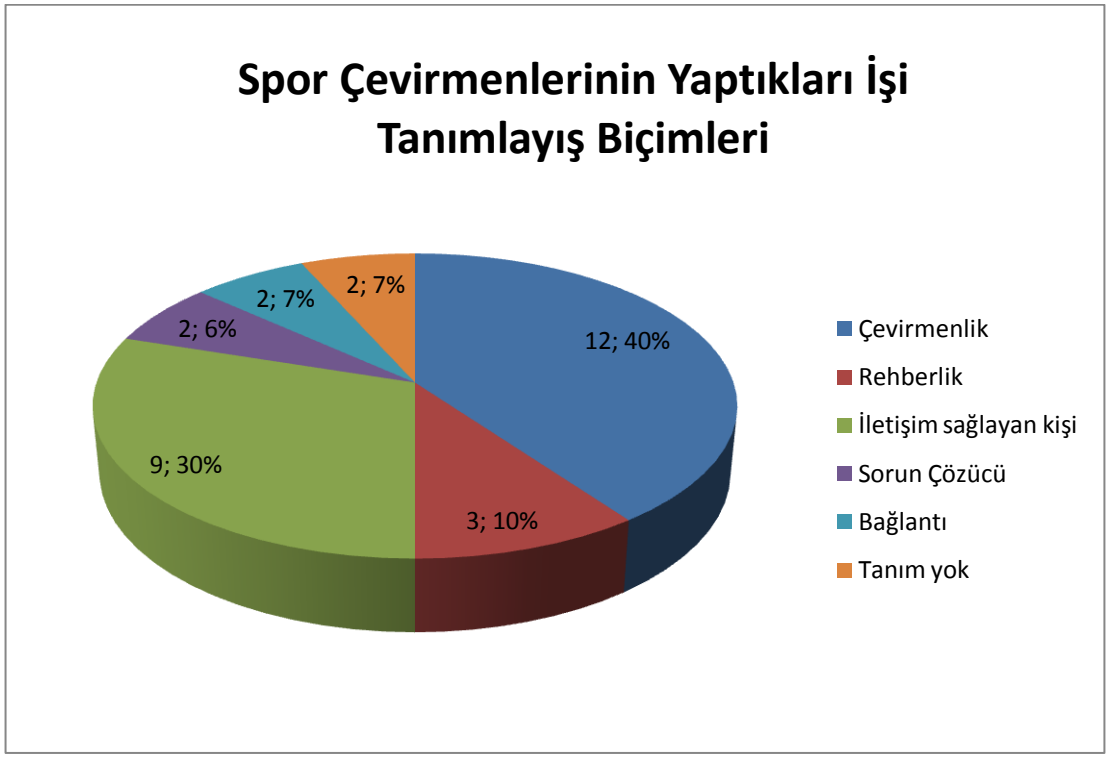

Grafik 1: Spor Çevirmenlerinin Yaptıkları İşi Tanımlayış Biçimleri

Grafikte de görüldüğü üzere, anketi yanıtlayan spor çevirmenlerinin %43'ü, yaptıkları işi çevirmenlik olarak görmektedir. %32'si ise, bu işin iletişim sağlama görevinden oluştuğunu düşünmektedir. Yapılan işi rehberlik olarak gören spor çevirmenlerinin oranı %11 iken, spor çevirmenlerinin %7'si mesleğin sorun çözmedeki rolünü vurgulamış, kalan %7'si ise kendilerini işveren ile hizmet verdikleri kişi arasında bağlantı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Aslında, tüm bu yanıtlar bir diğerinin de içerisinde değerlendirilebilecekken verilerin burada ayrı olarak gösterilmesinin nedeni, anketi yanıtlayan katılımcıların öznel ifadelerini korumak ve bu ifadeleri olduğu gibi yansıtmaktır.

İkinci soruda, spor çevirmenlerine bu alana nasıl dahil oldukları sorulmuştur. Verilen yanıtlar çerçevesinde *tanıdığının vasıtasıyla/referansıyla, gönüllü, kendi çabası*, *tesadüf eseri* olmak üzere spor çevirmenlerinin 4 grupta sınıflandırması yapılabilmektedir.

Uluslararası bir organizasyonun ya da bir spor kulübünün reklamı ve prestijinin ön planda tutulması önemlidir. Bunun için de, organizasyona katılan takımların ya da bir spor kulübüne transfer edilmiş yabancı oyuncu veya teknik adamların herhangi bir sorun yaşamaması, organizasyonun ya da takımın yararınadır. Zira, işlerin yolunda gitmesi için işveren ile çeviri hizmetinden yararlananlar arasındaki iletişimin sağlıklı kurulması gerekmektedir. Bu işi de yapabilecek *güvenilir* kimselere ihtiyaç vardır. Güven olgusu neticesinde de **tanıdık vasıtasıyla** bu alana dahil olmaları da bu durumun doğal bir sonucudur. Zira;

"Türkiye'de bulunan bütün yabancı sporcuların, yabancı futbolcunun veya mevcut futbol kulüplerinin yurt dışı entegrasyonunda rol oynayan bir konumdayız. Yani onların bütün performansı, sizin yapacağınız çeviri veya yanlış yaptığınız herhangi bir çeviri, bütün takımın bir maçtaki performansını etkileyebileceği için, aslında çok kritik ve önemli bir iş."[58]

olma özelliği taşımaktadır.

Özellikle uluslararası nitelikteki spor organizasyonlarında **gönüllülük** kavramı bir organizasyonun sağlıklı işleyişi bakımından elzemdir. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de gönüllüler aracılığı ile organizasyonların işleyişi sağlanmaktadır. Gönüllü istihdamı gerek gönüllü ilanlarıyla gerekse organizasyonu düzenleyen kimselerle irtibata geçilerek sağlanabilmektedir. Örneğin; bir yanıtta bunu destekler nitelikteki şu satırlar yer almaktadır:

"Öğrencisi olduğum Özel İzmir St. Joseph Lisesi beden eğitimi öğretmenim Barış Lale, Türkiye Voleybol Federasyonu ile irtibata geçmiş bu şampiyonanın haberini aldığında. Şampiyonada yer alacak görevlileri bizim okulun temin etmesi konusunda anlaşmışlar. Barış Bey bunun üzerine bana yabancı dil konusunda

[58] Katılımcı no: 22

yetenekli ve istekli olduğumu bildiğini, ve bu şampiyonada mihmandar olarak yer almak isteyip istemeyeceğimi sordu."[59]

Her ne şekilde istihdam edilmiş olursa olsun, ankette yer alan hatırı sayılır sayıda spor çevirmeninin gönüllülük deneyimi bulunmaktadır. Yukarıdaki örnekte de, yetkili kişiler ile irtibata geçilmesi neticesinde spor organizasyonuna gönüllü istihdamı sağlanmıştır.

Anketi yanıtlayan çevirmenlerden 1'inin de **kendi çabası** ile spor çevirmenliğine başladığı görülmektedir. Her ne kadar burada katılımcının kendi çabası görülse de, belirli bir aşamadan sonra referans ile mesleğe dahil olduğu söylenebilir (Bkz. EK 1, Katılımcı no: 22). Ancak, spor çevirmeninin kendi beyanı doğrultusunda ve başlangıç noktasından hareketle, bu yanıtı kendi çabası olarak değerlendirmekteyiz.

Yine, spor çevirmenliği mesleğine başlangıcı **tesadüf eseri** olan çevirmenler de bulunmaktadır (Bkz. EK 1, Katılımcı no: 21).

[59] Katılımcı no: 12

Bu bağlamda, anketin ikinci sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde, spor çevirmenlerinin, bu alana nasıl dahil olduklarına dair verdikleri yanıtlar şöyle gösterilebilir:

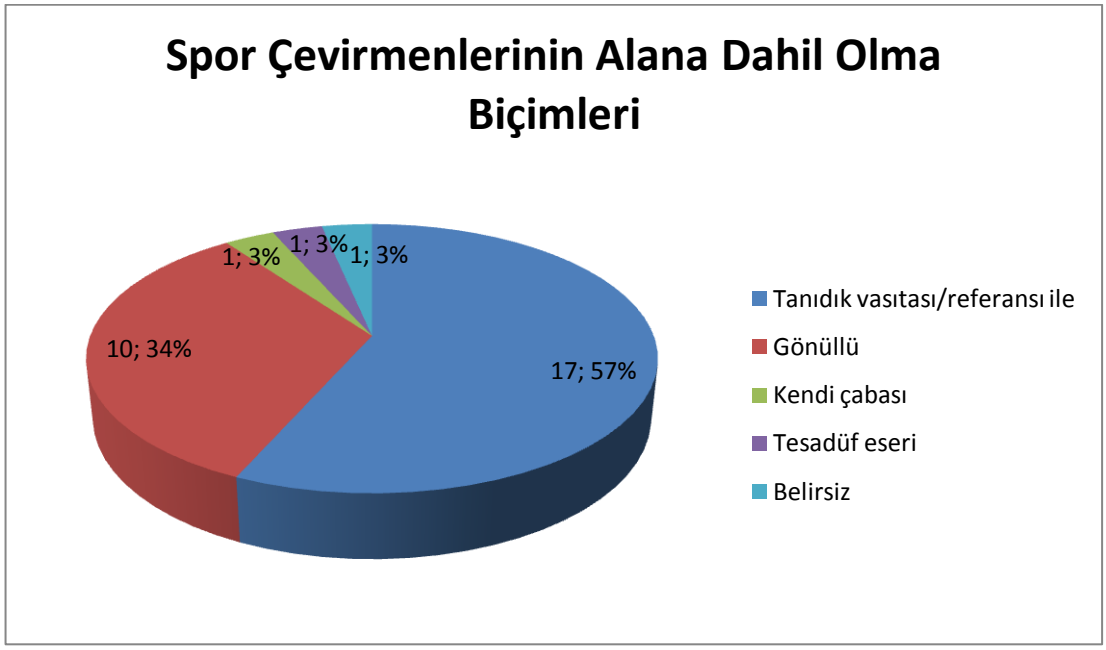

Grafik 2: Spor Çevirmenlerinin Alana Dahil Olma Biçimleri

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere, spor çevirmenlerinin alana dahil oluşları şu şekildedir: %57'si alana bir tanıdık vasıtası/referansı ile, %34'ü gönüllü olarak, %3'ü kendi çabası ile, %3'ü tesadüf eseri. Alana dahil olan spor çevirmenlerinin yalnız birinin (%3) verdiği yanıttan, alana nasıl dahil olduğu anlaşılamamaktadır. Tanıdık vasıtasıyla/referansıyla alana dahil olan spor çevirmenlerinin oranının %57 oluşu, bizlere aslında alanın dışarıdan gelen kimselere oldukça kapalı olduğunu gösterir niteliktedir.

Üçüncü soruda, ankete katılan spor çevirmenlerinin, bir spor organizasyonunda görev almalarından önce spor çevirisi deneyimlerinin olup olmadığı sorulmuştur.

Ön değerlendirmede de belirtildiği gibi, ankete katılan 30 spor çevirmeninden 26'sının, spor çevirmenliği alanına dahil olmalarından önce bu alanda herhangi bir *deneyimi bulunmamaktadır*. Ankete katılan 2 spor çevirmeninin daha önce spor çevirisi *deneyimi bulunmaktayken*, 2'sinin ise daha önce başka organizasyonlarda *mihmandarlık deneyimi* bulunmaktadır.

Bir önceki soruya verilen yanıtları da göz önünde bulundurarak, ankete katılan 30 spor çevirmeninden 17'sinin tanıdık vasıtası/referansı ile bu alana dahil oldukları göz önünde bulundurulduğunda, 26'sının daha önce herhangi bir spor çevirisi **deneyiminin olmaması** şaşırtıcı değildir.

Ankete katılan spor çevirmenleri arasında, ya daha önce yazılı çeviri **deneyimi olan** ya da bir araştırma alanı olarak spor çevirisi ile ilgilenen 2 katılımcı bulunmaktadır.

Ankete katılan 2 katılımcının da, mihmandar olarak görev aldıkları spor organizasyonlarında, spor alanında olmasa bile daha önce bir **mihmandarlık deneyimlerinin** olması, takım/hakem mihmandarlığının da alanlar farklı olsa dahi benzer görev ve sorumlulukları içermesi sebebiyle tercih edilme nedenleri olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda, anketin üçüncü sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde, ankete katılan spor çevirmenlerinin, daha önce spor çevirisi deneyimlerini gösterir grafik şu şekildedir:

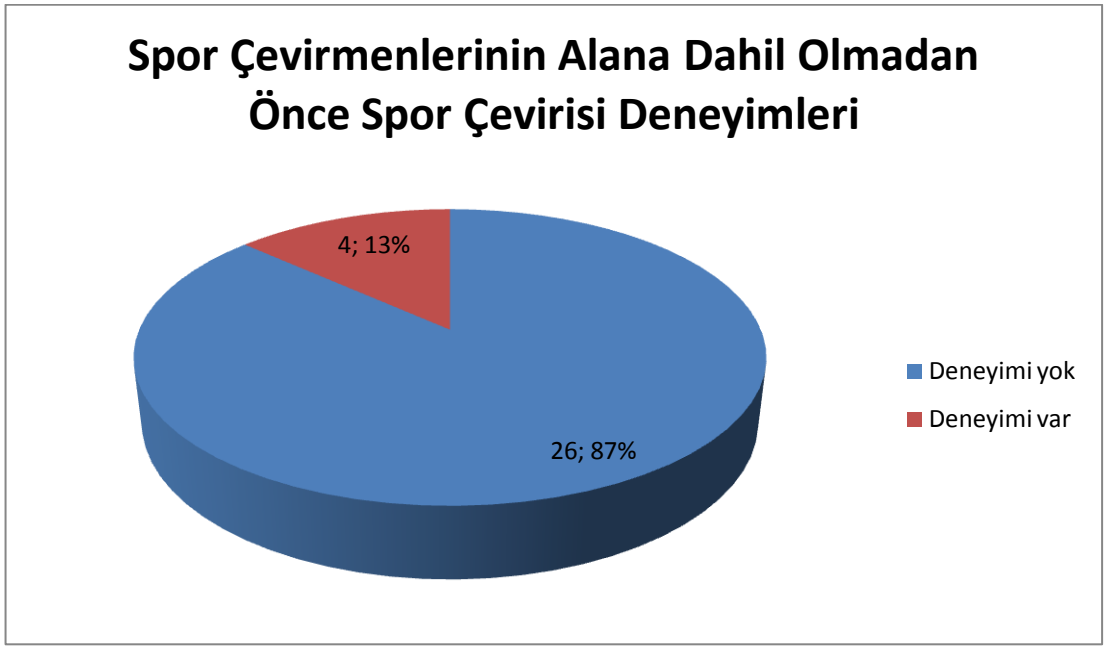

Grafik 3: Spor Çevirmenlerinin Alana Dahil Olmadan Önce Spor Çevirisi Deneyimleri

Grafikte görüldüğü üzere, spor çevirmenlerinden bu çalışma kapsamında tanımlandığı şekliyle spor çevirmenliği alanına dahil olmadan önce spor çevirisi deneyimi olanların yüzdesi %13 iken, herhangi bir deneyimi olmayan spor çevirmenlerinin oranı ise %87'dir.

Dördüncü soruda, ankete katılan spor çevirmenlerine çeviri sırasında karşılaştıkları güçlükler ile bu güçlüklerin nedenleri sorulmuştur.

Spor çevirmenlerinin verdiği yanıtlar gruplandırıldığında, karşımıza şu başlıklar çıkmaktadır:

- *arada kalma/ arabulucuk yapma/ ifadeleri yumuşatma,*

- *aksan farklılığı/ yabancı dil bilgisi eksikliği,*

- *özel alan (ör. tıp, hukuk) çevirisi güçlüğü*,

- *alan bilgisi eksikliği,*

- *terim bilgisi eksikliği,*

- *çalışma saatlerinin belirsizliği,*

- *kültürel farklılıklar,*

- *çeviri yapılan kişilere yakınlık.*

Bu soruda, uluslararası bir spor organizasyonunda çalışan mihmandarlar ve kulüp çevirmenlerinin verdikleri yanıtları ham haliyle sekiz başlık altında toplamak mümkün olmuştur. Yanıtların bu kadar çeşitli oluşu, bize bu alanın sanılanın aksine basit olarak değerlendirilemeyeceği, birden çok dinamiği olan ve hassas dengelerin söz konusu olduğu bir alan olduğuna işaret etmektedir. Çevirmenlerin bu sorunların üst başlığı sayılabilecek ortak ve daha genel sorunların varlığının farkında olmadıkları görülmektedir. Aşağıda, yanıtlardan yola çıkarak genel bir yorum yaptıktan sonra çalışmanın genel değerlendirme bölümünde alanın güçlüklerinin ve sorunların kaynaklarını genel olarak *dil ve kültür odaklı sorunlar, uzmanlık alanından kaynaklanan sorunlar, çeviri ortamından kaynaklanan sorunlar* ve *profesyonellik/ meslekleşme eksikliğinden kaynaklanan sorunlar* olarak sıralayıp sonuçlara varılmaya çalışılacaktır. Dördüncü soruya verilen yanıtlar üzerinden ilk değerlendirme ise şu şekildedir:

Spor çevirmelerinin, kendilerini istihdam eden kurum ya da kişiler (işveren) ile çeviriye ihtiyacı olanlar (kullanıcı) arasında kimi durumlarda **arada kaldığı**, **arabuluculuk yapmak** durumunda olduğu ya da tarafların **ifadelerini yumuşatma** yoluna gidebildiği durumların olduğu gözlemlenmektedir. Kimi zaman tarafların konumu değişiklik gösterse de (iki farklı takımın antrenörü, basın mensubu ile çevirmenliğini yaptığınız kişi vb) anketin dördüncü sorusuna verilen yanıtlar da bu

görüşü destekler niteliktedir. Spor çevirmeninin arada kaldığı durumlara örnek olarak şu örnek verilebilir:

"Çeviri konusunda Rus takımıyla pek bir sıkıntı yaşamadım onlarla yaşadığım sıkıntı sadece onların aşırı disiplinli olmalarıydı. Gerçekten ciddi mizaçlı insanlar ve sizin de onlara uygun olmanız gerekiyor. İtalyan takımının idari menajeri ile Rus takımının idari menajeri arasında, antrenman saatleri sebebiyle çıkan bir kavgada İngilizce arabuluculuk yapmak zorunda kaldım ve gerçekten zordu. Zira Rus menajerin ne kadar ciddi ve sinirli bir üslubu varsa, İtalyan menajer de o kadar rahat ve esprili bir üslubu vardı. Bu ikisi arasındaki dengeyi korumak İngilizce'yi kullanmak açısından gerçekten zor ama bir o kadar da öğretici oldu."[60]

Spor çevirmenlerinin karşılaştığı bir diğer güçlük de **aksan**dan kaynaklanan sorunlar ile **yabancı dil bilgisi eksikliği** olmuştur.

"Güney Amerikalıların aksanları çok zorlamıştı ve bazı konularda alerjileri olup olmadıklarını sorduğumda bilmediğim kelimelerle karşılaşmıştım (ceviz, şehriye vb)."[61]

"2013 U21 Erkekler Voleybol Şampiyonası, Türkiye'de düzenlendi ve bunun bir ayağı İzmir'deydi. Ben de İzmir ayağında görev aldım. Sırp milli takımının rehberliğini ve çevirmenliğini yaptım ve takımın koçu ve doktoru da dahil olmak üzere tüm takımda İngilizce bilen beş kişi vardı. Tabii ki oyuncuların geri kalanı da çok az İngilizce konuşabiliyordu ama onları anlamak gerçekten yetenek gerektiren bir işti."[62]

"İnsanların ortak konuşulan dili yeteri kadar bilmemeleri büyük bir sorun. Bu gibi durumlarda olabilecek en ilkel şekilde dili kullanmaya başlıyorsunuz hatta özellikle yapılan hatalar karşı tarafın belli şeyleri daha kolay anlamasına yardımcı oluyor."[63]

[60] Katılımcı no: 11
[61] Katılımcı no: 5
[62] Katılımcı no: 12
[63] Katılımcı no: 13

"Tüm mihmandarlık deneyimlerim arasında çeviri esnasında problem yaşadığım tek takım Japon takımıydı. Bunun sebebi de Japonların İngilizce diline yeterince hakim olmamaları ve aksanlarının anlaşılamamasıydı. Bu problemi de el kol hareketleri ile anlaşma yoluyla giderebildim."[64]

Türkiye'de spor çevirmenliğinin yapılışına baktığımızda, çevirisini yapacağımız kişi ya da takımın dilini bilen çevirmen olmadığı ya da bulunamadığı hallerde, çevirmenin ve çeviri hizmeti verdiği kişi ya da kişilerin ortak bir dilde buluşup anlaştıkları gözlemlenmektedir. Birçok alanda olduğu gibi spor alanında da İngilizce'nin *lingua franca* olduğunu görmekteyiz.

10 numaralı anket katılımcısının verdiği yanıtta, sorun yaşadığı tek takımın Japonya olduğunu ve bunun nedeninin *Japonların İngilizce diline yeterince hakim olmamaları* olduğu görülmektedir. Yine 12 numaralı katılımcı, Sırp milli takımında İngilizce dilini bilen yalnızca beş kişi olduğundan şikayetçidir. 13 numaralı katılımcı ise bir "ortak konuşulan dil"den basetmektedir. Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere, spor çevirmenlerinin görev aldığı uluslararası organizasyonda iletişim dili olarak İngilizce konuşulmaktadır.

Ortak bir dilde iletişim kurma temelinde buluşulması bir çözüm yoluymuş gibi görünse de, aslında durum tam tersidir. Spor çevirmeni iki sorunla karşı karşıya kalabilmektedir: iletişim dili olarak kullanılan yabancı dilde aksan sorunu ve o yabancı dile hakimiyetin olmayışı. Nitekim, yukarıdaki üç örnekte de bu durum gözlemlenmektedir. Ancak, 5 numaralı katılımcıda biraz daha farklı bir durum söz konusudur: dil hakimiyet sorunu olan kişi burada spor çevirmenidir.

Ankete katılanlardan sadece 1'i, **alan bilgisi eksikliği**nden kaynaklı sorun yaşamıştır:

"Çevirmeni olduğum alanın oyun kurallarını detaylı bilmediğimden ilk zamanlar sıkıntı yaşadım. Alana tam olarak dahil olmak ve bir iletişim ve anlayış boşluğu yaratmamak için alana çok hakim olmak gerekiyor. FIBA kurallarını

[64] Katılımcı no: 19

bilmiyor olmamın beni iletişim sırasında sıkıntıya soktuğunu hatırlıyorum. Bu sadece hatırlayabildiğim bir durum."[65]

İçinde yer alınan spor organizasyonuna dair bilgilerin eksikliği, yine oynanan oyunların kuralı vb. bilgilere çevirmenin hakim olmadan spor çevirisi yapıyor olması, kuşkusuz çevirmeni zor durumda bırakan bir etmendir. Ankete katılan ve yukarıda bu konuda sıkıntı yaşayan çevirmenin anlattıkları da bu görüşü destekler niteliktedir.

Terim bilgisi eksikliği, anket yanıtlarında karşımıza çıkan bir diğer sonuçtur. Sözlü de olsa yazılı da olsa bir çevirmen, çevirisini yapacağı alanın terminolojisine hakim olmalıdır. Alanın terimlerine hakimiyet, çevirinin o alan içindeki kişilerce anlaşılmasını mümkün kılan başlıca unsurlardandır. Ancak, aşağıdaki örneklerde de görüleceği gibi, spor alanı yalnızca sporun kendisi ile sınırlı olmadığı için, spor çevirmeninin öngörebileceği alanlarda terim bilgisine ihtiyacı olduğu söylenebilir.

"2014 U18 Avrupa Şampiyonası'nda takım oyuncularından birini dişçiye götürerek ilk defa tıp alanında ardıl çeviri yapmıştım. Bu gibi sakatlanmalar ani olduğundan bu tarz bir çeviriye terminoloji bağlamında hazırlanmak mümkün olmuyor, bu da işin diğer bir zorluğu. Takım otobüsünde, antrenman ya da maç sahalarında çıkan ufak tefek teknik aksilikler için ise teknik çeviri yapmak yine beklenmeyen durumlardan biri."[66]

Yukarıda, tıp çevirisi de bu başlık altında değerlendirilmek üzere **özel alanlarda çeviri**ye olan bir gereksinim ile karşılaşılabileceği ifade edilmektedir.

Anket sonuçlarını incelediğimizde, spor çevirmenliği mesleğinin belirli çalışma saatleri içine sokulamayacağı görülmektedir. Çevirisini yaptığınız takım, oyuncu ya da teknik direktör herhangi bir sorun yaşadığında ilk arayacağı kişinin siz olmanız kaçınılmazdır. Bu durum, spor çevirmenlerinin, farklı kültür ve milletten gelen kimseler ile içinde bulunulan kültür arasında birleştirici rol oynamasından kaynaklanmakta olup çeviri hizmeti verdiğiniz kişinin spor çevirmenini arayabileceği

[65] Katılımcı no: 6
[66] Katılımcı no: 8

"ilk" kişi olarak gördüğünün işaretidir. Bu durumun tabii ama bir o kadar tartışmalı sonucu da çeviri hizmeti verilen kişi ile spor çevirmeninin arasında doğan yakınlıktır. Bu yakınlık, profesyonellikten uzaklaşma olarak değerlendirilebileceği gibi, spor bağlamında "olması gereken" bir unsur olarak da görülebilir. Aşağıdaki örnek, tüm bu durumları kapsayıcı niteliktedir ve önem arz eden noktalar koyu renkle belirtilmiştir:

*"Bir futbolcumuz vardı. […] 8 aylık hamileydi eşi ve saat 10 civarı bir gün beni aradılar ve hastanede – **gece 10'da aradılar** – eşinin bebeği hissetmediğini söyledi ve hastaneye gittik, […] doktor İngilizce bilmiyordu […] Doktor, çocuğun anne karnında hayatını kaybettiğini söyledi Türkçe. […] **benim de gözlerim doldu** ve çok duygusal bir… Orada çevirmen etiği, yok işle ilgili bir şey düşünmüyorsunuz. Sadece insani olarak kalıyorsunuz ve bunu ona nasıl söyleyeceğinizi dahi bilemiyorsunuz. İşte orada inanılmaz bir zorluk yaşamıştım. Yani **hem kendim ağlıyorum hem ona anlatamıyorum.**"*[67]

Son olarak, spor çevirmenlerinin yaşadığı zorluklar arasında kültürel farklılıklar gelmektedir. Ankette spor çevirmenlerinin bir kısmı **kültürel farklılıklar** nedeni ile zorluk yaşadığını ifade etmiştir:

"Ülkeme has özellikleri anlatırken zorlandım. Dini kurallar veya ritüellerle ilgili sorular sorduklarında bocaladım. Kültürün dille yakından ilişkisi olduğu için başka bir dilde anlatmanın zorluğuna bağlıyorum bunu. Örneğin Konya'da Mevlâna ile ilgili sorularda zorlandım."[68]

Burada da belirtildiği üzere, dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülemez unsurlardır. Bir çevirmen, bir anlamda kültür aktarıcısıdır. Kültür bilgisi yetersiz olan çevirmenin, bu örnekten de anlaşıldığı gibi kültürel öğelerin aktarılmasında zorluk yaşadığı görülmektedir.

[67] Katılımcı no: 21
[68] Katılımcı no: 9

Bu bağlamda, anketin dördüncü sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde, ankete katılan spor çevirmenlerinin, çeviri sırasında karşılaştıkları güçlükler ile bu güçlüklerin nedenlerini gösterir grafik şu şekildedir:

Grafik 4: Çeviri Sırasında Karşılaşılan Güçlükler

Grafikte görüldüğü üzere, çeviri sırasında karşılaşılan güçlükleri birçok başlıkta toplamak söz konusudur. Buna göre, spor çevirmenlerinin %13'ü işveren ile çeviri hizmeti verilen kişi arasında kalma/arabuluculuk/ifadeleri yumuşatma konularında güçlük çekmekteyken, çevirmenlerin %33'ü, aksan farklılığı/yabancı dil bilgisi eksikliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yalnızca %3'ü alan bilgisi eksikliğinden kaynaklı güçlük çektiğini ifade etmekteyken, terminoloji eksikliğinden sorun yaşayan çevirmenlerin oranı %10, çalışma saatlerinin belirsizliğinden şikayetçi çevirmenlerin oranı %5, kültürel farklılıklardan kaynaklı sıkıntı yaşayan çevirmenlerin oranı %8'dir. Çeviri yapan kişilere yakınlıkları

sebebiyle güçlük çeken çevirmenlerin oranı %5 iken, teknik çeviri yaptığı için sıkıntı yaşayan çevirmenlerin oranı %10'dur. Çevirmenlerin %10'u, çeviri sırasında herhangi bir güçlük yaşamadıklarını ifade etmiştir. Yaptığı işi çeviri olarak görmeyenlerin oranı ise %3'tür. Yanıtların bu kadar çeşitli oluşu, spor çevirmenliği alanının değişik dinamikleri içinde barındığını gösterir niteliktedir.

Beşinci soruda, ankete katılan spor çevirmenlerine, varsa spor çevirmenliği yapanlara olan önerileri sorulmaktadır.

Ankete katılan spor çevirmelerinden 5'inin bir **önerisi bulunmazken**, bu katılımcılardan birinin sözlerine bakarak değerlendirme yapabiliriz:

"Öncelikle ben profesyonel olarak spor çevirmenliği ile uğraşmıyorum. Bir kere U18 erkekler turnuvasında görev aldım. Onun dışında da konu ile ilgili herhangi bir deneyimim olmadı. Konu hakkında fazla söz sahibi olmadığım için önerim yok. Umarım yardımcı olabilmişimdir."[69]

Bu örnekte olduğu gibi alana yeni dahil olmaları ya da *ad hoc* olarak görev yapmaları nedeniyle kendilerini öneri verebilecek durumda görmeyenler gözlemlenmektedir.

Spor çevirmenlerinin karşılaşabileceği durumların çeşitliliği ve öngörülemezliği nedeniyle beklenmedik durumlar karşısında **pratik düşünme** ve **sorun çözme kabiliyeti**nin olması da yine ankete verilen yanıtlar çerçevesinde ortaya çıkan bir başka husustur. Örneğin;

"Sadece spor terminolojisi bilmekten ibaret değil her şey. Beklenmedik çok şey olabiliyor. Sorun çözme kabiliyetinizin olması gerekiyor. Bir takımın sorumluluğu sizin omzunuzda... Ülkenizin imajı için iyi iş yapmak önemli."[70]

Spor çevirmenlerinin, **stres yönetimi** konusunda **becerileri**nin olması gerekliliği de anketten çıkan bir başka sonuçtur.

[69] Katılımcı no: 13
[70] Katılımcı no: 30

"Spor çevirmenliğinin stresli yanının kısmen maçlarda yenilgilere bağlı olarak takımdan ve oyunculardan da kaynaklandığını düşünüyorum. Çeviri yapanlar buna hazırlıklı olmalı."[71]

Gerçekten de stres yönetimi, spor alanında çalışan sözlü çevirmenlerde olması gerekli bir özelliktir. Yukarıdaki anket yanıtında da belirtildiği gibi, takımın maç kaybetmesi, oyunculara ve teknik ekipte bir moral bozukluğunu beraberinde getirmesinin yanı sıra takımı stres atına sokmaktadır. Bu yanıttan hareketle takımla, oyuncu ya da antrenör ile sürekli birlikte olan spor çevirmeninin de bu durumdan etkilenmesi tabii olduğu sonucuna varılabilir. Bunun yanı sıra, *ad hoc* organizasyonlar için de bu durum geçerlidir. Zira oyuncular, bir turnuva süresince birbiri ardına maçlara çıkmakta, yoğun maç temposu nedeniyle yorgunluk yaşamaktadır. Ayrıca, alınan kötü sonuçların ardından turnuvada moral olarak toparlanacak yeteri süreyi bulamayabilirler. Bu da, ister istemez spor çevirmenine yansıyan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Spor çevirmenlerine uygulanan ankete göre, spor çevirmenlerinin **iyi iletişim** ve **iyi ilişkiler kurma**sı gerekliliği karşımıza çıkan bir diğer hususken, bu söz konusu iletişim becerilerinin kurulması gereken kişiler farklılık gösterebilmektedir. Aşağıdaki örneklerde, iletişim/iyi ilişkiler kurulan kişiler farklılık göstermektedir:

"10'un üstünde gönüllü olarak görev aldığım mihmandarlık deneyimlerinden sonra şunu diyebilirim ki; yapılan iş doğrudan iletişim kabiliyeti ile alakalı. Bu yüzden, çevirisini yapacağınız insanlar ile iyi iletişim kurmak, mümkünse iş haricinde de zaman geçirebilmek, […] yapacağınız çeviriyi olumlu olarak etkileyecektir."[72]

"Lokal insanlarla (salon görevlisi şoför vs) çalıştığınızda iyi bir ilişki kurmak çok önemli."[73]

Bu yanıtlar incelendiğinde, verilen ilk örnekte iyi ilişkiler kurulması gereken kişiler, çeviri hizmeti verdiğiniz kişilerdir. Bu durum, sözlü çevirmenden beklenen

[71] Katılımcı no: 14
[72] Katılımcı no: 3
[73] Katılımcı no: 4

bir durumdur. Ancak, ikinci örnekte, katılımcının bahsettiği *lokal insanlar* ile iyi iletişim kurma gerekliliği başta öngörülebilir bir yanıt gibi görülmemekteyken, *lokal insanlar* çeviri hizmetinin verildiği kişinin bulunduğu ortamlarda muhatap olunabilecek kimseler olarak düşünüldüğünde, verilen yanıtın bir spor organizasyonunun sağlıklı şekilde işleyişi açısından bu durumun ne kadar önemli olabileceği tahmin edilebilmektedir.

Ankete verilen yanıtlar çerçevesinde çıkan bir diğer öneri ise, çeviri hizmeti verilen kişi ile spor çevirmeni arasında bir **sınır olması gerektiği**dir.

"Açık sözlülükle söyleyecek olursam, sizden cinsel anlamda başka insanlar bulmasını talep edebiliyor futbolcu. […] futbolcuların işini görmeye çalışıyordum; fatura ödemesi olsun, evlerinin doğalgazları olsun, her şeyi… Ama burada bir sınır koymak gerekiyor, çünkü sizin iş tanımınızda böyle bir şey kesinlikle yok. Karakter olarak da böyle bir şeye karşı olduğunuz zaman... […] her şeye yardımcı olmak önemli; fakat olayın da ince bir sınırı ve çizgisi var. Çok fazla taviz verirlerse, her şeyi yapabilecekleri tavizini verirlerse, futbolcular da genel anlamda biraz tavizi kullanabilen insanlar. […] Bu yüzden bir sınır koymak çok önemli."[74]

Yukarıdaki örnek incelendiğinde, ankete bu yanıtı veren spor çevirmeninin karşılaştığı birtakım öngörülemeyen ve çevirmeni zor durumda bırakabilecek durumların varlığından bahsedilebilir. Burada çevirmenin, görev tanımında olmamasına karşın yaptığı birçok işin de varlığından söz edilebilir. Ayrıca, vaktinin büyük kısmını birlikte geçirdiği kişiyle/kişilerle bir süre sonra dostluğa varan ilişkiler kurması ve böylece profesyonellikten uzaklaşılmasının da tabii bir sonucu olarak çeviri hizmeti alan kişinin, çevirmenin iş tanımı dışında kalan şeylerde de istekleri olabildiği sonucu çıkarılabilir. Etik çerçevesinde de değerlendirilebilecek bu örnekten yola çıkarak, spor çevirmeninin profesyonellik çerçevesinde belirli sınırları koymasının gerekli olduğu söylenebilir.

[74] Katılımcı no: 21

Beşinci soruya verilen yanıtlar çerçevesinde, **alan bilgisi** ile **terim bilgisi gerekliliğini** ifade eden spor çevirmeni sayısı, bu anketteki katılımcıların 1/3'ünü oluşturmaktadır.

"Spor çevirmenliği yapanlara önerim – ki aslında genel olarak çevirmenlerin sahip olması gereken bir özellik diye düşünüyorum- alanlarında kendilerini olabildiğince geliştirmektir."[75]

"Tabii sadece spor dalları bazında da düşünmemek lazım sporcular veya takım elemanları günlük yaşamlarında veya tıbbi durumlarda da tercümeye ihtiyaç duyabiliyor. Özellikle tıbbi durumlar için çevirmen ve tercümanların hazırlıklı olması gerekiyor. Bu noktada terminoloji, hastalık ve sakatlıklarla ilgili ayrıntılı bilgiyi doktorlardan alabilirler. Çünkü sadece kelime bazında terminolojiyi bilmek sorunu kapsamlı ve doğru olarak aktarmalarına yeterli olmayacaktır."[76]

Spor alanına dair alan ile terim bilgisinin gerekliliğinin, çevirmenlerin 1/3'ü tarafından da ifade edildiği göz önünde bulundurulursa, spor çevirmeninde bu bilgilerin muhakkak olması gereken özelliklerin başında geldiğini söyleyebiliriz. Ayrıca, yukarıdaki örnekler incelendiğinde ortaya çıkan bir diğer husus, alan ve terim bilgisinin sadece spor ile sınırlı kalmayacağını gösterir niteliktedir. Spor çevirmeninin, karşılaşabileceği durumlar karşısında spor dışında alan ve terim bilgisinin olması gerektiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Spor çevirmenliği yapanlara öneriler çerçevesinde öne çıkan bir diğer durum da, **çalışma saatlerinin belirsizliğine hazırlıklı olunması**dır. Spor çevirmeninin, bir turnuvadaysa turnuva boyunca takım ya da hakemle, bir kulüpte çalışıyorsa hizmet verdiği kişinin kendisine ne zaman ihtiyacı olursa o ortamda olması gerektiği sonucu verilen yanıtlar çerçevesinde çıkarılabilmektedir.

"Önerim yaşayıp görmeleri. Tahmin edildiği gibi değil. Ne zaman ihtiyaç olsa sizi çağırabiliyorlar. Çevirisini yaptığınız kişiye bağlısınız."[77]

[75] Katılımcı no: 20
[76] Katılımcı no: 1
[77] Katılımcı no: 25

"Her şeyle karşılaşabilirsiniz. Hazırlıklı olun. Görev tanımımızda alışverişe çıkmak yoktu ama antrenör kadındı ve sanki şampiyonaya değil de alışverişe gelmiş gibiydi. Ben de sürekli yanındaydım. Takımla birliktesiniz sürekli. Plan yapamıyorsunuz; buna hazırlıklı olun."[78]

Yukarıdaki örnekler, hizmet verdiğiniz kişinin ihtiyaç duyduğu her durumda sizi çağırabileceğine örnek teşkil etmektedir.

Beşinci soruya verilen yanıtlar çerçevesinde ankete katılan spor çevirmenlerinin, spor çevirisi yapanlara önerilerini gösterir grafik şu şekildedir:

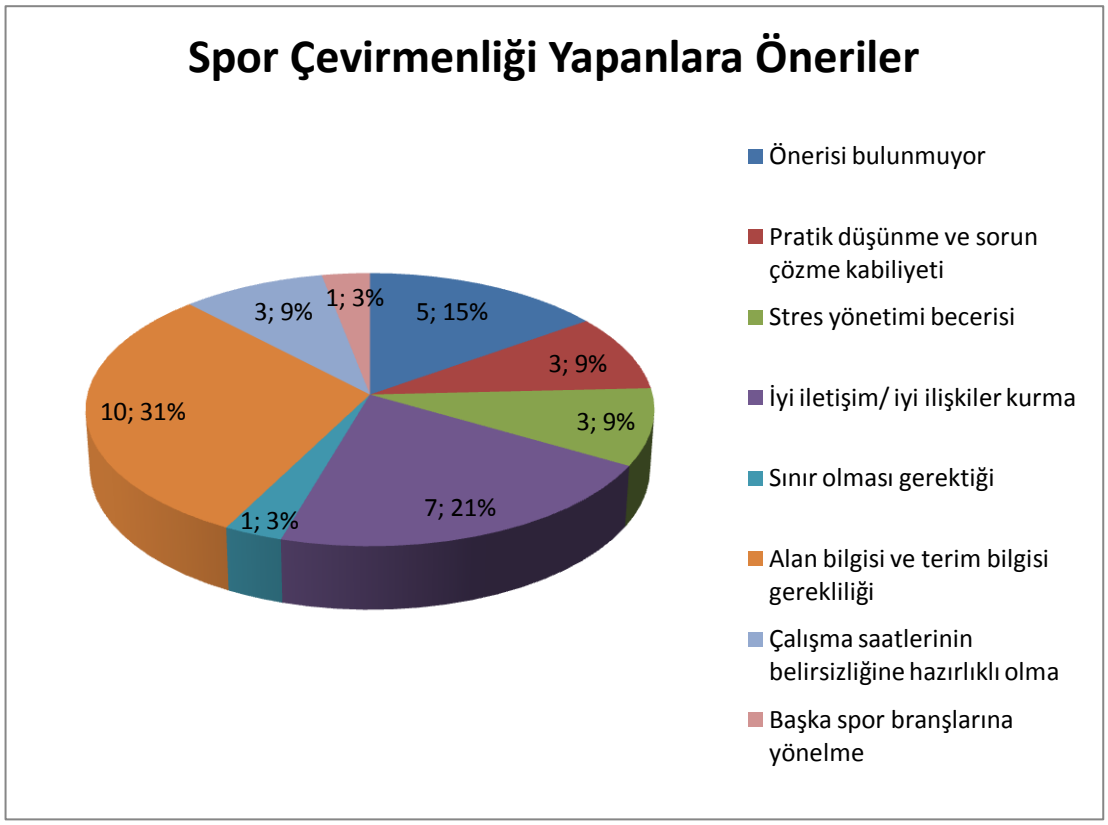

Grafik 5: Spor Çevirmenliği Yapanlara Öneriler

[78] Katılımcı no: 27

Grafikten de görüldüğü üzere, ankete katılan spor çevirmenlerinin, mesleği yapanlara önerileri çeşitlilik göstermektedir. Buna göre, mesleği yapacak spor çevirmenlerine önerileri olan katılımcılardan %9'u pratik düşünme ve sorun çözme becerisi, %9'u stres yönetimi becerisi, %21'i iyi iletişim/iyi ilişkiler kurma becerisi olması gerektiğini önermektedir. Katılımcılardan %3'ü çeviri hizmeti verilen kişiyle arada bir sınır olması gerekliliğini vurgularken, %31'i ise alan ve terim bilgisi gerekliliğini ifade etmiştir. Katılımcılardan %9'u, spor çevirmenliği yapacakların çalışma saatlerinin belirsizliği konusunda hazırlıklı olmaları gerektiğini belirtirken, %3'ü ise futbol gibi başka spor branşlarına yönelmelerini tavsiye etmiştir. Çevirmenlerin %15'inin ise bu işi yapacaklara önerisi bulunmamaktadır.

Altıncı soruda, ankete katılan ve şu ana dek yalnızca mihmandarlık yapmış spor çevirmenlerine, bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığının sözlü çeviri bilmeyi gerektirip gerektirmediği, nedenleri ile sorulmuştur.

Verilen yanıtlar incelendiğinde, yanıtların 3 gruba ayrıldığı görülmektedir: sözlü çeviriyi bilmeyi gerektirir, sözlü çeviriyi bilmeyi gerektirmez, bağlama göre değişiklik gösterir.

Takım ya da hakem mihmandarlığının **sözlü çeviri bilmeyi gerektirdiği**ni düşünen ve yalnızca mihmandarlık yapmış spor çevirmenlerinin verdikleri yanıtlara bakarak, iletişim ile bilgi akışının sağlanması ve yoğun olarak çeviri yapılması gibi temel nedenlerden dolayı katılımcılar, sözlü çeviri bilmenin gerektiğini düşünmektedirler. Aşağıda, katılımcıların verdikleri yanıtlardan bazıları verilmiştir:

"Tabii ki gerektirir. Takım rehberliği yaparken sürekli çıkan sorunlar ve istekler üzerine gerek otel gerekse federasyonla takım arasında sürekli çeviri yapmanız gerekiyor."[79]

"Sonuçta çevirmenlik bir nevi çevirmenin -sözlü ya da yazılı- iki dil arasında iletişimi sağlamak şeklinde tanımlanabilir. Bir spor organizasyonunda ise takım ya

[79] Katılımcı no: 17

da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri de bilmeyi gerektirmektedir; bunun en büyük sebebi de iletişimi daha kolay sağlayabilmektir."[80]

"Evet gerektirir. İnsanlarla sürekli olarak birebir muhatap olunmasından dolayı, sözlü çeviri neredeyse işin tamamını oluşturuyor."[81]

Bu yanıtlardan yola çıkıldığında, uluslararası spor organizasyonlarının temelinde yabancı takımlar/hakemler ile federasyon, yerel kimseler ya da takımlar arasında sürekli olarak bir iletişim ve bilgi akışının olduğunu, bu nedenle iletişimin sağlıklı yürütülmesi açısından sözlü çeviri bilmenin gerektiği sonucuna varılabilir.

"Kesinlikle eğitimli kişilerin yapması gereken bir iştir, sözlü çeviri ihtiyacının yüksek olduğu bir pozisyon mihmandarlık, şampiyona sırasında röportajlar, görüşmeler yapılıyor, daha önce İngilizce düzeyi çok kötü olan bir Koç ile çalıştım, tam olarak sözlü çeviri hizmeti vermek durumunda kaldım ve çeviri deneyimi olmayan kişilerin çalıştırılmasının doğru bilgi aktarımı açısından risk olduğunu düşünüyorum."[82]

Bu örnekten de yola çıkarak, uluslararası bir spor organizasyonunda iletişim kurmak isteyen taraflar arasında ortak bir dilin olmadığı durumlarda, mihmandarlık hizmeti verilen kişiye sürekli olarak sözlü çeviri yapılabildiği görülmektedir. Bu sebeple, sözlü çeviri eğitimi almış kişilerin bu organizasyonlarda görev almaları gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Takım ya da hakem mihmandarlığının **sözlü çeviri bilmeyi gerektirmediği**ni düşünen ve yalnızca mihmandarlık yapmış spor çevirmenlerinin verdikleri yanıtlara baktığımızda ise daha farklı durumlar görmekteyiz.

İlk olarak, ankete "gerektirmez" yanıtını veren katılımcıların, sözlü çeviri algılarının yalnızca eşzamanlı (andaş/simültane) çeviri olduğu anlaşılmaktadır. Tercümanlık alanının dışındaki kimselerdeki algının, kabine giren ve eşzamanlı olarak sözlü çeviri yapan bir çevirmen olduğu ve mihmandarlığın da çoğunlukla

[80] Katılımcı no: 20
[81] Katılımcı no: 10
[82] Katılımcı no: 6

refakat (eşlik) şeklinde yapıldığı düşünüldüğünde, çoğunlukla ardıl çevirinin yapıldığı bir organizasyonda katılımcıların *sözlü çeviri bilinmesinin gerekli olmadığı* yanıtını vermeleri doğaldır. Söz konusu yanıtlara örnek:

"Sözlü çeviriden kastımız simültane çeviriyse bilmekte tabi ki yarar var fakat bu beceri olmadan da yürütülebilecek bir iş. Çünkü işiniz genelde anında karşılıklı cevaplar vermek yerine iki tarafın birbirine yönelttiği istek ve direktifleri iletmek oluyor. Yani spontane bir çeviriyi gerekli kılmıyor. Ama karşınızdaki her ne kadar dile hakim olmayabilse de sizin gramer ve kelime dağarcığı olarak her ihtimale hazırlıklı olmanız şart."[83]

"Hayır gerektirmez. Simultane çeviri yapılmıyor çünkü. Takımdaki insanlarla konuşup daha sonra onların soru ya da sorunlarını başkalarına iletiyorsunuz. Bir konuşmanın içerisinde anlık olarak çeviri yaptığım çok az olmuştur."[84]

İkinci olarak, mihmandarlık yapmak için sözlü çeviri bilmenin gerekmediğini düşünen katılımcılar, yalnızca *iyi bir dil bilgisinin yeterli olduğunu* düşünmektedir. Bunun başlıca sebepleri arasında, mihmandarlığın çok da teknik bir bilgi gerektirmediği ile günlük bir dil kullanımının dahi yeterli olabileceği görüşleri bulunmaktadır. Söz konusu yanıtlara örnek:

"Sözlü çeviri gerektirdiğini pek düşünmüyorum. Yani yaptığımız iş, çeviri gibi ama eğitim almak şart değil. İyi bir dil ve bilginin olması yeterli."[85]

"Dili bilmesinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Mihmandarlık çok teknik bilmek gerektirmediğinden günlük bir dil ile turnuva tamamlanabilir."[86]

Son olarak, mihmandarlık yapmak için sözlü çeviri bilmenin gerekmediğini savunan katılımcılar, iyi bir yabancı dil bilgisinin önemine değinmelerine karşın, asıl unsurun organizasyon yapma ve koordinasyon kabiliyeti olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Söz konusu yanıtlardan şu örnekleri verebiliriz:

[83] Katılımcı no: 11
[84] Katılımcı no: 15
[85] Katılımcı no: 23
[86] Katılımcı no: 4

"Yapılan büyük organizasyonlarda aranan ilk ana kriter dil organizasyon yeteneğidir. Eğer mihmandar adayının yabancı dili kuvvetliyse o zaman tercih sebebi olabiliyor. Bu yüzden iyi dil bilen iyi çeviri yapabiliyor anlamına gelmez. Bence sözlü çeviri bilmek çok da önemli değildir. Eğer mihmandarlık sadece çeviri hizmetine bağlı olsaydı, mütercim tercümanlar bu isi gayet başarıyla yapabilirlerdi fakat daha önce dediğim gibi organizasyon yapma kabiliyeti daha ağır basıyor."[87]

"Tam olarak sözlü çeviri olmadığı kanısındayım. Mihmandarlık işinin önemli bir kısmında sözlü çeviri yapılsa bile organizasyon, koordinasyon ve bunun gibi birçok konuyu içeren bir görev olduğunu düşünmekteyim."[88]

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Altıncı sorunun bir parçası olarak mihmandarlara yaptıkları işin sözlü çeviri olduğunu bilip bilmedikleri sorulmuştur.

Yaptıkları işin sözlü çeviri olduğunu bilen mihmandarların sayısı 17 iken, bilmeyenlerin sayısı ise 5'tir. 1 mihmandar, bu işi ilk yaptığında işin sözlü çeviri olduğunu bilmezken, şu an bildiğini ifade etmektedir. Anketi yanıtlayan 3 mihmandar sorunun bu kısmını yanıtsız bırakırken, 1 mihmandar da soruya net bir yanıt vermemiştir.

Anketteki dikkat çekici noktanın ise, iş tanımının nasıl yapıldığı ile ilgili olarak, bu mesleği ilk kez yapanların mihmandarlık yapana kadar bu işin sözlü çeviri olduğunu bildiğini ya da bilmediğini göstermektedir.[89]

[87] Katılımcı no: 2
[88] Katılımcı no: 7
[89] Bkz. Katılımcı no: 16 ve 30

3.3. Spor Çevirmenliğinin Durumları ve Görevleri

Çalışmanın bu bölümünde önceki bölümlerde verilen sözlü çeviriye ilişkin kuramsal bilgiler ve sahadan yani uygulamacılardan gelen bilgiler ışığında spor çevirmenliğinin durum ve görevlerinin tanımlanması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada veri bütüncesinin en önemli kısmını oluşturan anket sonuçlarından elde edilen verilerden hareketle spor çevirmenliğinin bir uzmanlık alanı olarak hangi durumlarda ve ne şekilde yapıldığı ile spor çevirmenliği yapanların yani spor çevirmenlerinin ne gibi görevleri yerine getirdiğine değinilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde spor çevirmenliğinin, spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında herhangi bir takım, antrenör ya da oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardıl çeviri hizmeti olarak ele alındığına değinilmişti. Ancak, spor çevirmenliğinin yalnızca sözlü çeviri boyutunda ele alınmadığına da değinilmişti. Bu anlamda, spor çevirmenliğinin yapılış yerleri ve hangi biçimlerde yapıldığı, ankete verilen yanıtlar ve dünyada spor çevirmenliği hizmeti veren kuruluşların sağladığı sözlü çeviri hizmeti türleri dikkate alınarak oluşturulan bir çerçeve içinde somutlaştırılmaya çalışılacaktır.

Spor, farklı ülke ve kültürlerden insanları bir araya getirir ve insanların bir amaç (kazanmak) uğrunda birlik ve beraberlik duygusu içinde (taraftarlık) hareket etmesini sağlar. Spor, bu özelliği ile evrenseldir. İnsanların ilgisinin bu kadar yoğun olduğu bir alanda da, çeşitli kültürlere mensup kimselerin bir araya geldiği zamanlarda ortaya çıkan iletişim ihtiyacının karşılanması gerekmektedir. Zira, bir amaç çevresinde bir araya gelmiş kimselerin bu amacın gerçekleşmesinde önündeki dil ve kültür engelinin, her iki dil ve kültüre hakim bir çevirmen tarafından aşılması sağlanmalıdır. Bu kişi de, spor çevirmenidir.

Bu çalışmada dünyada spor çevirmenliği hizmeti veren kuruluşların varlığından söz edilmiş ve çalışmanın ikinci kısmında bu kuruluşların bir kısmına değinilmişti. Spor çevirmenliği, yazılı ve sözlü çeviri etkinliği olarak ikiye

ayrılmaktadır. Spor çevirmenliği hizmeti veren kuruluşlar da, spor ile ilgili her türlü çeviri hizmetini, hizmet almak isteyen kimselere sağlamaktadırlar.

Spor çevirmenliği hizmeti veren kuruluşların haricinde bu hizmet gönüllü olarak sağlanabileceği gibi, spor kulüpleri bünyesinde kadrolu çevirmenler istihdam edilerek de yine bu hizmetten faydalanılmaktadır.

Dünyada spor çevirisi hizmeti veren çeviri büroları ve kuruluşlar bulunmakla beraber Türkiye'de henüz uzmanlığı sadece spor alanında çeviri hizmeti vermek olan böylesi şirketlerin varlığına rastlanmamaktadır. Kulüpler bazında kadrolu oyuncu, teknik direktör ve kulüp tercümanı istihdam edilmekteyken, uluslararası spor organizasyonlarında ise Türkiye'de gönüllülere durum gereği oluşan (*ad hoc*) büyük bir görev düşmektedir.

Spor çevirmenliği hizmetini ister bir kuruluş sağlasın, isterse bu hizmet gönüllü ya da kadrolu tercümanlar tarafından verilsin, bu çeviri hizmetinin yapılış biçimi (mod) arasında benzerlikler söz konusudur.

Dünyada spor çevirisi hizmeti veren kuruluşların internet sayfaları incelendiğinde, hangi türlerde çeviri hizmeti verdiklerine dair bilgiler bulunabilmektedir. Genellikle kadrolu ya da *ad hoc* istihdam edilmiş spor çevirmenlerinden farklı olarak bu kuruluşlar, sözlü çeviri hizmetlerinin yanı sıra spor alanında yazılı çeviri hizmeti de vermektedirler.

Örneğin; Birleşik Krallık'ta spor çevirisi alanında faaliyet gösteren bir kuruluş olan *Sporting Talk*, birçok spor dalında geniş dil yelpazesiyle yazılı ve sözlü çeviri hizmeti vermektedir. Spor alanında basın açıklaması, etkinlik programı veya internet sitesi çevirisi gibi hizmetleri bulunan bir çeviri kuruluşudur.

Spor alanında yazılı çeviri hizmeti veren kuruluşların sağladıkları çeviri hizmetlerine örnek olarak şu hizmetler verilebilir:

- yazılı basın materyallerinin çevirisi,

- spor kulüplerinin veya uluslararası spor organizasyonların internet sitelerinin çevirisi,

- kulüplerin veya takımların yazılı açıklamalarının çevirisi,

- spor hukuku, spor ve spor sağlığı gibi disiplinlerarası alanlarda çeviri,

- spor kulübü ile yabancı oyuncu veya teknik adamlar arasında yapılan iş sözleşmelerinin çevirisi.

Bu hizmetleri birkaç cümle ile açıklayalım:

- Yazılı basın materyalleri arasında, bir spor organizasyonundaki istatistiki bilgiler, takımların ya da spor kulüplerinin yazılı basın açıklamaları ile tanıtım kitapçıkları çevirileri verilebilir.

- Uluslararası spor organizasyonlarının veya spor kulüplerinin resmi internet sitelerinin çevirisi ise bir diğer örnektir. Sporun doğası gereği evrensel olduğu gerçeğini düşündüğümüzde, bir spor organizasyonuna ya da kulübüne dair bilgilere dünyanın her yanından ulaşmak isteyenler için çeviri hizmeti bir gerekliliktir.

- Yazılı olarak spor çevirisi yapılan disiplinlerarası alanlar da bulunmaktadır. Spor ve sporcu sağlığı gibi spor alanı içinde tıp çevirmenliği gerektiren alanların çevirisi ile özelikle Türkiye'de yeni revaçta olan spor hukuku çevirileri de bu disiplinlerarası alanlara birer örnek teşkil etmektedir.

- Yine sporda yazılı çeviri hizmeti verilen alanlardan birisi de sözleşme metinlerinin çevirisidir. Özellikle spor kulüpleri bünyesinde yabancı oyuncu ya da antrenörler ile yapılan sözleşmelerin çevirisinin sağlanması, her iki tarafça anlaşılabilmesi amaçladığından gereklidir.

- Profesyonel olarak spor çevirmenliği hizmeti veren kuruluşlar da, yukarıda bahsi geçen ve spor ile ilgili tüm bu yazılı çevirileri yapmaktadırlar. Çeviri hizmetlerinin yanı sıra, *proofreading* (son okuma/düzeltme) hizmeti de vermektedirler.

Spor çevirisi hizmeti veren **kuruluşların**, kendi internet sitelerinden edinilen bilgiler çerçevesinde sağladıkları sözlü çeviri hizmetleri dört başlıkta toplanabilir:

- eşzamanlı çeviri,
- ardıl çeviri (Bkz. 1. Bölüm, klasik ardıl çeviri tanımı içinde),
- irtibat çevirisi,
- fısıltı çevirisi (fısıldayarak çeviri).

Şimdi bunları kısaca açıklayalım.

- Eşzamanlı çeviri hizmeti için teknik ekipmana ihtiyaç duyulmaktadır. Spor organizasyonlarında ya da konferans ve büyük ölçekli toplantılarda da bu durum söz konusudur. *Sports Translation* şirketi gibi, spor çevirisi hizmetini eşzamanlı olarak veren çeviri şirketleri, teknik ekipmanları[90] organizasyonların sağlıklı işleyişi için sağlamaktadırlar. Olimpiyatlarda açılış törenleri, eşzamanlı çevirinin kullanıldığı yerler olarak karşımıza çıkan bir örnektir.

- Spor alanındaki sözlü çeviri hizmetlerinin başında klasik ardıl çeviri gelmektedir. Not alma tekniklerinin konuşmanın uzunluğuna ve konuya göre değişiklik gösterdiği tür olan ardıl çeviri, bir spor kulübünde ya da organizasyonunda iletişimin sağlanması açısından en çok kullanılan *sine qua non* sözlü çeviri yöntemidir. Basın toplantılarında yapılan sözlü çeviri, bu türe en güzel örneği teşkil etmektedir.

- Yine irtibat çevirisi, çeviri şirketleri tarafından sağlanan hizmetlerden birisi olma özelliğini taşımaktadır.

- Spor organizasyonları bünyesinde gerçekleşen küçük ölçekli toplantılarda ya da anlık olarak gelişebilen durumlarda, yine bir eşzamanlı çeviri türü olarak fısıltı çevirisi yöntemi kullanılabilir (Fısıltı çevirisinin *ad hoc* organizasyonlarda kullanımına dair bkz. EK 1, Katılımcı no: 1 ve 3).

Yukarıda sıralanan bütün bu türlerde çevirmen istihdamı spor çevirisi hizmeti veren şirketlerce gerçekleştirilmektedir.

[90] Bkz. http://www.sportstranslation.com/interpreting/ (Son Erişim: 28.04.2013).

Spor çevirisi hizmetine gereksinimin **gönüllüler** tarafından sağlandığı durumlar da söz konusudur. Gönüllü hizmetleri, genellikle yapılan iş tanımı gereği doğrudan çevirmenlik mesleğini akıllara getirmemekle birlikte, verilen hizmet aslında sözlü çeviridir. *Ad hoc* olarak uluslararası bir spor organizasyonunda istihdam edilen spor çevirmenin *mihmandar, dil asistanı, oyuncu asistanı* gibi adları vardır. Bu kişilerin yaptıkları, sözlü çeviridir. *Ad hoc* organizasyonlardaki yazılı çeviri hizmetleri, genellikle basın hizmetlerinde görevli gönüllüler ile yapılmaktadır. Yine, tanıtım broşürleri ile kitapçıklarının çevirisini bu gönüllüler yapmaktadır.[91]

Hangi adla istihdam edilirse edilsin spor çevirmeni, ülkesine gelen yabancı ekiplerin ülkeye adım attıkları andan ayrılışlarına kadar geçen süre içerisinde görevlidir. Söz konusu üç durumda da spor çevirmeninin temel görevi, hizmet verdiği kişiye **refakat etmek** ve bu kişinin iletişim ihtiyacını karşılayıp herhangi bir sorun çıktığı zaman söz konusu sorunların çözümü için ihtiyaç halinde inisiyatif alarak gerekeni yapmaktır.

Spor çevirmeni, bir spor organizasyonu için *ad hoc* olarak veyahut bir spor kulübünce kadrolu olarak istihdam edilen sözlü çevirmendir. İstihdam ediliş şekli *ad hoc* ya da kadrolu olabilir, ancak her iki durumda da, yukarıdaki koşullar da göz önünde bulundurulduğunda bir nevi refakat (eşlik) çevirmenidir.

Spor alanındaki çeviri şirketlerinin verdiği ardıl çeviri hizmetini, kadrolu ya da *ad hoc* istihdam edilen spor çevirmenleri vermektedir. Bu çevirmenlerin yaptıkları işin büyük kısmını, çeviri hizmeti verdikleri kişiler ile karşı taraf arasında iletişimin kurulması oluşturduğundan kullanılan sözlü çeviri türünü biçim itibariyle (mod) ağırlıklı olarak ardıl çeviri başlığı altına alabiliriz. Basın toplantılarında, maç öncesi ve sonrası açıklamalarda verilen çeviri hizmeti, yine bu bağlamda örnek gösterilebilmektedir.

[91] Burada, kişisel bir deneyimim neticesinde bu çıkarımı yapmak istiyorum. 2010 senesinde Türkiye'de düzenlenen FIBA Basketbol Erkekler Dünya Şampiyonası'nda görev almak üzere başvurmuş ve gönüllü olmak istediğim alanlarda basın hizmetlerini de tercih etmiştim. Kasım 2009'da son sınıf Mütercim - Tercümanlık öğrencisi olmam sebebiyle, şampiyonaya katılacak ülkelere ait bilgiler ile bu ülkelerin hangi elemelerden geçerek katılmaya hak kazandıklarına dair bilgilerin olduğu bir kitapçığın yayınlanacağı bilgisinin verildiği bir telefon görüşmesi yaptım. Görev tercihlerim arasında basın hizmetlerinin olması sebebiyle benden bu kitapçıkta yer alan takımlardan üçünün (Hırvatistan, Fildişi Sahili, Fransa) çevirisinin yapılması rica edildi. Sonuç olarak, bu çevirileri yaptım ve sonrasında basın hizmetleri için mülakata çağırıldım.

Gündelik hayatta da bulunduğu ülkenin dilini bilmeyen bu spor insanlarının iletişim ve etkileşime girme ihtiyacı duydukları her durumda karşı taraf ile diyalogun sağlanması görevi de yine spor çevirmeninindir. Bu durumda spor çevirmeni, refakat çevirisine göre daha resmi ortamlarda **ikili görüşme** (diyalog) çevirisi de yapabilmektedir.

Spor kulüplerinde istihdam edilen çevirmenler ile *ad hoc* spor çevirmenleri için yukarıda bahsedilen durumlar geçerli olmakla beraber, Türkiye'de yaygın tabiriyle "kulüp tercümanının" işi *ad hoc* organizasyonlardakine göre uzun soluklu ve daha kapsamlıdır. Her iki şekilde istihdam edilen spor çevirmenlerinin ortak bir noktası da, yaptıkları işin sadece söyleneni tercüme etmekten fazlası olmasıdır.

Buna örnek olarak, bilhassa Türkiye özelinde gerek kulüplerde istihdam edilen spor çevirmenleri gerekse uluslararası spor organizasyonlarındaki mihmandarlar bir nevi **rehberlik hizmeti** de vermektedir. Mihmandarın İngilizce karşılığı olan *team guide* ya da *team attaché* kavramları, mihmandarlara **rehberlik** ve **kültür elçiliği** görevini yüklerken, yapılacak işi tanımlaması bakımından spor çevirmeninden beklenenleri netleştirmektedir. Öte yandan, benzer görevleri gerçekleştiren kulüp çevirmenleri için böyle bir adlandırma söz konusu değildir.

Bu bağlamda, kulüp çevirmenlerinin **görev tanımlarının netleştirilmesinin gerekliliğini** vurgulamakta fayda bulunmaktadır. Zira, bir spor kulübünde kadrolu istihdam edilmiş spor çevirmeninin ismi "spor çevirmeni" olmasına karşın, yaptığı işin içeriği **rehberlik, asistanlık ve çevirmenlik** mesleklerinin karışımıdır. Bundan yola çıkarak, yaptıkları işin tanımının net olmaması neticesinde spor çevirmenlerine birden fazla iş tanımı yüklenebilmektedir.

Burada söylemek isteğimiz şeyi örneklerle somutlaştırmakta fayda vardır. Türkiye özelinde, bir spor kulübünde istihdam edilmiş bir oyuncu ya da teknik adamın çevirmeni, basın toplantılarında çeviri hizmeti vermektedir. Bu kişi, aynı zamanda, çeviri hizmeti verdiği kişinin en çok muhatap olduğu kimse olması nedeniyle çeviri hizmetine ihtiyaç duyan kişinin özel hayatında da ona eşlik eden kişidir. Spor çevirmeni, aynı zamanda, antrenmanlarda, maç esnasında ve soyunma odalarında iletişim köprüsü gören ve bu ortamlarda çeviri hizmeti de veren kişidir.

Durum böyle olunca, spor çevirmeni, refakat ettiği kişiyle sürekli vakit geçiren ve bir yerden sonra o kişiyle arkadaşlık kurabilen, hatta arkadaşlığı profesyonelliğin önüne geçirebilen ve kendini bir kulübün istihdam ettiği "kulüp çevirmeni"nden ziyade takımın bir parçası olarak hissedebilen bir kişi haline gelebilmektedir. Buna göre de kendisini profesyonellikten oldukça uzaklaşıp karşılaşılan durumlara duygusal anlamda yaklaşabilen bir konumda bulabilmektedir.

Benzer durum *ad hoc* organizasyonlarda da görülmektedir. Turnuvanın başladığı süreden minimum iki gün önce başlayan ve sona ermesinin ertesi günü biten görevleri süresince takım ya da hakem mihmandarları sorumlu oldukları kişiler ile sürekli birliktedirler. Takım mihmandarları, takımlarıyla aynı otelde konaklar, maç öncesi antrenmanlara gider, takımı maça götürür, sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemeklerinde takımla aynı masada yemek yer ve bu süre zarfında sürekli takıma göre kendisini ayarlar. Hatta uyku düzenini dahi takımın programına göre ayarlar. Takımla bu kadar vakit geçiren spor çevirmeni, bir yerden sonra takım üyeleriyle arkadaşlık kurmaya başlar; kendisini görevlendiren ve temsil ettiği federasyondan uzaklaşıp takıma yakınlaşır.[92] Görev tanımının dışında birçok şeyi yaptığı ve gerektiğinde **profesyonel anlamda bir sınır çizemediği** gözlemlenebilmektedir (Bkz. EK 1, Katılımcı no: 21)

İşte bu nedenle, özellikle spor kulüplerindeki kadrolu spor çevirmenlerine **görev tanımı net bir şekilde yapılmalı** ve bu görevlerde bir ayrıştırma yoluna gidilmelidir. Basın toplantıları, soyunma odası ve maç ile antrenman esnasındaki spor çevirmeni ile özel hayatında oyuncu ya da antrenöre refakat eden çevirmenin farklı olması, çevirmenin hem görev tanımını netleştirmesi hem de mesleki anlamda profesyonel duruşu bakımından önem teşkil etmektedir. Böylece, spor

[92] Burada, buna örnek olabilecek yaşadığım bir durumdan bahsetmek istiyorum. 2013 senesinde Samsun'da düzenlenen U20 Ümit Kızlar Basketbol Şampiyonası'nda ilk kez takım mihmandarı olarak görev aldım. Oyuncularla geçirdiğim on günlük süre zarfının neticesinde, sorumlu olduğum Slovakya takımı çeyrek finale çıktı. Çeyrek finaldeki rakibi Türkiye idi ve normalde milli duygular ile hareket edip Türkiye'yi desteklemem gerekirken, kararsızlık yaşadım. Benzer şekilde, on gündür bizimle olan ve bizi antrenmana, maça, alışverişe, denize taşıyan servis şoförümüzün, Türkiye'nin maçı kazanmasının ardından bir arkadaşı ile yaptığı telefon görüşmesinde, üzülerek "Kaybettik." dediğine şahit oldum. Orada, Türkiye Basketbol Federasyonu'nun görevlendirdiği kişilerden ziyade, görev tanımının dışına çıkarak takımın bir parçası olarak hareket ettiğimizi şu an gözlemleyebiliyorum.

çevirmenliğinin bir meslek olarak kabul edilmesi ve saygınlık görmesinin önü açılabilir.

Özel hayatında oyuncu ya da antrenöre eşlik eden yaşam asistanının (*life assisstant*) görev tanımına, ankete verilen aşağıdaki yanıt örnek olarak gösterilebilir:

"[…] futbolcuların işini görmeye çalışıyordum; fatura ödemesi olsun, evlerinin doğalgazları olsun, her şeyi… […] Yani önerim şu; futbolculara geldiği günden itibaren, ya da sporculara diyeyim, geldiği günden itibaren olabildiğince özverili bir şekilde – bu onların ikametgah tezkereleri olsun, vergi numaraları almak olsun, banka hesapları olsun, herhangi bir şey… evle ilgili olsun aileleri, çocuklarıyla – her şeye yardımcı olmak önemli; fakat olayın da ince bir sınırı ve çizgisi var. […]"[93]

Özetle, verdiği çeviri hizmeti yapılışı bakımından çoğunlukla ardıl çeviri olan spor çevirmeninin **iyi bir artalan ve spor bilgisi**nin yanı sıra **toplum çevirmenliği, ikili görüşme** ve **refakat çevirileri** yapabilecek donanımda olması gerekmektedir. Bu üç ardıl çeviri alt türünün ortasında bir yerde duran spor çevirmenliği, görev durumuna göre farklılık gösteren ve değişken yapıda bir çeviri türü olma özelliği göstermektedir.

3.4. Spor Çevirmenliğinin Gereklilikleri

Çalışmanın bu başlığında, spor çevirmenliğinin gereklilikleri ile ilgili tanımlamaların yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmadaki ana verinin bütünce kısmını oluşturan anket verilerinden de hareketle bu çeviri alanının güçlükleri ve sorunlarına değinilerek bir uzmanlık alanı olan spor çevirmenliğinin gereklilikleri ile ilgili genel bir çerçeve çizilmeye çalışılacaktır. Yapılan anket çalışmasının dördüncü

[93] Katılımcı no: 21

sorusuna verilen yanıtları, anket sonuçlarının değerlendirmesinde sekiz başlıkta örneklendirmiştik. Bunları hatırlayacak olursak:

- arada kalma/arabulucuk yapma/ifadeleri yumuşatma,

- aksan farklılığı/yabancı dil bilgisi eksikliği,

- özel alan (ör. tıp, hukuk) çevirisi güçlüğü,

- alan bilgisi eksikliği,

- terim bilgisi eksikliği,

- çalışma saatlerinin belirsizliği,

- kültürel farklılıklar,

- çeviri yapılan kişilere yakınlık.

Bu soruda, uluslararası bir spor organizasyonunda çalışan mihmandarlar ve kulüp çevirmenlerinin verdikleri yanıtları ham haliyle sekiz başlık altında toplamak mümkün olmuştu. Yanıtların bu kadar çeşitli oluşu, bize bu alanın sanılanın aksine basit olarak değerlendirilemeyeceği, birden çok dinamiği olan ve hassas dengelerin söz konusu olduğu bir alan olduğuna işaret etmektedir. Bir başka deyişle, bu durum spor çevirmenliğinin bir uzmanlık alanı olduğuna işaret eder.

Sonuç olarak, özellikle spor çevirmenlerine uygulanan anketin dördüncü sorusuna verilen yanıtlar dikkate alındığında, alanın güçlükleri ve sorunların kaynakları yukarıdaki başlıklardan örtüşenlerin bir araya getirilmesi ile genel olarak şu dört grupta sınıflandırılabilir:

1. dil ve kültür odaklı sorunlar,

2. uzmanlık alanından kaynaklanan sorunlar,

3. çeviri ortamından kaynaklanan sorunlar,

4. profesyonellik/ meslekleşme eksikliğinden kaynaklanan sorunlar.

1. Anket çalışmasının yanıtları çerçevesinde, *ad hoc* olarak bir spor organizasyonunda görev alan spor çevirmenleri ile kadrolu spor çevirmenlerinin yaşadığı sorunların ilki, **dil ve kültür odaklı sorunlar**dır.

Dil ve kültür, bir madalyonun iki yüzü gibi birbirinden ayrı düşünülemeyen unsurlardır. Dil, içinde yaşadığı kültürden beslenerek zenginleşir. Yabancı bir dili bilmek, sadece dilbilgisi kuralları ile sözcükleri bilmekten geçmez. Kültürel, dini öğeler ile göndermeler gibi unsurları anlayabilmenin tek yolu ise, çevirisi yapılan dil çiftinin kültürlerine hakim olmaktır. Aksi takdirde, kurulan iletişim sırasında iletilen mesaj karşı tarafa istenildiği şekilde aktarılamayabilir.

Çevirisini yaptığı kültürlere hakim olmayan, anket çalışmasına katılan *ad hoc* bir spor çevirmeni, kültür odaklı yaşadığı sorunu aşağıdaki şekilde anlatmaktadır:

"Ülkeme has özellikleri anlatırken zorlandım. Dini kurallar veya ritüellerle ilgili sorular sorduklarında bocaladım. Kültürün dille yakından ilişkisi olduğu için başka bir dilde anlatmanın zorluğuna bağlıyorum bunu. Örneğin Konya'da Mevlâna ile ilgili sorularda zorlandım."[94]

Kültür odaklı bir başka soruna örnek olarak, spor çevirmenleri ile röportaja yer vermiş Zaman Gazetesi'nin 10 Mayıs 2012 tarihli İskandinavya baskısı gösterilebilir. Fenerbahçe'de Christoph Daum'un baş antrenör olduğu dönemde çevirisini yapmış yardımcı antrenör Ayhan Tumani'nin ifadeleri, yine bir spor çevirmeninde kültürel arkaplanın bulunması gerektiğini gösterir niteliktedir:

> *"Bu işin bu kadar zor olacağını hiç tahmin etmezdim. Daum'un cevapları yalnızca futbolla ilgili olmuyordu. Edebiyattan hatta felsefeden bile bahsederdi. Bir soru sorduğunuzda yedi değişik cevap veriyordu! Arkadaşlarım bile "Daum'u Almanca konuşurken bile anlamak imkansız. İşin gerçekten çok zor." diyordu."*[95]

[94] Katılımcı no: 9
[95] http://iskandinavya.zaman.com.tr/iskandinavya/newsDetail_getNewsById.action?newsId=8036 (Son Erişim: 30.04.2013).

Bu örnekte de görüldüğü üzere, spor çevirisi yaparken yalnızca bir maç hakkında konuşulmamakta, örnekte olduğu gibi edebiyattan felsefeye kadar geniş bir yelpazede konuşmaların yapılabildiği durumlar söz konusudur. Tüm bu kültürel göndermelere spor çevirmeninin yabancı olmaması gerekmektedir.

"Çin takımı ile çevirmenlik konusunda gerçekten büyük sıkıntılar yaşadım. Çünkü hem aksanları inanılmaz derecede anlaşılmazdı hem de dil bilgisi yönünden yetersizlerdi. Sanırım kendi dil yapılarından kaynaklı bir eksiklik. Onlarla da bu sıkıntıyı daha basit kelimeler ve daha basit cümleler seçerek gidermeye çalıştım."[96]

Bir başka örnekte ise, ankete katılan çevirmen yabancı dil bilgisine karşın, aksan konusunda sıkıntı çekmektedir. Geniş bir açıdan bu duruma bakacak olursak, bütün sözlü çeviri türlerinde olduğu gibi spor çevirmenliğinde de, spor çevirmeninin karşı tarafı anlama konusunda sıkıntı çekmemesi gerekmektedir. Yine yukarıdaki örnekte olduğu gibi, karşı tarafın kendisini ifade etmede zorlandığı noktalar söz konusu ise, durum tabii ki farklıdır. Ancak, çevirmenden kaynaklı dil sorunlarının olmaması ya da asgari düzeyde olması gerekmektedir.

Dilsel ve kültürel olarak donanımlı bir çevirmenin aracılığı ile sorunların ortadan kaldırılması ya da asgari düzeye indirilmesi mümkün olabilir. Bu sebeple, çeviri eğitimi almış ve çeviri bilinci ile kültürel farkındalığı ve donanımı olan kimselerin spor çevirmeni olarak istihdam edilmesi gerekliliği karşımıza çıkmaktadır.

2. *Ad hoc* olarak bir spor organizasyonunda görev alan spor çevirmenleri ile kadrolu spor çevirmenlerinin yaşadığı sorunların ikincisi, **uzmanlık alanından kaynaklı sorunlar**dır.

Bu sorunlara değinmeden önce, spor alanında uzmanlık ile kast edilen şeyin ne olduğu sorusunu sormakta yarar olacaktır. Sporda uzmanlık kural bilmek midir? Yoksa spor çevirmenliği terminolojiye hakimiyet midir? O spora ilgisinin, bilgisinin

[96] Katılımcı no: 11

olması ve yabancı dil bilmesi bir kimsenin spor çevirmenliği yapabileceği anlamına gelir mi? Kuşkusuz bütün bu sorulara verilecek yanıt hayırdır.

Kendilerine spor çevirmenliği yapanlara önerilerin sorulduğu ankete katılmış spor çevirmenlerinin 1/3'ü, alan ve terim bilgisinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Hatta, aşağıdaki örnekte olduğu gibi, spor alanının çok geniş bir terminolojisi olmadığını, sözlü çeviri eğitimi almamış ancak konuya hakim birinin altından kalkabileceği bir iş olduğunu ifade eden ankete katılmış *ad hoc* spor çevirmenleri de vardır:

"Benim sözlü çeviri eğitimim yok ekonomi okudum ve gerektirdiğini kesinlikle düşünmüyorum. Çok geniş bir terminolojisi yok konuya hakim biri eğitimi olmasa bile çok başarılı olabilir."[97]

Ancak yalnızca spora dair terim ile yabancı dil bilgisinin, uzmanlık olarak nitelendirilemeyeceğini belirtmekte yarar vardır. Bir spor çevirmeni, spor alanına (kurallar, terimler vb) ile yabancı dil bilgisinin yanı sıra, yukarıda Daum örneğinde görüldüğü gibi, çevirisini yaptığı dil çiftlerinde gerekli kültürel bilgiye de sahip olmalıdır. Birinin eksikliği, iletişim konusunda sorunlara yol açabilmektedir. Örneğin, mesleği Mütercim - Tercümanlık olan ve dört yıllık lisans eğitimini yine bu alanda tamamlamış olan bir *ad hoc* spor çevirmeni, alan bilgisinin yetersizliği nedeni ile sıkıntı yaşadığını şu şekilde ifade etmektedir:

"Genel olarak ilgili olduğum alanlarda çeviri yapmak durumunda kalmış olsam da çevirmeni olduğum alanın oyun kurallarını detaylı bilmediğimden ilk zamanlar sıkıntı yaşadım. Alana tam olarak dahil olmak ve bir iletişim ve anlayış boşluğu yaratmamak için alana çok hakim olmak gerekiyor. FIBA kurallarını bilmiyor olmamın beni iletişim sırasında sıkıntıya soktuğunu hatırlıyorum. Bu sadece hatırlayabildiğim bir durum."[98]

Uzmanlık alanından kaynaklı bir diğer sorun ise, spor alanı dışında gerekli **özel alan bilgisinin eksikliği**dir. Burada, spor alanının az önce değinilen hususlarla

[97] Katılımcı no: 5 (6. Soruya yanıtı).
[98] Katılımcı no: 6

sınırlı olmadığını belirtmekte yarar vardır. Örnek vermek gerekirse, spor yapan insanlardaki rahatsızlıkların incelendiği, ayrı bir tıpta uzmanlık alanı (spor hekimliği) vardır. Ya da, spor alanında konulan kuralları[99] ele alan bir hukuk uzmanlığı (spor hukuku) vardır. Bu alanlar salt tıp ya da salt hukuk alanı değillerdir. Spor alanında çeviri yapacak kimselerin, bu özel alanların farkında ve alanda bilgili olması da gerekmektedir.

Spor yapan kimselerin, özellikle de profesyonel sporcuların sakatlıklarla karşılaşması oldukça sık görülen bir durumdur. Aşağıdaki örneklerde, *ad hoc* olarak spor çevirmenliği yapmış katılımcıların tıp alanında çeviri yapmak zorunda kaldıkları durumlar verilmiştir.

"2014 U18 Avrupa Şampiyonası'nda takım oyuncularından birini dişçiye götürerek ilk defa tıp alanında ardıl çeviri yapmıştım. Bu gibi sakatlanmalar ani olduğundan bu tarz bir çeviriye terminoloji bağlamında hazırlanmak mümkün olmuyor, bu da işin diğer bir zorluğu. Takım otobüsünde, antrenman ya da maç sahalarında çıkan ufak tefek teknik aksilikler için ise teknik çeviri yapmak yine beklenmeyen durumlardan biri."[100]

"Sadece tıp terimlerine çok hakim olmadığım için zorluk çektim. Sakatlık sırasında hastanede doktorlara ve menajere çeviri yapmak İngilizce tıp terimlerini bilmemi gerektiriyordu."[101]

Bu örneklere bakarak, spor çevirmenliği yapan kimselerin tıp, hukuk gibi özel alanlara dair hem alan hem de terim bilgisinin olması gerekmektedir. Bir sözlü çevirmenin her alanda uzman olmasını beklemek gerçekçi bir yaklaşım değil iken, spor çevirmenlerinin, karşılaşabilecekleri durumlar hakkında öngörülü, böylece hazırlıklı olmaları gerekmektedir.

[99] Burada kast edilen oyun kuralları değil, federasyonlar temelinde benimsenmiş ve yaptırımı olan hukuki kurallardır.
[100] Katılımcı no: 8
[101] Katılımcı no: 17

3. *Ad hoc* olarak bir spor organizasyonunda görev alan spor çevirmenleri ile kadrolu spor çevirmenlerinin yaşadığı sorunların üçüncüsü, **çeviri ortamından kaynaklı sorunlar**dır.

Bir spor çevirmeninin, çeviri hizmeti verdiği kişiye bağlı olmasının yanı sıra, işverenine karşı sorumluluğu söz konusudur. İşverenin istekleri doğrultusunda ve spor organizasyonu ya da kulübün çıkarı doğrultusunda spor çevirmeninden ifadeleri yumuşatma, sansürleme gibi birtakım kararlar alınması istenmektedir. Holz-Mänttäri'nin Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı'ndaki iş bölümü çerçevesinde **işveren**in istekleri doğrultusunda erek metnin üreticisi olan çevirmenin aldığı kararların bilinçli oluşu ve alınan bu kararların bir çıkar ya da Vermeer'in vurguladığı gibi bir ***skopos*** çerçevesinde gerçekleştiği durumlar, spor çevirmenlerinin aslında sıklıkla karşılaştığı durumlardır. Bu kararlara örnek olarak, Milliyet Spor'un 11.05.2007 tarihli haberi verilebilir:

> "*Tercüman Eray Akyürek'in "Bizimle çalışıyormuş gibi görünüp de çalışmayanlar var" diye çevirdiği kelimelerin daha ağır olduğu öğrenildi. Tigana'nın, Fransızca olarak söylediği, "Bu kulüpte benim aleyhimde çalışanlar var. Beni arkadan vuranlar var. Bu gelişmelerden dolayı yararlı olamadığım için Beşiktaş'tan ayrılıyorum" kelimelerinin Türkçe'ye çevrilmediği vurgulandı. Kayseri Erciyesspor'u uzatmalarda Bobo'nun attığı golle yenerek Fortis Türkiye Kupası'nı müzesine götüren Beşiktaş'ta Teknik Direktör Jean Tigana'nın maçtan sonra yaptığı basın toplantısında bazı sözlerin Türkçe'ye çevrilmediği ortaya çıktı. Tigana'nın dün gazeteleri okuduktan sonra küplere bindiği öğrenildi. Yakın çevresine konuşan Fransız hocanın, tercüman Eray Akyürek'e kesinlikle kızmadığını ona verilen talimatların bu duruma neden olduğunu söylediği öğrenildi. Tigana'nın kurmaylarıyla yaptığı konuşmada ayrılmasındaki sebeplerin en başında, bu tür problemlerin ve yönetim ile arasındaki güven sorununun bulunması gösterildi."*[102]

[102] http://www.milliyet.com.tr/tigana-kuplere-bindi/spor/haberdetayarsiv/11.05.2007/198990/default.htm (Son Erişim: 28.06.2015).

Kulübün prestiji ve muhtemelen bu açıklamalardan teknik direktörün pişman olabileceği düşüncesi ile hareket eden çevirmen, söylenenleri yumuşatma yoluna gitmiştir. Spor çevirmenliğinde işveren, çeviri hizmetine ihtiyacı olan kimse ve geniş taraftar kitlesi arasındaki dinamiklerin korunması oldukça önemlidir. Bu dinamiklerin korunması hususunda, basında genellikle "Tercüman yanlış çevirdi." şeklinde karşımıza çıkan haberlerde aslında spor çevirmenlerinin oldukça bilinçli bir karar aldıkları görülmektedir.

Kısacası spor çevirmeni, işveren ile çeviri hizmetini sunduğu kişiler arasındaki ilişki dinamiklerinin koruması hususunda **arada kalmakta**dır ve çoğunlukla söylenenleri yumuşatarak bir arabuluculuk rolü üstelenmektedir. Ancak, bu arabuluculuk rolünün sınırı ve bu çeviri türünde mutlaka "olması gereken" bir özellik olarak niteliği hakkında henüz toplum çevirmenliğinde çevirmenin sözcü ve aracı rolü dışında yeni bir şey söyleyemiyoruz.

4. *Ad hoc* olarak bir spor organizasyonunda görev alan spor çevirmenleri ile kadrolu spor çevirmenlerinin yaşadığı sorunların dördüncüsü ve sonuncusu ise, **profesyonellik/meslekleşme eksikliğinden kaynaklanan sorunlar**dır.

Spor çevirmenliğinin tanımının Türkiye özelinde profesyonel anlamda henüz yapılmamış olması nedeniyle bu mesleğin sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğini söylemek oldukça zordur. Bir önceki bölümde ele aldığımız takım/ekip üyesi çevirmen ve ekip dışı istihdam edilen serbest çevirmen farkının bu tartışmada önemli bir yer tuttuğu açıktır. Bu çalışmanın anket bölümüne katılan çevirmenler itibariyle veri bütüncesinin yorumları "takım/ekip çevirmeni" profiline göre yapılmıştır.

Profesyonellik/meslekleşme eksikliğinden kaynaklanan sorunların başında, çalışma saatlerinin belirsizliği ile çeviri hizmeti verilen kişiye yakınlık gelmektedir. Spor çevirmenlerinin, görev tanımların net olarak yapılmayışından kaynaklı olarak hem saha içi, hem saha dışı, hem de çeviri hizmeti verdiği kişinin özel hayatında da hizmeti devam etmektedir. Verdiği tüm bu çeviri hizmetleri refakati beraberinde getirdiğinden, bir süre sonra profesyonellik anlamında spor çevirmeni ile çeviri

hizmeti verdiği kişi arasındaki sınır azalmakta, hatta kaybolmakta ve aradaki ilişki arkadaşlığa dönüşebilmektedir.

29.09.2010 tarihli Milliyet Gazetesi'nin haberinde, bazı spor çevirmenlerinin yaşadıkları ilginç durumlara örnek verilmiş olup aslında aşağıdaki bu örnekler tam da profesyonellik/meslekleşme eksikliğinden kaynaklı sorunlardır.

> *"Şu an Holosko, Sivok ve Zapotocny'ye tercümanlık yapıyorum. Zapatocny sürekli kaybolur, şehri tanımak ister çünkü. Gece yarısı pizza ya da balık sipariş etsene diye arayanlar da oluyor. Bir keresinde Zapatocny'yi ailesi ziyarete gelecekti, çıkıp el bezi, havlu, halı gibi evin ihtiyaçlarını aldık geldik. Ancak ben bundan hiç şikayetçi değilim."*[103] *(Emre Demirtaş, Beşiktaş)*

> *"Colman bir keresinde beni arayıp "Evde su borusu patladı, her taraf su oldu, ne yapayım?" demişti gülerek. Çok rahattır, bu nedenle sürekli başı derde girer. Radara girer, polis çevirir. "230'la radara girdim, şu polisle konuşuver" diye de arar."*[104] *(Halil Yazıcıoğlu, Trabzonspor)*

Her ne kadar çevirmenler bu durumlardan şikayetçi gibi görünmeseler de, yukarıdaki örneklerde spor çevirmeninin meslek tanımının yapılmamasından kaynaklı ciddi sorunların varlığı söz konusudur. Daha önce de belirtildiği gibi, **basın toplantılarında, soyunma odasında, maç ve antrenman** esnasında verilen çeviri hizmeti ile hizmet verilen kişinin özel hayatında **yaşam asistanlığı** anlamında gereken çeviri hizmetlerini verecek kişilerin farklı olması ve böyle bir görev ayrımına gidilmesi, yapılacak görevlerin tanımı çerçevesinde mesleki sınırların korunması ve profesyonelliğin sağlanması açısından önemli ve gereklidir.

Yukarıda dört ana başlıkta topladığımız spor çevirmenliği alanının gereklilikleri, aslında bu mesleğin yapılışında karşılaşılan güçlüklerin de

---

[103] http://www.milliyet.com.tr/-radara-yakalandim--font-color-red--polisle--font--konussana-/pazar/haberdetayarsiv/29.09.2010/1071081/default.htm (Son Erişim: 27.04.2013).

[104] http://www.milliyet.com.tr/-radara-yakalandim--font-color-red--polisle--font--konussana-/pazar/haberdetayarsiv/29.09.2010/1071081/default.htm (Son Erişim: 27.04.2013).

kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu gerekliliklerin yerine getirildiği bir spor çevirmenliği mesleğinde çevirmenlerin karşılarına çıkan güçlüklerin de büyük ölçüde giderilmiş olacağını söylemek mümkündür. Türkiye'de spor çevirmenlerinin bu çalışmada öne çıkan takım/ekip üyesi olarak normlaşan profilllerinin zaman içinde bu alanda yapılan çalışmalar ve farkındalıklar arttıkça, meslekleşme arttıkça değişebileceğini söyleyebiliriz. Bu çalışma kendi sınırlılıkları içinde Türkiye bağlamında olanı tanımlamakla ilk adımı atmaktadır.

SONUÇ

Tez çalışmasının bu bölümünde, çalışmanın amaçları ve bu amaca ulaşmak için kullandığı yöntem doğrultusunda önceki bölümlerde ele alınan başlıklarda hangi sonuçlara vardığına bakılarak çalışma bütünüyle özet olarak yeniden değerlendirilecek ve toplanan verilerle varılan sonuçlar çalışmanın bulguları olarak ele alınacaktır.

Çalışmanın, ilk gözlemler ile girişte sorduğu sorular ışığında vardığı temel sonuçlar şunlardır:

- Spor çevirmenliği saha içi ve dışı çeşitli alt durumları ve görevleri olan bir ardıl çeviri türüdür.

- Spor çevirmenliği, bağlamı sözlü çeviri araştırmalarında yeni bir konu olarak işlevsel çeviri kuramları ve yaklaşımları ile ele alınabilir.

- Spor çevirmenliği durumları toplum çevirmenliği durumlarına benzemekte olup ikili görüşme (diyalog) çevirisi ile refakat (eşlik) çevirisi arasında bir konumda değerlendirilebilir.

- Dünyada spor çevirmenliği hizmeti veren kuruluşların varlığı söz konusu olduğu halde Türkiye'de henüz böylesi bir oluşum yoktur.

- Spor çevirmenlerinin profesyonelleşmesi açısından görevlerin betimlenmesi gerekmektedir.

- Spor alanında çeviri hizmetlerinde yaşam asistanlığı ile kulüp çevirmenliği görevleri meslekleşme açısından birbirinden ayrılarak ayrı kişilere yaptırılabilir.

- Spor çevirmenlerinin yaşadıkları sorunlar dil ve kültür odaklı sorunlar, uzmanlık alanından kaynaklanan sorunlar, çeviri ortamından kaynaklanan sorunlar ve profesyonellik/meslekleşme eksikliğinden kaynaklanan sorunlar olarak sınıflanabilir.

Ankette sorulan sorulara verilen yanıtlardan ve oluşturulan grafiklerden elde edilen yüzdeler ve sayısal veriler de alanın ilk araştırma verileri olarak önem taşımaktadır. Bu verileri 5 grafik sonucu ile özetleyecek olursak, aşağıdaki şekilde sonuçların çıktığını görebiliriz:

- Spor çevirmenlerinin %43'ü, yaptıkları işi çevirmenlik olarak görmektedir. %32'si ise, bu işin iletişim sağlama görevinden oluştuğunu düşünmektedir. Yapılan işi rehberlik olarak gören spor çevirmenlerinin oranı %11 iken, spor çevirmenlerinin %7'si mesleğin sorun çözmedeki rolünü vurgulamış, kalan %7'si ise kendilerini işveren ile hizmet verdikleri kişi arasında bağlantı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

- Spor çevirmenlerinin %57'si bir tanıdık vasıtası/referansı ile, %34'ü gönüllü olarak, %3'ü kendi çabası ile, %3'ü tesadüf eseri alana dahil olmuşlardır. Tanıdık vasıtasıyla/referansıyla alana dahil olan spor çevirmenlerinin oranının %57 oluşu, bizlere aslında alanın dışarıdan gelen kimselere ne kadar kapalı olduğunu gösterir niteliktedir.

- Spor çevirmenlerinden bu çalışma kapsamında tanımlandığı şekliyle spor çevirmenliği alanına dahil olmadan önce spor çevirisi deneyimi olanların yüzdesi %13 iken, herhangi bir deneyimi olmayan spor çevirmenlerinin oranı ise %87'dir. Bu da, spor çevirmenliğinin Türkiye özelinde bir uzmanlık olarak henüz görülmediğini gösterir niteliktedir.

- Çeviri sırasında karşılaşılan güçlüklere verilen yanıtlar, durumlara göre çeşitlilik göstermektedir. Buna göre, spor çevirmenlerinin %13'ü işveren ile çeviri hizmeti verilen kişi arasında kalma/arabuluculuk/ifadeleri yumuşatma konularında güçlük çekmektedir. Çevirmenler arasında en sık karşılaşılan güçlük (%33) çeviri hizmeti verdikleri kişilerin aksan farklılığı/yabancı dil bilgisi eksikliğidir. Yalnızca %3'ü alan bilgisi eksikliğinden kaynaklı güçlük çektiğini ifade etmekteyken, terminoloji eksikliğinden sorun yaşayan çevirmenlerin oranı %10, çalışma saatlerinin belirsizliğinden şikayetçi çevirmenlerin oranı %5, kültürel farklılıklardan kaynaklı sıkıntı yaşayan çevirmenlerin oranı %8'dir. Çeviri yapan kişilere yakınlıkları sebebiyle güçlük çeken çevirmenlerin oranı %5'tir. Spor dışındaki bir alanda teknik

çeviri yaptığı için sıkıntı yaşayan çevirmenlerin oranı %10'dur. Çevirmenlerin %10'u, çeviri sırasında herhangi bir güçlük yaşamadıklarını ifade etmiştir. Yaptığı işi çeviri olarak görmeyip farklı şekilde tanımlayanların oranı ise %3'tür. Yanıtların bu kadar çeşitli oluşu, spor çevirmenliği alanının değişik dinamikleri içinde barındırdığını ve aslında toplumdaki yaygın kanının aksini gösterir niteliktedir.

Şimdi genel hatlarıyla çalışmayı özetleyecek olursak; çalışmanın birinci bölümünde, sözlü çeviri türlerinden söz edilmiştir. Bu türler, bu yüksek lisans çalışmasının konusunu oluşturan spor çevirmenliğinin yapılış biçimleri ve yapıldığı ortamlar göz önüne alınarak seçilmiş olup her bir tür için önce o türe ait bilgiler verilmesinin yanı sıra kullanıldıkları bağlamlar da göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışmada daha sonra spor çevirmenliğinin, spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında herhangi bir takım, antrenör ya da oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardıl çeviri hizmeti olarak ele alındığına değinilmektedir. Bu bağlamda, yapılışı bakımından öncelikle ardıl çeviri türüne giren spor çevirmenliğinin, ardıl çevirinin alt türleri ve bağlamları arasındaki yerinden söz edilmiştir. Buna göre, spor çevirmenliğinin yapıldığı bağlamlar bakımından toplum çevirmenliği durumlarına benzer olduğu ve ikili görüşme (diyalog) çevirisi ile refakat (eşlik) çevirisi arasında bir konumda değerlendirilebileceği sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda spor çevirmenliğinin, çeşitli alt durumları olan bir ardıl çeviri bağlamı olduğu söylenebilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, spor ve çeviri başlığı altında spor ve çeviri arasında bir ilişki kurulmuş, akabinde de spor çevirmenliğinin dünyada ve Türkiye'de tarihsel gelişimine değinilmiştir. Spor çevirmenliğinin bir uzmanlık alanı olarak bu gelişimi anlatılırken, önce dünyada sonra da Türkiye'de bu mesleğin ortaya çıkışı ve icra edilişine, daha sonra da ne gibi bir gereksinim neticesinde ortaya çıktığı anlatılmıştır. Daha sonra, spor çevirmenliği alanında hizmet veren çeviri şirketlerinden bahsedilmiştir. Dünyada bu hizmeti veren kuruluşların varlığı söz konusu iken, Türkiye'de henüz böylesi bir oluşumun olmadığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca, Çeviribilim açısından spor çevirmenliğinin ele alınışına değinilmiş ve bu alanda yapılan akademik çalışmalar, konferans ve söyleşiler hakkında bilgi

verilmiştir. Son olarak ise, bu çalışmanın kuramsal kısmını oluşturan işlevsel çeviri kuramlarından "Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı" ile "Skopos Kuramı"ndan söz edilmiştir. Bu bölümden çıkan sonuç, spor çevirmenliğinin Çeviribilim açısından yeni ortaya çıkan bir bağlam olduğu ve tanımının yapılması gerekliliğidir.

Çalışmanın son bölümünde, veri toplama yöntemine göre sahadan elde edilen bilgi tabanı ve dolayısıyla araştırma bütüncesinin ana kaynağını oluşturan anket çalışmasının soruları tanıtılmış, bu soruların sorulma amaçları ve araştırmacıya neler gösterebileceği hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra, verilerin ön değerlendirmesi yapılmış, ardından ankete verilen yanıtlar, örneklerle somutlaştırılarak yorumlanmıştır. Yapılan anket çalışması, Türkiye özelinde spor çevirmenliğine ilişkin veriler sağlamaktadır. Bu bağlamda, spor çevirmenliğinin yapılış biçimleri (mod) ile hali hazırda yapıldığı bağlamlara değinilmiş ve spor çevirmenliği durumları, görevleri ve gerekliliklerine dair betimleyici bir çerçeve çizilmiştir. Buradan hareketle önemli bir bulgu olarak spor çevirmenliği mesleğini yapanların yaptıkları görevlerin betimlenmesinin profesyonellik açısından gerekliliği vurgulanmış olup yaşam asistanlığı ile kulüp çevirmenliği yapanların farklı kişiler olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Gereklilikler kısmında öncelikle sorun tespiti yapılmıştır. Spor çevirmenlerinin açık uçlu ankete verdikleri yanıtlar çerçevesinde yaşadıkları sorunlar, dört başlık altında toplanmıştır: 1) dil ve kültür odaklı sorunlar, 2) uzmanlık alanından kaynaklanan sorunlar, 3) çeviri ortamından kaynaklanan sorunlar, 4) profesyonellik/meslekleşme eksikliğinden kaynaklanan sorunlar. Bu sorunların betimlenmesi, alana dair gereklilikleri tanımlamada yol gösterici olmuştur.

Çalışılan alanda araştırmacıların kullanabileceği kısıtlı bir veri kaynağı oluşu ve anket uygulanacak *ad hoc* çevirmenlere ulaşmada, gerek federasyonların bilgi vermemesi, gerekse organizasyonlardan sorumlu kişilerin değişmesi neticesinde birtakım eksiklik ve güçlüklerin yaşanmasına karşın, kişisel bağlantılar ve çabalar neticesinde elde edilen veriler ile çalışma tamamlanmıştır. Bu yüksek lisans çalışmasının güçlü yönü olarak görülebilecek olan saha çalışması yani spor çevirmenlerine uygulanan anket aynı zamanda kendi içinde veri bütüncesinin ana

kaynağını anket sonuçlarının ve bu sonuçların değerlendirilmesinden elde edilen verilerin oluşturmuş olması yönünde bir sınırlılık da içermektedir.

Türkiye'de lisansüstü düzeyde spor çevirmenliğine ilişkin çalışmaların olmayışı nedeniyle, öncelikle alanın betimlenmesi gerekliliği ortaya çıkmış olup bu çalışma kendi sınırlılıkları içinde Türkiye bağlamında olanı tanımlamakla ilk adımı atmaktadır.

Alanın betimlenmesinin ardından, alanda profesyonellik, meslekleşme, etik, ideoloji gibi konular ile alandaki çevirilerin incelenmesine yönelik çalışmaların yapılması, bir sonraki aşamayı oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

Başaran, Eser: "Sözlü Çevirinin Üvey Evladı: Toplum Çevirmenliği", **Prof. Dr. Nedret Kuran Burçoğlu'na Armağan: Disiplinlerarası Çalışmalar**, Korpus, Mart 2013, s.435-447.

Bengi-Öner, Işın: "Çeviribilimde Bireysel Kuramlardan Geniş Ölçekli Bir Bakış Açısına Doğru", **Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler**, Hazırlayan: Mehmet Rifat, 2. bs. (ilk bs. 2004), Sel Yayıncılık, 2008.

Bullon, Stephan: **Longman Dictionary of Contemporary English - The Living Dictionary**, Ed. by Stephan Bullon v.d., New Edition, Pearson Education Limited, 2003.

Bulut, Alev: **Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji İdeolojk Çeviri**, İstanbul, Multilingual, 2008.

Bulut, Alev: "Interpreters as Filtering Agents: Forms of Mediation in Sports Interpreting", **RMTS II,** University of Manchester, April 2011, UK.

Bulut, Alev: "Spor Dilinin Çevirisi" **Sözcükler**, 2011/1, İstanbul, s. 64-67, 2011.

Bulut, Alev: **Tercüme Hatası!?**, Çevribilim, Haziran 2015.

Büyükkantarcıoğlu, Nalan: "Favouritism in Sports Discourse", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt 16, Sayı 2, Ankara, 1997, s.117-130.

Canım-Alkan, Sinem: **Web Sitesi Yerelleştirmelerinde Bir Eyleyen Olarak Çevirmenin Konumu: Türkiye Örneği**, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2014.

Çimen, Fethi: **Yaygın Spor Dallarında Kullanılan İngilizce Terimlerin Benimsenme Süreçleri ve Çeviri İlişkisi,** Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mütercim-Tercümanlık Ana Bilim Dalı, Ekim 2009.

Diriker, Ebru: **De-/Re-contextualizing Simultaneous Interpreting: Interpreters in the Ivory Tower?**, Doktora Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, 2001.

Diriker, Ebru: **Genç Tercümanlar Çalıştayı (Basılmamış Çalıştay Kitapçığı),** Ankara, 20-21 Kasım 2014.

Doğan, Aymil: "Yazılı Metinden Sözlü Çeviri Eğitiminde Okuma Edimi ve Üst Düzey Zihinsel Etkinlikler", **Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi**, Aralık 1997, s.25-34.

Doğan, Aymil: "Ardıl Çeviri", **Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi**, Aralık 2000, s.65-72.

Doğan, Aymil: "Televizyondan Andaş Çeviri: Tanımlar ve Süreci Etkileyen Unsurlar", **Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi**, Aralık 2003, s.39-48.

Doğan, Aymil: **Sözlü Çeviri: Çalışmaları ve Uygulamaları**, 2. bs., Ankara, 2009.

Eraslan, Şeyda: **International Knowledge Transfer in Turkey: The Consecutive Interpreter's Role in Context**, Rovira I Virgili University Translation ad Intercultural Studies, Tarragona, 2011.

Erten, Asalet: **Tıp Terminolojisi ve Tıp Metinleri Çevirisi**, 2. bs. (ilk bs. 2003), Seçkin Yayıncılık, 2007.

Gambier, Yves, Daniel Gile, Christopher Taylor: **Conference Interpreting: Current Trends in Research** ***Proceedings of the Internationa Conference on Interpreting: What Do We Know and How?***, Ed. by. Yves Gambier, Daniel Gile, Christopher Taylor, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 1997.

Gentile, Adolfo, Uldis Ozolins, Mary Vasilakakos: **Liaison Interpreting: A Handbok**, Melbourne University Press, 1996.

Gile, Daniel: "Conference and Simultaneous Interpreting", **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, 2. bs. (ilk bs. 1998), Ed. by. Mona Baker, London and New York, Routledge, 2001 s.40-45.

Gouadec, Daniel: "Traduction Signalétique", Meta 35:2, 332-41.

Holz-Mänttäri, Justa: **Translatorisches Handeln: Theorie und Methode**, Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia, 1984.

İshak, Yunus Emre: "Spor Çevirmenliği", Bitirme Projesi, Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü, İstanbul, 2009.

İshak, Yunus Emre: "İki Gürcü, Bir Spiker, Bir Tercüman…", Dragosfer, 2012, (Çevrimiçi) http://www.dragosfer.com/sozlu-ceviri-2/iki-gurcu-bir-spiker-bir-tercuman%E2%80%A6/ , 22.04.2014.

İshak, Yunus Emre: "Anlat Samet", Dragosfer, 2012, (Çevrimiçi) http://www.dragosfer.com/sozlu-ceviri-2/anlat-samet/ , 22.04.2014.

İshak, Yunus Emre: "Misafir Umduğunu Değil…", Dragosfer, 2013, (Çevrimiçi) https://www.dragosfer.com/sozlu-ceviri-/misafir-umdugunu-degil/ , 22.04.2014.

Kahraman, Rana: **Afette Rehber Çevirmenlik**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2003.

Kıran, Mustafa: **Tek Kalemde Şampiyon - Fenerbahçe Günlüğü**, Elma Yayınevi, 2007.

Kondo, Masaomi, Helen Tebble: "Intercultural Communication, Negotiation and Interpreting", **Conference Interpreting: Current Trends in Research** ***Proceedings of the Internationa Conference on Interpreting: What Do We Know and How?***, Ed. by. Yves Gambier, Daniel Gile, Christopher Taylor, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 1997.

Kuran-Burçoğlu, Nedret: "1960'lı Yıllardan Günümüze Alman Çeviribilimcilerinin Yaklaşımları", **Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler**, Hazırlayan: Mehmet Rifat, 2. bs. (ilk bs. 2004), Sel Yayıncılık, 2008.

Kurt, Başak: "Futbol Maçı Anlatımında Kullanılmak Üzere Çevrilen Metinlerdeki Tür-İşlev-Odak-Dil Değişimi", Bitirme Projesi, İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim - Tercümanlık Anabilim Dalı, İstanbul, 2008.

Linell, Per: "Interpreting as Communication", **Conference Interpreting: Current Trends in Research *Proceedings of the Internationa Conference on Interpreting: What Do We Know and How?***, Ed. by. Yves Gambier, Daniel Gile, Christopher Taylor, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 1997.

Munday, Jeremy: **Introducing Translation Studies: Theories and Applications**, London and New York, Routledge, 2001.

Nord, Christiane: **Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained**, Manchester, St. Jerome Publishing, 1997.

Özalp, Ayşın: **Çeviri Ortamı ve Çevirmen: Bir Çeviri Projesi Örneğinde Çeviri Süreci İçindeki Kararlar Açısından Çevirmenin Rolü**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1996.

Özfesçioğlu, Feraye: "Spor Kulüplerinde Çeviri", Bitirme Projesi, İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim - Tercümanlık Anabilim Dalı, İstanbul, 2005.

Öztürk, Füsun, Behice Yücel, Sadun Temoçin: **Türk Spor Bilimleri Sözlüğü**, Türk Spor Vakfı Yayını, y.y., t.y.

Phelan, Mary: **The Interpreter's Resource**, Clevedon, UK, Multilingual Matters Ltd, 2001.

Pöchhacker, Franz, Miriam Shlesinger: **The Interpreting Studies Reader**, Ed by. Franz Pöchhacker, Miriam Shlesinger, London and New York, Routledge, 2002.

Pöchhacker, Franz: **Introducing Interpreting Studies**, London, Routledge, 2004.

Pöchhacker, Franz: "Consecutive Interpreting", **Oxford Handbook of Translation Studies**, Ed by. K. Malmkjaer and K. Windle, New York, Oxford, Oxford University Press, 2011, s.294-306.

Sandrelli, Annalisa: "New Technologies in Interpreting Training: CAIT, **Textologie und Translation**, Germany, Gunter Narr Verlag Tübingen, 2003, s.261-293.

Sandrelli, Annalisa: "Introducing FOOTIE (Football in Europe): simultaneous interpreting at football press conferences", **Emerging Topics in Translation and Interpreting**, Özet Kitapçığı, Trieste, 16-18 Haziran 2010, s.103.

Shuttleworth, Mark, Moira Cowie: **Dictionary of Translation Studies**, Manchester, St. Jerome Publishing, 1997.

Stolze, Radegundis: **Çeviri Kuramları: Giriş**, 6. Baskıdan Çev. Emra Durukan, İstanbul, Değişim Yayınları, Eylül 2013.

Tahir Gürçağlar, Şehnaz: **Çevirinin ABC'si**, İstanbul, Say Yayınları, 2011.

Taylor-Bouladon, Valerie: Conference Interpreting: Principles and Practice, 2. bs. (ilk baskı 2001), 2007.

Toury, Gideon: **Descriptive Translation Studies - And Beyond**, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 1995.

Venuti, Lawrence: **The Translation Studies Reader**, Ed. by. Lawrence Venuti, 2. bs., New York and London, Routledge, 2004.

Vermeer, Hans J.: "Ein Rahmen für eine allgemeine Translationstheorie (A Framework for a General Translation Theory)", **Lebende Sprachen 23(1)**, y.y., 1978.

Vermeer, Hans J.: **Skopos Theory of Translation: Some Arguments For and Against**, Textcon Text Verlag, 1996.

Vermeer, Hans J.: "Skopos and Comission in Translational Action", **The Translation Studies Reader**, Ed. by. Lawrence Venuti, 2. bs., New York and London, Routledge, 2004.

Vermeer, Hans J.: **Çeviride Skopos Kuramı**, 1996, Çev. Ayşe Handan Konar, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2007.

Wadensjö, Cecilia: "Community Interpreting", **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, 2. bs. (ilk bs. 1998), Ed. by. Mona Baker, London and New York, Routledge, 2001 s.33-37.

Wang, Lidi, Jie Zhang: "Community Interpreting in China Since the Beijing Olympics 2008 - Moving Towards a New Olympic Discipline?", **Modelling the Field of Community Interpreting: Questions of Methodology in Research and Training**, Wien, LIT VERLAG GmbH & Co. KG, 2011, s.263-279.

Yazıcı, Mine: **Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları**, İstanbul, Multilingual, 2005.

Yue, Jun: "Sports Interpreting in the Olympics", (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/210979/SPORTS_INTERPRETING_IN_THE_OLYMPICS, 12 Ocak 2013.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://www.facebook.com/sportercumanlari?fref=ts (Son erişim: 23.04.2013)

http://www.milliyet.com.tr/-radara-yakalandim--font-color-red--polisle--font--konussana-/pazar/haberdetayarsiv/29.09.2010/1071081/default.htm (Son erişim: 27.04.2013)

http://www.sportsinterpreting.co.uk (Son erişim: 28.04.2013)

http://www.sportstranslation.com/ (Son erişim: 28.04.2013)

http://www.sportstranslation.com/interpreting/ (Son erişim: 28.04.2013)

http://www.sportsign.org/ (Son erişim: 28.04.2013)

https://twitter.com/sitranslations (Son erişim: 28.04.2013)

http://www.sportsrule.co.uk/language-services/interpreting/ (Son erişim: 28.04.2013)

http://iskandinavya.zaman.com.tr/iskandinavya/newsDetail_getNewsById.action?newsId=8036 (Son erişim: 30.04.2013)

http://www.ceviriblog.com/2013/04/23/top-cevirmenlerde-etkinligi-turkiyede-spor-cevirmenligi/ (Son erişim: 28.08.2013)

http://www.fiba.com/pages/eng/fe/14/wcm/event-guide/p/volunteers_work_areas.html#TEAM_ATTACHE (Son erişim: 07.11.2013)

http://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/2013/300113/CEVIRMEN_Seviye_6_UMS.pdf (Son erişim: 06.02.2014)

http://www.milliyet.com.tr/-dogru-mu-samet-diye-sormayin--fenerbahce-1634280-skorerhaber/ (Son erişim: 17.02.2014)

http://spor.mynet.com/fenerbahce/17833-fbahcede-devrim-gibi-uygulama.html (Son erişim: 30.05.2014)

http://aiic.net/node/2379/who-we-are/lang/1 (Son erişim: 15.10.2014)

http://aiic.net/professional-standards (Son erişim: 15.10.2014)

http://aiic.net/node/7/how-interpreters-work/lang/1 (Son erişim: 17.10.2014)

http://www.nba.com (Son erişim: 19.12.2014)

http://sportandtranslation.blogspot.com.tr/ (Son erişim: 29.12.2014)

http://aiic.net/page/1629/conference-interpretation-modes/lang/1 (Son erişim: 02.01.2015)

http://www.ceviriblog.com/2014/12/08/iscev-neler-yapiyor/ (Son erişim: 02.01.2015)

http://www.ict3.yildiz.edu.tr/images/files/ozet_kitapcigi_v8.pdf (Son erişim: 20.01.2015)

http://www.fiba.com/ (Son erişim: 04.01.2015)

http://www.fivb.com/en (Son erişim: 29.01.2015)

http://www.fifa.com/ (Son erişim: 29.01.2015)

http://mt.yasar.edu.tr/translators-in-action/ (Son erişim: 25.04.2015)

http://www.toplumcevirmenligi.boun.edu.tr/index.htm (Son erişim: 29.05.2015)

https://www.youtube.com/watch?v=ojou0m7gRl4 (Son erişim: 20.06.2015)

http://www.euroleague.net/competition/coaches/showcoach?pcode=wbc#!biography

(Son erişim: 20.06.2015)

http://www.biyografi.info/kisi/bogdan-tanjevic (Son erişim: 22.06.2015)

http://www.milliyet.com.tr/tigana-kuplere-bindi/spor/haberdetayarsiv/11.05.2007/198990/default.htm (Son Erişim: 28.06.2015)

EK 1: Spor Çevirmenlerine Uygulanan Anket Soruları ve Yanıtları

KATILIMCI NO: 1

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Çeviri bir dildeki bir metni metnin hedef kitlesi, konusu, alanı ve terminolojisi göz önünde bulundurularak anlam kayması yapmadan ve yorum katılmadan başka bir dile aktarılmasıdır.

Mihmandarlığı yabancı bir takımın veya misafirin ülkeye girdiği andan çıktığı ana kadarki süreçte onlara rehberlik etmek, ihtiyaç ve isteklerini karşılamak ve her türlü sorun veya problemlerinin çözümünde onlara yardımcı olmak olarak tanımlıyorum.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Konya U18 Avrupa Basketbol Şampiyonasında Polonya takımının mihmandarı olarak çalıştığım sürede dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Spor çevirmenliği alanında hiç deneyimim yoktu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Oyuncuların İngilizce bilmemeleri veya kısıtlı derecede İngilizceye sahip olmaları haricinde bir sıkıntı yaşamadım.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Bu alanla neredeyse hiç tecrübem olmadı fakat genel olarak yaptığım tercüme ve çevirilerden edindiğim tecrübeler ışığında yanıtlamaya çalışayım. Eğer belli bir takım veya spor dalı için çeviri/tercüme yapıyorlarsa o spor dalının kurallarını, terminolojisini iyi bilmeleri gerektiğinin düşünüyorum. Ayrıca oyuncuları da iyi tanımaları gerekiyor. İngilizce odaklı düşünürsek ana dili İngilizce olmayan

oyuncuların kendilerini İngilizce nasıl ifade ettiklerini bilmeleri, buna alışık olmaları İngilizce eksikliği veya dilin yanlış kullanımından kaynaklanacak sorunların biraz olsun önüne geçebilecektir. Genel olarak spor dallarıyla ilgili ayrıntılı bilgiye sahip olmaları çevirmenlerin konuya daha hakim olmalarını sağlayacaktır. Tabii sadece spor dalları bazında da düşünmemek lazım sporcular veya takım elemanları günlük yaşamlarında veya tıbbi durumlarda da tercümeye ihtiyaç duyabiliyor. Özellikle tıbbi durumlar için çevirmen ve tercümanların hazırlıklı olması gerekiyor. Bu noktada terminoloji, hastalık ve sakatlıklarla ilgili ayrıntılı bilgiyi doktorlardan alabilirler. Çünkü sadece kelime bazında terminolojiyi bilmek sorunu kapsamlı ve doğru olarak aktarmalarına yeterli olmayacaktır.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Tercümenin yapıldığı kontekste bağlı. Eğer bir toplantıda consec., whisper veya simültane yapmanız gerekiyorsa evet bilinmeli. Mesela teknik toplantılara girmeniz gerekiyorsa. Gerçi tercümede mesleğin etiği ve gereklilikleri dışında bilgi olarak öğrenilmesi gereken çok fazla bilgi yok. Bana göre tamamıyla tecrübe ve pratiğe dayalı bir alan. Fakat consec. yapılıyorsa not alma teknikleri veya Salami gibi başka tekniklerin bilinmesi tercüme sırasında tercümeyi yapan kişinin daha sakin kalmasını ve zaten stresli ve en üst seviyede konsantrasyonu gerektiren bir işte kendini daha güvende hissetmesini sağlayacaktır. Simültane ise kesinlikle öncesinde eğitimin gerekli olduğu ve bol pratiğe dayalı bir alan. Hiç kabine girmemiş, kabin kuralları, simültane çevirinin gerekliliklerini bilmeyen birinin çok zorlanacağı görüşündeyim. Fakat mihmandarlık kapsamında bakıldığında simültaneye ihtiyaç olur mu bilmiyorum. Benim görüşüm whisperda veya consec. de karşılaşılabilecek sorunlar veya zorluklar bilinirse daha iyi ve kaliteli bir iş çıkabileceği yönünde. Onun dışında eğer bir bilgiyi, organizasyonla ilgili bir planı veya programı takıma/hakemlere aktarmak veya gündelik hayatta takımın/hakemlerin karşılaşabilecekleri problemleri başka bir dilde anlatmanın tercüme olduğunu düşünmüyorum ve dili gerçekten iyi bilen kişilerin eğitim almadan bu işin üstesinden gelebileceğini düşünüyorum.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Ben mihmandarlığım süresince tercüme yapmadım. Bu tamamıyla benim takımımın ihtiyaçlarıyla alakalı bir şeydi. Ben sadece onlara Türkçe olan bir bilgiyi İngilizce anlattım. Bunun tercüme olduğunu düşünmüyorum. Sadece bir durumda tercüme, spesifik olmak gerekirse, whisper yaptım. Oyunculardan birinin tableti odasında hasar görmüştü o da temizlikçilerden şüphelenmişti o nedenle güvenlik şefi ile oyuncu arasında iletişimi sağlamam gerekiyordu. Böyle bir durum tercüme kapsamına girebilir.

Onun dışında, ben kendi takımımda böyle bir şey yaşamadım ama hastaneye gidildiğinde doktor ile oyuncu/fizyo arasında iletişimi sağlamak veya staff ile organizasyon ekibi arasında birebir iletişimi saplamak tercüme alanına girebilir.

KATILIMCI NO: 2

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım isi eğlenceli buluyorum. Bunun yanında bana verilen önemli sorumlulukların da bilerek hem yapılan organizasyonu geliştirmek hem de kendime bir şeyler katmak ana düşüncemdir.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Federasyon ve kişisel bağlantılarımla dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

İlk defa mihmandarlık yaptığımda spor çevirmenliği yapmamıştım fakat daha önce çevirmenlik deneyimim vardı. İlk spor çevirmenliği öncesinde 2 yıllık çevirmenlik deneyimim vardı.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Spor dünyasıyla iç içe olduğum için zorluk çekmedim. Fakat mihmandarlığını/çevirmenliğini yaptığınız takımın dahil olduğu spor dalındaki tüm teknik kelimeleri bilmeniz gerekiyor aksi takdirde zorluk yasayabilirsiniz.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Eğer yaptıkları çeviri bir olimpik spor ile ilgiliyse muhakkak uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin çalışma prensibini öğrensinler çünkü her basın toplantısında IOC'nin almış olduğu/alacağı kararlarla ve çalışma sekli ile ilgili sorular yöneltiliyor. Bunun haricinde, spor kurallarını ve teknik birimleri bilmeleri artı değer olacaktır.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Yapılan büyük organizasyonlarda aranan ilk ana kriter dil organizasyon yeteneğidir. Eğer mihmandar adayının yabancı dili kuvvetliyse o zaman tercih sebebi olabiliyor. Bu yüzden iyi dil bilen iyi çeviri yapabiliyor anlamına gelmez. Bence sözlü çeviri bilmek çok da önemli değildir. Eğer mihmandarlık sadece çeviri hizmetine bağlı olsaydı, mütercim tercümanlar bu isi gayet başarıyla yapabilirlerdi fakat daha önce dediğim gibi organizasyon yapma kabiliyeti daha ağır basıyor.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Bu görüşe pek katılmıyorum çünkü her hangi bir takım/delegasyon mihmandarlığında yapılan "çeviri hizmetinden" ziyade organizasyon yürütme yeteneği sonuca yönlendirmektir. Sadece ilgili kişilere verilmesi gereken bilgiyi, mesai başka bir kişiye çeviri yapıyorsunuz.

KATILIMCI NO: 3

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- *Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?*

Birbirinin ana dilinde kendini ifade edemeyen iki veya daha fazla insan arasındaki iletişimi sağlayan bir köprü niteliğinde bir mesleğim var.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

2009 yılında duyurusunu gördüğüm 2010 FIBA Dünya Basketbol Şampiyonası Gönüllülük pozisyonlarına başvurarak, mihmandarlığa, bir anlamda spor çevirmenliğine başladım

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Hayır, yoktu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Daha çok teknik anlamda sıkıntılar çektim. Daha önce iyi bir spor sever olmama rağmen, hakemlerin, oyuncuların ve koçların kullandığı terminolojiyle ile ilgili fazla bilgim olmadığından başlarda zorlandım. Fakat gün geçtikçe kelime dağarcığımı genişleterek bu sorunu ortadan kaldırdım.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

10'un üstünde gönüllü olarak görev aldığım mihmandarlık deneyimlerinden sonra şunu diyebilirim ki; yapılan iş doğrudan iletişim kabiliyeti ile alakalı. Bu yüzden, çevirisini yapacağınız insanlar ile iyi iletişim kurmak, mümkünse iş haricinde de zaman geçirebilmek, çalıştığınız spor dalını severek takip etmek ve çeviri yaparken mensup olduğunuz kulübün veya takımın çıkarlarını gözetmek, yapacağınız çeviriyi olumlu olarak etkileyecektir.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Takım veya hakem mihmandarlığının çeviriyi bilmek gerektirdiğini düşünüyorum. Organizasyon kabiliyeti, kriz yönetimi gibi unsurlar da oldukça etkendir, fakat bunların hepsine sahip bir insanın yerine getireceği görev, şüphesizdir ki çok daha iyi olacaktır.

Örneğin; 2012 Bayanlar Olimpiyat Elemeleri esnasında birlikte olduğum takım, turnuvada hayli güçsüz bir ekipti. Takım içi moral motivasyon oldukça zayıftı. En son karşılaşmamızdan sonra FIBA'nın muhabirleri koç ve bir oyuncu ile basın toplantısına çıkmamız gerektiğini söyledi. İronik bir şekilde, takımın koçu rakip takım ile aynı uyruktaydı. Açıklamaları esnasında vatandaşı olduğu ülkenin Federasyonu'na gönderme yaparcasına "zaten farklı bir sonuç beklenemezdi, karşımızdaki takım bize göre bir hayli güçlü ve yetenekli oyunculara sahip. Benim oyuncularım da bir şeyler yapmaya gayret etti fakat olmadı. Benim de böyle oyuncularım olsa, ben de kendi takımım yerine böyle bir takımı yönetiyor olsam, bu sonucu ben de elde ederdim." gibi bir ifadede bulundu. Bu sırada kamera kayıtta, ses kayıt cihazları da öyle. Bunu benim çevirmem gerekti, oradaki sitemi vermek veya vermemek bence oldukça önemliydi. Ben tabi ki üzerime düşeni yaptım ve koç ne dediyse onu çevirdim.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Evet farkındaydım. Yapılan iş aslında yeri gelince ardıl çeviri yeri gelince(fısıldama yöntemi kullandığım zamanlar) ise eş zamanlı çeviriye oldukça güzel bir örnek.

KATILIMCI NO: 4

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Lokal insanlar ve organizatörler ile takımların iletişimini sağlamak.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

İlk olarak, 2011 Yılında European Youth Olympic Festival 'de olimpiyat köyündeki ofiste judo için antrenman programı hazırlamıştım.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Deneyimim yoktu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Karşılaştığım en büyük güçlük İngilizce çalıştığım organizasyonlarda sorumlu olduğum yabancı kişinin İngilizcesinin yeterli olmayışıydı. Bu da işimi yapmama engel oldu.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Lokal insanlarla (salon görevlisi şoför vs) çalıştığınızda iyi bir ilişki kurmak çok önemli.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Dili bilmesinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Mihmandarlık çok teknik bilmek gerektirmediğinden günlük bir dil ile turnuva tamamlanabilir.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Evet, ama yaptığım iş bu alanda profesyonel çalışabileceğim anlamına gelmiyor.

KATILIMCI NO: 5

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Mihmandarlık işini tercümanlık ve rehberlik mesleklerinin birleşimi olarak görüyorum. İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan bir önemli bir meslek.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dâhil oldunuz?

İlk olarak Bilkent Üniversitesinin mail ağına Türkiye Basketbol Federasyonundan gelen bir mail ile başvurumu yaptım ve kabul edildim.2011 Haziran ayında ilk görevi aldım.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Resmi olarak bir çeviri deneyimim yoktu ama ufak birkaç organizasyonda yer almıştım orda aileler ve kurumlar arasındaki iletişime destek olmuştum. Mihmandarlık işinden 6 ay kadar önce yapmıştım bu işi.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Güney Amerikalıların aksanları çok zorlamıştı ve bazı konularda alerjileri olup olmadıklarını sorduğumda bilmediğim kelimelerle karşılaşmıştım (ceviz, şehriye vb).

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Aslında en önemlisi terminolojiye hâkim olmak, belli başlı kalıpların dışında çok uç durumlar olmuyor. Spor konusuna hâkim olan biri (Tercüman olmasa bile dil bildiğini kabul ediyorum.) kesinlikle rahatlıkla altında kalkabilir konuya hakim ise.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Benim sözlü çeviri eğitimim yok ekonomi okudum ve gerektirdiğini kesinlikle düşünmüyorum. Çok geniş bir terminolojisi yok konuya hakim biri eğitimi olmasa bile çok başarılı olabilir.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Evet.

KATILIMCI NO: 6

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

İki kişi arasındaki iletişimin ve bunun ötesinde belli düzeyde kişisel ilişkinin kurulmasına aracılık ettiğimiz bir mesleğe sahibiz. Bu iletişim ve aktarım süreci sadece çeviri yapan kişinin algılayacağı, farkına varacağı ve özdeşleşeceği bir süreç sunar. Çoğu zaman aracı rolü üstlenmek durumunda kaldığımız iş süreci, beşeri ilişkileri güçlendirmekte ve kişinin her anlamda bilgi ihtiyacını karşılamaktadır.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Spor çevirmenliğine 2013 Mersin Akdeniz Oyunları ile başladım. O sürece kadar spor çevirmenliğine olan merakım sebebi ile Hacettepe'de hocalarımın bu alanda düzenlediği bazı konferanslara katılmıştım. Akdeniz oyunları sonrasında TBF'nin gerçekleştirdiği iki büyük organizasyonda çalıştım.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Herhangi bir deneyimim bulunmamaktaydı.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Genel olarak ilgili olduğum alanlarda çeviri yapmak durumunda kalmış olsam da çevirmeni olduğum alanın oyun kurallarını detaylı bilmediğimden ilk zamanlar sıkıntı yaşadım. Alana tam olarak dahil olmak ve bir iletişim ve anlayış boşluğu yaratmamak için alana çok hakim olmak gerekiyor. FIBA kurallarını bilmiyor olmamın beni iletişim sırasında sıkıntıya soktuğunu hatırlıyorum. Bu sadece hatırlayabildiğim bir durum.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Spor çevirmeliği çok dinamik ve enerjisi yüksek fakat riskli durumlar ile sıklıkla karşılaşabileceğiniz bir alan. Çalışılan kişiler ve alanlarda stres düzeyi, sürekli müsabaka durumu söz konusu olduğu için oldukça yüksek. İletişim süresince sıklıkla gerilimin arttığı noktalar oluyor. Böyle durumlarda çevirmen soğukkanlılığını korumalı ve tamamen şeffaf bir yaklaşım sergilemelidir.

Önemli başka bir nokta, çevirmeni olunan spor dalına her şeyi ile sahip olmak ve müsabakaları, gelişmeleri, değişiklikleri iyi takip etmek gereklidir.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Kesinlikle eğitimli kişilerin yapması gereken bir iştir, sözlü çeviri ihtiyacının yüksek olduğu bir pozisyon mihmandarlık, şampiyona sırasında röportajlar, görüşmeler yapılıyor, daha önce İngilizce düzeyi çok kötü olan bir koç ile çalıştım, tam olarak sözlü çeviri hizmeti vermek durumunda kaldım ve çeviri deneyimi olmayan kişilerin çalıştırılmasının doğru bilgi aktarımı açısından risk olduğunu düşünüyorum.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Evet .

KATILIMCI NO: 7

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yabancıların bulunduğu ortamlarda duygu ve düşüncelerini iletmek ve ihtiyaçlarını karşılayarak kendilerine çözümler üretebilme fırsatı veren bir iş olarak tanımlayabilirim.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Gönüllü olarak organizasyonlara katılarak.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Yoktu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Bazı terimlere farklı dillerde hâkim olmamanın dışında önemli bir güçlük ile karşılaşmadım.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Kullanılan teknik terimleri mutlaka hakim olunmalı olunmadığı takdirde yanlış çeviriler yapılabilmekte bazen de performansların olumsuz yönde etkilenmesine neden olduğunu düşünmekteyim.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Gerektirir çünkü işin büyük bir kısmını çeviri oluşturmaktadır.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Tam olarak sözlü çeviri olmadığı kanısındayım. Mihmandarlık işinin önemli bir kısmında sözlü çeviri yapılsa bile organizasyon, koordinasyon ve bunun gibi birçok konuyu içeren bir görev olduğunu düşünmekteyim.

KATILIMCI NO: 8

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım işi çevirmenlik ve asistanlığın bir karışımı olarak tanımlayabilirim; çevirmenliğin ise neredeyse her dalını kapsıyor. Sözlü çeviri, gerektiğinde yazılı çeviri, tıp çevirisi, spor çevirisi, teknik çeviri... vs.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Amatör olarak basketbol oynarken üniversitede seçmeli basketbol derslerinde tanıştığım bir arkadaşım mütercim tercümanlık okuduğumu öğrendiğinde bana böyle bir fırsattan bahsetmişti, bunun üzerine onun referansıyla TBF ile görüşüp bu alana dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Hayır, hiçbir deneyimim yoktu. Sadece basketbola ilgim ve İngilizce bilgim ile dahil oldum.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri esnasındaki en büyük zorluklardan biri takım ve gönüllüsü ya da çalışanı olunan organizasyon arasında köprü kurmak. Benim durumumda gönüllüsü olduğum TBF tarafında olup, organizasyonun eksiklikleri varsa bunları takımlara yansıtamamak çevirimin güvenilirliği açısından beni zor duruma sokan bir durumdu. Bunun dışında 2014 U18 Avrupa Şampiyonası'nda takım oyuncularından birini dişçiye götürerek ilk defa tıp alanında ardıl çeviri yapmıştım. Bu gibi sakatlanmalar ani olduğundan bu tarz bir çeviriye terminoloji bağlamında hazırlanmak mümkün olmuyor, bu da işin diğer bir zorluğu. Takım otobüsünde, antrenman ya da maç sahalarında çıkan ufak tefek teknik aksilikler için ise teknik çeviri yapmak yine beklenmeyen durumlardan biri.

5- *Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?*

Spor çevirmenleri her duruma hazırlıklı olmalı diyemeyiz çünkü bu alanda karşılaşılabilecek durumlar çok çeşitli. Bu yüzden çevirmenler yaratıcı olmalı ve pratik düşünebilmeli.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Bence gerektirir. Kendimden örnek verecek olursam, bu organizasyonlara katıldığımda üniversitede 2. sınıfı yeni bitirmiştim ve ne derslerimde ne de yaşantımda sözlü çeviriye dair pratikte bir deneyimim olmamıştı. İlk organizasyonumdan sonra deneyim ve bilgimin de artmasıyla diğer çevirilerimde daha yetkin ve kendime güvenli olduğumu hissettim. Haliyle çevirilerimin kalitesi de arttı.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Yaptığım işin bir sözlü çevirmenlik olduğunu biliyordum ancak bir akademik konu olarak ciddiyetini ve detaylarını (bir spor çevirmenliği, toplum çevirmenliği, ardıl çeviri olması gibi) daha sonra kavradım.

KATILIMCI NO: 9

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım iş basketbol turnuvalarında sorumlu olduğum takım ve ilgili federasyon arasında köprü görevi görmektir.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Basketbol federasyonundaki arkadaşım beni onlara önerdi ve 2012'de dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Deneyimim yoktu. Fakat ilgili sporla yakından ilgilendiğim için terminolojisiyle ilgili yeterli bilgiye sahiptim diyebilirim.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Ülkeme has özellikleri anlatırken zorlandım. Dini kurallar veya ritüellerle ilgili sorular sorduklarında bocaladım. Kültürün dille yakından ilişkisi olduğu için başka bir dilde anlatmanın zorluğuna bağlıyorum bunu. Örneğin Konya'da Mevlâna ile ilgili sorularda zorlandım.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Bana kalırsa en önemlisi spora ve terminolojisine hakim olmak. Fakat ben bu işi salt 'çeviri' olarak görmüyorum çünkü sporcular ve teknik heyetle bu kadar vakit geçirdiğinizde onlardan biri oluyorsunuz. Sadece spor genelinde değil takım özelinde de bilgi sahibi olmak (ülkeyle ilgili veya oyuncuların bireysel özellikleri vs) takımla daha yakın bir ilişki kurulmasını sağlayacaktır.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Kesinlikle gerektirir. Başka türlü takımın anlık isteklerine cevap vermek söz konusu değildir. Ayrıca kimi acil durumlarda (hastaneye gitmek, maça geç kalınması) olası dil bilmeyen kişilerle (hekim, şoför) karşılaşılması muhtemeldir.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Biliyordum fakat sadece sözlü çeviriden ibaret olmadığını da eklemek istiyorum.

KATILIMCI NO: 10

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Soru saçma, çevirmenlik ve rehberlik yaptım, tanım bu.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Daha önce spor çevirmenliği yapmış olan bir arkadaşımdan haber almam vasıtası ile dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Hayır yoktu. TVF için yaptığım spor çevirmenliği işi, bu alandaki ilk deneyimimdir.

4- *Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?*

Farklı milletlerin İngilizceyi telaffuz etme şekilleri değişebiliyor. Söylenilen kelimeler tam anlaşılmayabiliyor. Bir başka durum ise, muhatap olduğumuz koç veya yetkililerin İngilizceyi yeterli bilmiyor olması sorun oluyor şeklinde söylenebilir.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Maalesef.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Evet gerektirir. İnsanlarla sürekli olarak birebir muhatap olunmasından dolayı, sözlü çeviri neredeyse işin tamamını oluşturuyor.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

KATILIMCI NO: 11

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım iş organizasyon için ülkemize gelen sporcuların, teknik heyetin ve idarecilerin hem turnuva ile ilgili gereksinimlerini karşılamak hem yaşanabilecek aksaklıkları gidermek hem de sosyal ilişkilerinde yardımcı olabilmek için federasyonun bağlantısı olmaktı. Gerçekten önemli bir iş zira dünya kupası diye adlandırılan çok ciddi bir organizasyonda takımlarından başarı bekleyen ülkelerin sorumluluğu var üzerinizde. Türk Milli takımı dünya kupasına gitse, antrenman saatlerinin veya akşam yemeği ayarlanamadığından takımın morali düşse ve kupa da sıkıntı yaşasak ne tepki verirsiniz?

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Benim için 4 temel neden vardı: boş zamanımı değerlendirmek, dilimin gelişimine katkı sağlamak, farklı milletlerden insanlarla tanışmak isteği ve ek gelir. Uygun da bir iş bulunca değerlendirdim.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

İlk tecrübemdi. Fakat günlük dilde spor terimlerine aşina olduğumdan ve birçok terim evrensel olduğundan sıkıntı yaşamadım.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri konusunda Rus takımıyla pek bir sıkıntı yaşamadım onlarla yaşadığım sıkıntı sadece onların aşırı disiplinli olmalarıydı. Gerçekten ciddi mizaçlı insanlar ve sizin de onlara uygun olmanız gerekiyor. İtalyan takımının idari menajeri ile Rus takımının idari menajeri arasında, antrenman saatleri sebebiyle çıkan bir kavgada İngilizce arabuluculuk yapmak zorunda kaldım ve gerçekten zordu. Zira Rus menajerin ne kadar ciddi ve sinirli bir üslubu varsa, İtalyan menajer de o kadar rahat

ve esprili bir üslubu vardı. Bu ikisi arasındaki dengeyi korumak İngilizce'yi kullanmak açısından gerçekten zor ama bir o kadar da öğretici oldu.

Çin takımı ile çevirmenlik konusunda gerçekten büyük sıkıntılar yaşadım. Çünkü hem aksanları inanılmaz derecede anlaşılmazdı hem de dil bilgisi yönünden yetersizlerdi. Sanırım kendi dil yapılarından kaynaklı bir eksiklik. Onlarla da bu sıkıntıyı daha basit kelimeler ve daha basit cümleler seçerek gidermeye çalıştım.

5- *Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?*

Çeviride yardımcı oldukları milletlerin insanlarını tanımaya çalışırlarsa hem bu kendiniz için bir kazanç olur hem de onlara daha iyi yardımcı olabilirsiniz diyorum.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Sözlü çeviriden kastımız simültane çeviriyse bilmekte tabi ki yarar var fakat bu beceri olmadan da yürütülebilecek bir iş. Çünkü işiniz genelde anında karşılıklı cevaplar vermek yerine iki tarafın birbirine yönelttiği istek ve direktifleri iletmek oluyor. Yani spontane bir çeviriyi gerekli kılmıyor. Ama karşınızdaki her ne kadar dile hakim olmayabilse de sizin gramer ve kelime dağarcığı olarak her ihtimale hazırlıklı olmanız şart.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

KATILIMCI NO: 12

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Bu iş, aslında bazı insanlar tarafından nitelendiği gibi basit bir iş değil. Kolay veya zor olması ile ilgili yorum yapamayacağım, çünkü bu biraz göreceli ama basit değil, çünkü gerektirdiği birden fazla nitelik var. Bunlardan en önemlisi tabii ki dil bilmek. Bu dili konuşmak ve anlamak önemli olduğu gibi, dile gerçekten hakim olmanız gerek çünkü muhatabınız her zaman o dili iyi konuşamıyor veya bilmiyor olabilir. Örneğin 2013 U21 Erkekler Voleybol Şampiyonası, Türkiye'de düzenlendi ve bunun bir ayağı İzmir'deydi. Ben de İzmir ayağında görev aldım. Sırp milli takımının rehberliğini ve çevirmenliğini yaptım ve takımın koçu ve doktoru da dahil olmak üzere tüm takımda İngilizce bilen beş kişi vardı. Tabii ki oyuncuların geri kalanı da çok az İngilizce konuşabiliyordu ama onları anlamak gerçekten yetenek gerektiren bir işti.

Dil bilmek ve dile hakim olmak dışında, bulunduğunuz şehrin rehberliğini de yapabilmeniz gerekiyor. Takımınız alışveriş yapmak veya gezmek istediklerinde onları götürebileceğiniz yerler bilmeli, ve hatta spesifik olarak istedikleri şeyler olduğunda bunları nerede bulabileceğinizi bilmelisiniz. O şampiyonadan en iyi hatırladığım şeylerden biri şuydu örneğin: menajerimiz ve koçumuz otelin çamaşır servisini çok pahalı bulduğundan benden dışarıda bir çamaşırhane bulmamı istemişlerdi. Bütün bir öğleden sonra etrafı dolaşmış, etraftaki esnafa ve tanıdıklarıma sormuştum. En sonunda bir yer bulmuştum ve şampiyonanın sonuna kadar takımın çamaşırlarını orada yıkatmıştık.

Ve az önce bahsettiğim iki şey kadar önemli, hatta belki daha da önemli bir özellik ise sosyal ve sıcakkanlı olmak. Mihmandarlığını yaptığım Sırp takımı ile kısa sürede kaynaşmıştım ve oyuncularla da, takımın resmi kısmıyla da çok iyi anlaşmıştım. Onlarla arkadaşça bir bağ kurduğum için de bütün isteklerini, şikayetlerini, ihtiyaçlarını bana çekinmeden bildirmişlerdi. Bunlardan birini, elimden olmayan nedenlerden dolayı, temin edemediğimde ise asla bana bozulmadılar, kızmadılar.

Çünkü biliyorlardı ki benim elimde olsaydı bu şekilde olmazdı. Konuklarınız ile bu güven bağını kurabilmek bence çok önemli.

Son olarak değinmek istediğim nitelik ise isteklilik, çalışkanlık ve tolerans. Görevinizi layığıyla yerine getirmek istiyorsanız bıkmamalısınız. Takımınızın ihtiyaçlarını karşılayıp, görev saatinizi doldurduğunuzda çıkıp sonraki sabaha kadar ortalıktan yok olabilirsiniz. Bu görevinizi ihmal etmek olmaz belki ama asla gereğinden fazlasını yapmamış, ve bence görevinizin hakkını vermemiş olursunuz. Ben her zaman bana erişilebileceğinden emin oldum, ve bir ihtiyaç anında da, saat kaç olursa olsun, takımımın yanında bulundum. Hatta bir keresinde, saat gece 1:30, başka takımların rehberliğini yapan arkadaşlarım ile paylaştığım odadaydım (Takımlar bir otelde, mihmandarlar başka bir otelde kalıyordu.) ve telefonum çaldı. Takımların kaldığı otelin resepsiyonundan arıyorlardı. "Sorumlusu olduğunuz takımın oyuncuları koridorlardalar ve çok gürültü yapıyorlar, lütfen müdahale edin." dediklerinde ben elimden geldiğince hızlı hazırlanıp yanlarına gittim. Hiçbir negatif duygu göstermeden takımıma durumu açıkladım ve kibarca onlardan daha sessiz olmalarını ve odalarına çekilmelerini rica ettim. Siz onlara bu şekilde davrandığınızda onlar da sizi yormamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Normalde pek bu tarz şeyleri önemsemeseler de, benim oraya kadar gelmiş olmama üzülmüş olacaklar ki hakiki bir pişmanlık ile benden özür dilediler ve odalarına döndüler. Şampiyonanın sonuna kadar da bir daha böyle bir olay yaşamadık. Eğer resepsiyona telefonda "Siz de gidip onları uyarabilirsiniz." deseydim eğer, eminim olay büyüyecekti ve tatsızlık çıkacaktı.

Fakat maalesef bu bahsettiğim son iki niteliğe sahip olmayan insanlar da vardı bu görevi yapan, ve gözlemlerime dayanarak söyleyebilirim ki, ne bahsi geçen mihmandarlar, ne de sorumlu oldukları takım memnun oluyor bu işin sonunda.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Öğrencisi olduğum Özel İzmir St. Joseph Lisesi beden eğitimi öğretmenim Barış Lale, Türkiye Voleybol Federasyonu ile irtibata geçmiş bu şampiyonanın haberini aldığında. Şampiyonada yer alacak görevlileri bizim okulun temin etmesi konusunda anlaşmışlar. Barış Bey bunun üzerine bana yabancı dil konusunda yetenekli ve istekli

olduğumu bildiğini ve bu şampiyonada mihmandar olarak yer almak isteyip istemeyeceğimi sordu. Her ne kadar ilk anda şaşırmış ve tereddüt etmiş olsam da, kısa sürede teklifini kabul ettim. Benden bu görevi hakkını vererek yapabilecek başka okul arkadaşlarımla da konuşmamı ve ona bir liste vermemi istedi. Yaz geldiğinde ve şampiyona başladığında da bu maceraya başlamış oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Hayır, ilk defa 2013 şampiyonasında görev aldım.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri sırasında çok güçlük yaşamadım aslında. Her ne kadar İngilizcesi iyi olmayan oyuncularla anlaşmakta biraz zorlanmış olsam da, bu büyük bir sıkıntı olmadı. Şampiyona sırasında rahatça anlaşabildiğim Sırplardan (çok az da olsa) biraz Sırpça öğrendim. Takımın fizyoterapisti hiç İngilizce bilmiyordu ve maçlar sırasında belki de en çok onunla muhatap oluyordum. Bu yüzden koç Sinisa, kaptan Uros ve aralarında en samimi olduğum oyuncu Stevan Simic'in yardımıyla birden otuza kadar sayıları, renkleri öğrendim. Bu sayede İngilizce bilmeyenlerle de temel düzeyde anlaşabilecektim. Ayrıca günaydın, afiyet olsun, teşekkür ederim benzeri kalıpları da öğrendim, çünkü bu tarz şeyleri kendi dilinde duymak insana her zaman daha sempatik gelir.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Spor terimlerini bilmeniz gerek. Sanıyorum ki bunun farkında olmayan veya spor terimlerini bilmeden spor çevirmenliğine atılan yoktur. Fakat benim gibi asıl amacı mihmandarlık olan ve deneyimsiz olanlar bunun farkında olmayabilir. Eğer çevirmenliğin yanında rehberlik de yapıyorsanız, sempatik olmaya özen gösterin. Eğer muhataplarınız sizi severlerse küçük hatalarınızı göz ardı edebilir, sizinle anlaşmak için daha büyük özen gösterirler. Ve hepsinden önemlisi, bilmemekten çekinmeyin. Eğer bir çeviriyi nasıl yapacağınız konusunda emin değilseniz, yani mesela konuğunuzun size söylediğini anlamadıysanız, veya ona söylenen bir şeyi tam olarak nasıl çevireceğinizden emin olamadıysanız, bunu onlara söylemekten çekinmeyin. İlk durum için farklı bir şekilde size açıklamalarını isteyin. İkinci durum

için de size birazcık zaman tanımalarını rica edin ve ya yakınlardaki diğer çevirmenlerden, ya da erişiminiz varsa internetten yardım alın. Emin olun bu, yanlış bir çeviri yapmaktan iyidir.

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Tabii ki! Sonuçta siz konuklarınıza rehberlik ediyorsunuz ve her an onlar ile başkaları arasında iletişimi sağlamanız gerekebiliyor. Kaldıkları otelin görevlilerinden tutun, sokaktaki alışveriş yaptıkları esnafa, diğer takımların oyuncularına, organizasyonda görevli Türklere kadar herkes ile iletişimde oluyorlar ve bu iletişimi kurmak da tamamen size ait bir görev. Özellikle de sorumlu olduğunuz takım Anglofon bir ülkenin takımı değil ve siz de onların dilini biliyor iseniz. Son dediğimi bir örnekle somutlaştırmak istiyorum: 2013 turnuvasında Fransız takımının menajeri ile Amerikalı takımın koçu arasında iletişimi kurmam gerekti. İkisinin de anadilini konuştuğumdan haberdarlardı ve Fransız menajer ortalama düzeyde İngilizce bilse de, Amerikan koç ile kendisi anlaşmak yerine benim yardımımı istedi ve onun Fransızca kurduğu cümleleri İngilizceye çevirdim. Tersini yapmama gerek kalmadı, çünkü o zaten İngilizce anlıyordu. Demeye çalıştığım şu: genel olarak bir kişi başkasıyla kendi başına İngilizce anlaşabilecek olsa da, kendini kendi dilinde anlatmayı tercih ediyor.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

KATILIMCI NO: 13

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yurtdışından gelen misafirlerin Türkiye'de iletişim kurmalarına yardımcı olmak ve gerekli durumlarda yaşadıkları problemlere yardımcı olmak.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Yabancı lisan bilgilerimi bu alanda belli miktarda para kazanabilmek için kullanmaya karar verdim. Daha önce işi yapan arkadaşlarımın önerileriyle bir turnuvada bulundum. Genel olarak kolay bir iş olduğunu ve otelde kalmaktan dolayı eğlenceli vakit geçirildiğini söylediler. Zaten 23 yaş altı insanlar bu işle daha çok ilgileniyorlar.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Hiç bir deneyimim yoktu. Ama çok deneyimli bu işi adeta hobi gibi yapan insanlar vardı

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Öncelikle insanların ortak konuşulan dili yeteri kadar bilmemeleri büyük bir sorun. Bu gibi durumlarda olabilecek en ilkel şekilde dili kullanmaya başlıyorsunuz hatta özellikle yapılan hatalar karşı tarafın belli şeyleri daha kolay anlamasına yardımcı oluyor.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Öncelikle ben profesyonel olarak spor çevirmenliği ile uğraşmıyorum. Bir kere U18 erkekler turnuvasında görev aldım. Onun dışında da konu ile ilgili herhangi bir deneyimim olmadı. Konu hakkında fazla söz sahibi olmadığım için önerim yok. Umarım yardımcı olabilmişimdir.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Kesinlikle gerektirir. Mihmandar eşlik ettiği kişinin iletişim kapısı oluyor. Sadece çeviri seviyesinde değil, belli konularda olan ihtiyaçları konusunda danışmanlık da istiyorlar. Bu durumda problemlerine çözüm bulabilmek için düzgün şekilde iletişim kurabilmeniz ve bunu hakem ya da takımın derdini iletmek istediği kişiye söylemeniz gerekiyor.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Daha spesifik bir adı yoksa eğer "sözlü çeviri"den başka bir şey aklıma gelmiyor.

KATILIMCI NO: 14

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım iş çevirmenlik. Her ne kadar ilk başladığımda çevirmenlik adına dair herhangi bir şey yapacağımı düşünmemiş olsam da, ilk tecrübemden sonra bunun farkına vardım.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Öncelikle kendimi tanıtmakla başlamak isterim. Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı 4.sınıf öğrencisiyim. Bölümümden dolayı İngilizcemi daha da nasıl geliştirebilirime çeşitli yollar ararken tesadüfen bir arkadaşım vasıtasıyla spor çevirmenliğine dahil oldum. İyi ki de olmuşum. Bu iş benim için bir işten çok hayatımın dönüm noktası oldu diyebilirim. İlk olarak çeşitli uluslardan insanlarla iletişim kurarak ve bunu uzun bir süre devam ettirerek kendimi kendime ve çevreme kanıtladığımı düşünüyorum. Çünkü öncesinde çevirmenlik adına dair herhangi bir şey yapacağımı düşünmemiştim.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Spor çevirmenliğine 2013 yılında U21 Dünya Genç Erkekler Voleybol Şampiyonası ile başladım. Ve sonrasında arkasından gelen iki kez gerçekleşen U21 Yıldız Kızlar Şampiyonası ile devam ettim. Harika insanlar, mükemmel dostluklar ve deneyimler edindim. Hatta birkaç hafta öncesine kadar çevirmenliğini yapmış olduğum Venezüella takım oyuncularından ikisini Prag'da misafir ettim ki bir kez daha görüşmemizin imkansız olduğunu düşünüyordum. Fakat hiç de imkansız değilmiş.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri sırasında ilk tecrübem olduğu için birçok sorun yaşadım. Örneğin, bir keresinde takım oyuncularından biri havaalanında valizini kaybetmişti, sürekli telefon görüşmeleri yapıp, havaalanına gitmiştim. Fakat bunun sebebinin

takımımdaki dil eksikliğinden kaynaklandığını düşünüyorum. İngilizce seviyeleri çok iyi olmamasına karşın, beraber gayet güzel iletişim kurduk. Karakterimin de buna etkisi olduğunu düşünerek, ilk zamanlar gayet stresli, heyecanlı zamanlar yaşadım. Bütün aksilikleri seri bir şekilde hareket ederek çözmek istedim. Fakat şu an bunun kesinlikle yanlış olduğunu düşünüyorum. Sonrasında aslında sakin kalarak ne kadar az hata yaptığımın farkına vardım.

5- *Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?*

Yalnızca dil bilmenin bu tür işlerde çalışmakta yeterli olduğunu düşünmüyorum. Sözlü çeviri dediğimiz olay karşılıklı iletişim kurmaktan geçiyor. Bir de spor çevirmenliğinin stresli yanının kısmen maçlarda yenilgilere bağlı olarak takımdan ve oyunculardan da kaynaklandığını düşünüyorum. Çeviri yapanlar buna hazırlıklı olmalı.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Son olarak, yalnızca dil bilmenin bu tür işlerde çalışmakta yeterli olduğunu düşünmüyorum. Sözlü çeviri dediğimiz olay karşılıklı iletişim kurmaktan geçiyor.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Son soruya cevabım ise, yaptığım işin sözlü çeviri olduğunu biliyorum.

KATILIMCI NO: 15

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Takım rehberliği olarak tanımlayabilirim. Çünkü sadece çeviri yapmıyoruz, aynı zamanda takımın yemek saatleri, kullandıkları servisleri vs. de ayarlıyoruz. Kısacası takımın kaldıkları süre boyunca ihtiyaçları olan konularda yardımcı oluyoruz.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Bu işi yapan başka bir arkadaşım tarafından bir teklif gelmişti. Bu sayede dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Daha önce bir deneyimim yoktu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri sırasında fazla bir güçlükle karşılaştığım söylenemez. Bunun nedeni teknik terimlerin konuşmalar sırasında fazla kullanılmaması olabilir. Eğer kullanılmış olsaydı güçlük çekebilirdim.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Yok. İyi düzeyde İngilizce bilen herkes kolaylıkla yapabilir.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Hayır gerektirmez. Simültane çeviri yapılmıyor çünkü. Takımdaki insanlarla konuşup daha sonra onların soru ya da sorunlarını başkalarına iletiyorsunuz. Bir konuşmanın içerisinde anlık olarak çeviri yaptığım çok az olmuştur.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Hayır, bilmiyordum.

KATILIMCI NO: 16

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Gayet zevkli. Yurt dışından gelen sporcuların ve delegelerin spor müsabakası süresince havaalanından başlayarak, otele varmaları, otelde olmasını istedikleri (eşyalarının yıkanması, yemek listesi gibi) her şeyi ayrıca bazen kişisel ihtiyaçları Türkiye'den hediye olarak almak istedikleri şeyleri; nargile gibi (kültürel hediyeler), antrenmanları dahil olmak üzere her şeyle ilgilendim. Aslında havaalanına indikleri andan itibaren Türkiye'de olacak olan her şeyle ilgilenmek zorunda kalıyorsunuz. Hasta olduklarında hastaneye gitmek de buna dahil oluyor.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Abim Ercüment Özcan Türkiye Voleybol Federasyonunda Voleybol Hakemi onun sayesinde bu işi yapmaya başladım.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

İlk olarak 2012 yılının Ağustos ayında Genç Kızlar Avrupa Şampiyonasında Almanya Takımına rehberlikle başladım ve 2014 yılı Eylül ayında A Milli Bayanlar Grand Prix 1. ve 2. ayağında rehberlik yaparak son verdim.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri sırasında yaşadığım en büyük güçlük ilk olarak Türkçe konuşup İngilizceye bire bir çeviri yapmaya çalışmaktı kendi düşüncemin bire bir karşımdaki kişiye anlatmak için kurmaya çalıştığım gereksiz gramer titizliklerim ve anlam kargaşası yaratmamdı. Ayrıca kültürel farklılık nedeniyle onlar gibi düşünmemem ve hastalık olması durumunda karşılaştığım tıbbi bilgimin olmaması nedeniyle heyecandan yaşadığım panikti. Soru sorulduğunda hemen düşünüp cevap vermek Türkiye'de sadece yazılı gramer kurallarıyla doldurulmuş bir öğrencilik hayatı yaşayan biri için oldukça zorluyor eminim ki simültane çeviri yapan herkes için bu geçerli olmalıdır.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Spor çevirmenlerine olan önerim çok zevkli bir iş hem iş yapıyorsunuz hem de yurt dışına gitmeden Erasmus ayağınıza geliyor. Kaçırılmayacak fırsat derim ben. Tabi para da kazanmak da bunun avantajları arasında, sporcularla aynı otelde kalmak oldukça iyi bir durum. İnsanlara kültürel olarak oldukça yararlı oluyor. Dünya yıldızlarıyla tanışmak oldukça zevkliydi ve aynı ortamda günlerce vakit geçirmek hele ki Avrupa'da ve Dünya'da herkesin televizyondan izlediği sporcularla aynı ortamda günün büyük bir çoğunluğunda birlikte olarak hem yaşamlarındaki zorlukları hem de işlerinin eğlenceli taraflarını görmek oldukça öğretici ve eğlenceli. Yurt dışına gitmeden aynı ortamda bulunmak benim için oldukça avantajlı bir durumdu. Sporcuların hayatındaki zorlukları gördüm her günlerinin planlı olduğunu öğrendim.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Bence bilmesine gerek yok zaten durumla karşılaşınca öğreniyorsun o yüzden teorik olarak bilmeniz size hiçbir şey katmaz önemli olan teoride değil direk olayın içine girerek yani bire bir diyalog halinde öğrenmek hem kalıcı hem de oldukça yeterli. Ben Hacettepe Üniversitesi'nde tercümanlıktan yan dal yaptım orada öğrendiğim teori hiçbir şey için gerekli olmadı simültane çeviri yaparken olan durumla direkt cevap vermek hızlı düşünmenizle alakalı teoriyle alakalı bir durum değil.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

İşe başlarken bu durumun sözlü çeviri olduğunu biliyordum. Bu işi yapma isteğim de sözlü çeviri olmasıydı zaten.

KATILIMCI NO: 17

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Zevkli, değişik milletlerle iletişim kurmak ve onların kültürleri hakkında bilgi edinmek ilgimi çekiyor. Tam zamanlı olarak yaptığım bir iş değil. 2 kere yaz döneminde çalıştım rehber olarak.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Babam Voleybol Federasyonunda çalışıyordu. Ben de Bilkent'te Turizm ve Otel İşletmeciliği okuyordum. Yurtdışı tecrübem ve yabancı dilim olduğu için bana bu teklifler geldiler ve ben de yazın ek iş olarak kabul ettim.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Turnuvadaki diğer çevirmenler gibi benim de deneyimim yoktu. Zaten deneyimli çevirmenler o paraya çalışmaz :D Sadece benim gibi üniversite öğrencisiydi diğer çevirmenler de.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Sadece tıp terimlerine çok hakim olmadığım için zorluk çektim. Sakatlık sırasında hastanede doktorlara ve menajere çeviri yapmak İngilizce tıp terimlerini bilmemi gerektiriyordu. Sonunda telefondan birkaç kelimeyi çevirerek sorunu hallettim.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Voleybolda bu işi profesyonel olarak yapanlar olduğunu bilmiyordum. Tavsiyem spor çevirmenliği yapanlar daha çok para ve iş imkanı olan futbola yönelsinler.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Tabii ki gerektirir. Takım rehberliği yaparken sürekli çıkan sorunlar ve istekler üzerine gerek otel gerekse federasyonla takım arasında sürekli çeviri yapmanız gerekiyor.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Evet. Zaten teklifte belirtilmişti.

KATILIMCI NO: 18

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Uluslararası iletişimi sağlamak adına atılmış bir adım, bir uğraş olarak tanımlıyorum.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Öğretmenlerimden birinin referansı sayesinde dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Yoktu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Yok.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Yok.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Sözlü çeviri veya dile hakimiyeti gerektirir çünkü çeviri yaptığınız grup veya kişinin size danışabileceği konunun kesinlikle bir sınırlandırması yoktur.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Evet biliyordum.

KATILIMCI NO: 19

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Mihmandar olarak yapmamız gereken işleri belli bir görev tanımı çerçevesinde tanımlamak gerekirse; yurt dışından gelen yabancı menşeli takımların Türkiye'de bulundukları süreç boyunca federasyonla aralarındaki iletişimi sağlamak ve bu bağlamda çevirmenlik yapmak, çevreyi gezdirmek ve mümkün mertebe tüm ihtiyaçlarını sağlamak olarak sayabiliriz.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Türkiye Voleybol Federasyonu'nun idari biriminde çalışan bir arkadaşım vasıtasıyla bu alana dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Şimdiye kadar toplam 3 turnuvada mihmandar olarak görev aldım. Bunlardan ilki Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlemiş olduğu Çocuk Olimpiyatları idi. Bu turnuvada Ukrayna tenis takımının mihmandarı olarak görev almıştım. Daha sonra Türkiye Voleybol Federasyonu'nun 2012 yılında düzenlemiş olduğu Genç Kızlar Avrupa Voleybol Şampiyonası'nda supervisor mihmandarlığı yaptım. En son olarak da 2013 yılında Genç Erkekler Dünya Voleybol Şampiyonası'nda önce Japon sonra Fransız takımının mihmandarlığını yaptım.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Tüm mihmandarlık deneyimlerim arasında çeviri esnasında problem yaşadığım tek takım Japon takımıydı. Bunun sebebi de Japonların İngilizce diline yeterince hakim olmamaları ve aksanlarının anlaşılamamasıydı. Bu problemi de el kol hareketleri ile anlaşma yoluyla giderebildim.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Spor çevirmenliği yapacakların iletişim konusunda becerikli olmaları gerektiği kanaatindeyim. Bir de, takımların (sporcuların) alışılmadık bazı istekleri olabiliyor; bunları yadırgamak yerine olabildiğince isteklerini yerine getirmeye çalışmalarını tavsiye ederim. İngilizce biliyor olmak her ne kadar önemli olsa da, çok ileri düzey bir İngilizce bilgisine sahip olmaları gerekmiyor, basit bir İngilizce dili bilgisi yeterli olacaktır.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Spor çevirmenliği sözlü çeviri bilmeyi gerektirir. İşin önemli bir parçasını takım ya da hakemlerin geldikleri ülke insanıyla ve organizasyon sahipleri ile iletişimini sağlamak oluşturmaktadır.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Yaptığım işim sözlü çeviri olduğunu biliyordum.

KATILIMCI NO: 20

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Rehberlik ve çevirmenlik.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Bir arkadaşımın önerisi ile bu alana dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığımda spor çevirisi deneyimim yoktu

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Çeviri sırasında pek fazla güçlükle karşılaştığım söylenemez. Takımlarla sürekli beraber olmak (yemeklerde, antrenmanlarda vb.) onları daha iyi anlayabilmenizi sağlıyor ve onların size düşüncelerini aktarabilmesi daha kolay bir şekilde gerçekleşiyor.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Spor çevirmenliği yapanlara önerim -ki aslında genel olarak çevirmenlerin sahip olması gereken bir özellik diye düşünüyorum- alanlarında kendilerini olabildiğince geliştirmektir.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Sonuçta çevirmenlik bir nevi çevirmenin -sözlü ya da yazılı- iki dil arasında iletişimi sağlamak şeklinde tanımlanabilir. Bir spor organizasyonunda ise takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri de bilmeyi gerektirmektedir; bunun en büyük sebebi de iletişimi daha kolay sağlayabilmektir.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

KATILIMCI NO: 21[105]

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım iş, aslında tabii ki dil bilmeniz gereken bir iş, fakat işin içine girdikten sonra olayın dil bilmekten ziyade problem çözmekle alakalı olduğunu anlıyorsunuz. Çünkü, üniversitede Çeviribilim'de ya da Mütercim – Tercümanlık bölümünde okurken size verilen, size gösterilen çok değerli bilgiler olsa da, içine girdiğiniz zaman futbol sektörü, spor sektörü tamamen farklı bir yer, tamamen farklı şeylerin döndüğü, farklı insanların olduğu bir yer. Bu açıdan bu işin tanımı sınırsız aslında. Net bir şekilde ben bir tanım veremem. O yüzden, farklı ülkelerden gelen, farklı kültürlerden gelen futbolcularla beraber bir şekilde onları mutlu etmek aslında. Onların taleplerini, makul taleplerini olabildiğince yere getirmek. Onların, kulüp çerçevesi, kulüp içerisinde mutlu olup iyi bir performans göstermelerini sağlamanız gerekiyor. Bu şekilde.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Aslında tesadüf oldu. Normalde altyazı çevirmenliği yaparken, Akhisar doğumluyum zaten, Akhisarlı biriyim, Akhisarspor'un tercüman aradığını, orada ağabeyim bankacı olduğu için üçüncü bir kişiden duyuyor ve bana haber veriyor. Ben de direkt kendi başıma gidip kulübe, İngilizce bildiğimi, üniversiteden mezun olduğumu ve çalışabileceğimi söyledim. Onlar da, İngilizce bilmemin yeterli olduğunu söyleyip beni işe aldılar.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Yoktu. Herhangi bir spor organizasyonunda görev almadım. Sadece belirli mihmandarlıklar yapmıştım, spor alanı dışında. Benzer şeylerdi, onlar da başka insanların taleplerini değerlendirmek, onların programlarını ayarlamak tarzı işlerde çalışmıştım, fakat spor tecrübesi hiç yoktu.

[105] 15 Aralık 2014 tarihli röportajın deşifresidir.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Güçlükler tabii ki vardı. En büyük güçlük, belki de çalıştığınız insanların arasındaki kültür ve seviye farkı, hani kendi aralarındaki. Örneğin bir futbolcunun -atıyorum- Almanya'dan gelen bir futbolcuyla Akhisar'da doğup büyümüş idari menajerin bakış açısı farklı oluyor ve iki insanı belirli konularda özellikle maddi konularda ya da konaklama konularında aralarındaki konuşmaları çevirirken, algıları çok farklı olduğu için siz de çevirirken bununla ilgili zorluklar yaşıyorsunuz. Nasıl oluyor örneğin… Alman futbolcu mesela ev tutarken ona, evin de kendi Almanya'da yaşadığı gibi bir ev olmasını istiyor; mobilyalar ya da herhangi şeyler, diğer türlü eşyaların. Fakat Akhisar'da bunları bulmak gerçekten güç olabiliyor ve futbolcu diretebiliyor bu konuda. İdari menajer de yüzüne söyleme cesaretini bulamıyor ve bana bir şekilde, sinirli bir şekilde ağzına gelen lafı söyleyip "Öyle bir şey burada yok. Gitsin, Almanya'ya getirsin" gibisinden cümleler söylüyor ve siz bunu Alman futbolcuya nasıl anlatacaksınız? Sonra gidip siz yumuşatmak zorundasınız. Hani arada bir arabuluculuk, ikisinin arasında… Gidip futbolcuya onun söylediği gibi siz ters söylerseniz, ardından idari menajer gelip "Ben öyle demedim. Tercüman yanlış söylemiş." Futbolcu sinirlenip geldiği zaman, Başkan'a dediği zaman ya da başka birine "Benim arkamdan bunları söyledi.", arada siz kalıyorsunuz. Çünkü biraz da futbol sektörü – bundan yola çıkarak, şunu diyebilirim – çok çetrefilli bir yer. Yani insanlar bazı şeyleri söylüyorlar, söylemediklerini söylüyorlar, ardından inkar ediyorlar ve siz arada kalıyorsunuz çevirmen olarak ve size dönüyor ibreler ve sanki öyle bir şey dememiş, siz bunu abartmışsınız gibi bazı şeyler olabiliyor. Güçlüklerden biri de… En büyük güçlük… Benim yaşadığım en büyük güçlük, anlatayım. Benim yaşadığım çok farklı bir durumdu. Bir futbolcumuz vardı. Çocuğu olacaktı, 8 aylık hamileydi eşi ve saat 10 civarı bir gün beni aradılar ve hastanede – gece 10'da aradılar – eşinin bebeği hissetmediğini söyledi ve hastaneye gittik, ultrasonla kontrol etmek için kadın doğuma. Ve doktor İngilizce bilmiyordu ve biz – futbolcu, eşi ve ben – üçümüz ve doktor vardı. Doktor, çocuğun anne karnında hayatını kaybettiğini söyledi Türkçe. Ben de, - tabii ki doktor bunu Türkçe söylüyor - benim de gözlerim doldu ve çok duygusal bir… – sonuçta çok zor bir şey çünkü –

bir anne var ve anne karnında kendi çocuğunu kaybediyor ve bunu ona söylemek… Sizin yüzünüze bakıyor, siz bunu.. Orada çevirmen etiği, yok işle ilgili bir şey düşünmüyorsunuz. Sadece insani olarak kalıyorsunuz ve bunu ona nasıl söyleyeceğinizi dahi bilemiyorsunuz. İşte orada inanılmaz bir zorluk yaşamıştım. Yani hem kendim ağlıyorum hem ona anlatamıyorum. Şey demiştim, "Şu an kalp atışı hissedemiyor, belki tekrar bakacağız. Hemen sizi gözetim altına alıyoruz." gibisinden şeyler söyledim ama tabii anlamışlardı olayın ne olduğunu. Mesela güçlük olarak en büyük yaşadığım güçlük buydu. Çünkü bir anneye bunu söylemek cidden çok zordu.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

En büyük önerim, bildikleri her şeyi unutsunlar. Çünkü olay hiçbir şekilde teorik olarak görülen ya da dışarıdan göründüğü gibi değil. Hani az önce anlattığım acı olayların olduğu gibi absürt ve komik olaylarla da karşılaşabiliyorsunuz. Örneğin bir futbolcu size, kendisine yapılan bir büyüyü bozmak için ak darı aldırtmak isteyebiliyor. "Ak darı" diye bir baharat varmış, onun varlığını o zaman öğrendim. Ya da sizden gerçekten çok beklenmedik taleplerde bulunabiliyor. Açık sözlülükle söyleyecek olursam, sizden cinsel anlamda başka insanlar bulmasını talep edebiliyor futbolcu. Ve bunlar yani… İşte burada etik devreye giriyor. Hani bunu şey için söylemiyorum, ben o konularda net bir insandım ve her türlü, futbolcuların işini görmeye çalışıyordum; fatura ödemesi olsun, evlerinin doğalgazları olsun, her şeyi… Ama burada bir sınır koymak gerekiyor, çünkü sizin iş tanımınızda böyle bir şey kesinlikle yok. Karakter olarak da böyle bir şeye karşı olduğunuz zaman... Yani önerim şu; futbolculara geldiği günden itibaren, ya da sporculara diyeyim, geldiği günden itibaren olabildiğince özverili bir şekilde – bu onların ikametgah tezkereleri olsun, vergi numaraları almak olsun, banka hesapları olsun, herhangi bir şey… evle ilgili olsun aileleri, çocuklarıyla – her şeye yardımcı olmak önemli; fakat olayın da ince bir sınırı ve çizgisi var. Çok fazla taviz verirlerse, her şeyi yapabilecekleri tavizini verirlerse, futbolcular da genel anlamda biraz tavizi kullanabilen insanlar. Genel olarak söyledim, onları kötülemek için değil ama bir anlamda bu olabiliyor. Başına gelen arkadaşlarım var, insanlarla konuşuyoruz. Bu yüzden bir sınır koymak çok önemli. Dostlukla… Çünkü olay bir yerden sonra dostluğa bürünüyor ve sizden

talep ettikleri şeylere hayır diyememeye başlıyorsunuz. Ve bu, en başta hayır diyebilmek, bir karakter koymak, her şeyi yapabilecek adam, her şeyi yapan, ortada dolaşan eleman gibi görünmektense, belirli sınırı olan ve karakteri olan insan imajı vermek ama yine de fedakâr olmak çok daha önemli benim için.

KATILIMCI NO: 22[106]

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığımız iş tanımı birazcık aslına bakarsanız karışık. Şöyle söyleyeyim; çevirmenliği de kapsayan, ama aynı zamanda spor camiasında olmanın gerektirdiği bazı sorumlulukları da bir araya getirip harmanlayıp yapılan bir iş. Türkiye'de bulunan bütün yabancı sporcuların, yabancı futbolcunun veya mevcut futbol kulüplerinin yurt dışı entegrasyonunda rol oynayan bir konumdayız. Yani onların bütün performansı, sizin yapacağınız çeviri veya yanlış yaptığınız herhangi bir çeviri, bütün takımın bir maçtaki performansını etkileyebileceği için, aslında çok kritik ve önemli bir iş. Ama aynı zamanda, onların başarılarının arkasında kalan, gölgede kalan bir iş.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

2000…,2000…, tam olarak tarihi şu an hatırlamaya çalışıyorum. 2009 gibiydi, evet, evet, 2009 ilkbahar döneminde Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrenciyken Jonathan Ross'tan almış olduğum bir proje dersinde, hazırladığım bir projeyle başladı her şey. Daha sonra Türkiye'nin saygın spor çevirmenlerinden Tranzonspor'dan Halil Yazıcıoğlu'nun katkı ve destekleriyle beraber mesleğe ilk adımımı 2011'de atmış oldum. Trabzonspor, Dünya Kupası, FIFA, Federasyon, Beşiktaş falan derken 3 yılımı falan tamamladım işte.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Aslına bakarsanız spor çevirisi deneyimim yoktu. Bunun paralelinde, çok fazla profesyonel spor deneyimim de yoktu. Hatta en çok sorulan sorulardan biri, işte "Futbol oynadın mı? Amatör de olsa hiç bulundun mu veya başka bir şey yaptın mı?" gibi… Bu konularda biraz eksiklerim vardı, zayıftım ama buna rağmen, spor camiasından yetişen biri olmamama rağmen, gene de spor camiasının içine girebildim yani. İlk organizasyonum 2011'de Trabzonda'ydı işte. Evet, antrenmana

[106] 15 Aralık 2014 tarihli röportajın deşifresidir.

falan çıkmıştım ve ilk profesyonel antrenman –daha evvel elbette spor aktivitelerim oldu ama– ilk profesyonel antrenmanı orada gördüm diyebilirim.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Bu çok güzel bir soru aslında. Hani buna verilebilecek milyon tane yanıt var, ama ben en önemlilerini söyleyeyim. Şöyle… En önemli şey, sizin skoposunuz; hani niye çeviri yaptığınız. Şimdi teknik direktörün söylediği, mesela bir basın toplantısında, canlı yayındasınız ve o an ardıl yaparken teknik direktör söylediği şeylere çok dikkat etmeyebilir veya futbolcu dikkat etmeyebilir, çok gergin olabilir, kavga çıkarmak istiyor olabilir. Ama sizin burada yastık görevi, tampon görevi görmeniz gerekiyor. Aksi takdirde, çünkü yapacağınız – nasıl söyleyeyim – AB'de çeviri yapan bir simültane tercüman savaş çıktı mı çıkmadı mı çok umursamaz. Yani sizin orada, Fransız delegesinin Cezayir delegesine veya işte –ne bileyim– veya Alman delegesine söylediği bir şey, birbirleri arasında savaş çıkarır. Siz arada çok sorumluluk almak zorunda değilsiniz ama futbolda böyle değil. *You are part of the team*[107]. Kesinlikle camianın ve aynı zamanda takımın bir parçası oluyorsunuz ve dolayısıyla orada yaşanacak her olumsuz şeyden de siz de aynı derecede sorumlu oluyorsunuz. Bunu istememeniz gerekiyor ve bunu gözetmeniz, kollamanız gerekiyor. Dolayısıyla, o aradaki yumuşatmayı, o aradaki hedef kitleye yöneltmeyi yaparken dikkatli davranmanız gerekiyor. Bence en önemli ayrıntısı da bu. Öteki, ne kadar – bir kabindeki simültane tercüman – ne kadar profesyonelse, sizin de profesyonelliğiniz, işi ciddiye alıp seviyeyi korumaksa, sizin de orada taraf almanız çok önemli ve olumlu, doğru olan tercihi yapmanız önemlidir. Bunu yapmak da çok zordur. Çünkü her teknik direktörün, her futbolcunun kendine göre bir üslubu olabiliyor. Buna karşı olarak da, her spor camiasının, taraftar camiasının, şehrin, ülkenin, kendi üslubu oluyor. Bunlar birbirine uyuşmadığı zaman da çatışma oluyor ve bu çatışmayı, camia içerisinden mümkün olduğunca uzak tutmanız gerekiyor tercüman olarak.

(Tez yazarı): Yani çevirmenin bir arabulucu rolü olduğunu söyleyebiliriz?

– Evet, kesinlikle, kesinlikle.

[107] Takımın parçasısınız.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Spor çevirmeni olmak isteyen birinin en önemli özelliği bence, camiayı tanıyor olması, sadece terim – bugün hangi öğrenciye sorsanız terim, terim, terim, terim diye ortalıkta dolaşır ama terim dediğiniz şey de 3-5 sayfalık bir şeyden ibaret. Sonuçta onu bilmek sizi camiadan biri yapmaz. Bir maçı kaybetmiş teknik direktörün ruh halini anlayamazsınız veya o teknik direktörü köşeye sıkıştırıp da ondan spekülasyon yaratmaya çalışan basın mensubunun ruh halini anlamazsınız. Dolayısıyla bunu çözmesi gerekiyor bir tercümanın. Bunun için de, mümkün olduğu kadar spor medyasını, spor camialarını, mecmuaları falan takip etmesi gerekiyor. Anlamaya çalışması gerekiyor, yani empati kurması gerekiyor. Eğer bu teknik direktör hakemleri suçluyorsa niye suçluyor? Veya..? Benim en basitinden başıma gelen bir olay: U20'de, Dünya Kupası'nda Kolombiya - Avustralya maçı öncesi basın mensubu, Avustralya teknik direktörüne çok provokatif bir soru sordu; "Ne tarz bir şey oynamayı düşünüyorsunuz?" gibisinden, ama bunu çok lakayıt ve şey bir üslupla sordu. Belki de çok naif bir soruydu ama sormaması gereken bir şeydi; çünkü Kolombiya, Güney Amerika şampiyonu olarak gelmişti ve kadrosunda Kintero(?) gibi bir oyuncu vardı. Dolayısıyla, kendilerini zaten kafadan şampiyon görüyorlardı. Avustralya teknik direktörü de buna alındı ve en basitinden, "Öncelikle biz futbol takımıyız ve rugby takımı değiliz." gibisinden, ona sert başlayan bir demece girdi. Söylediklerinde onun paralelinde ben de agresif takılsaydım, belki de çok spekülatif, agresif bir maç yaşanabilirdi, ama mümkün olduğu kadar, adamın da mantıklı yanlarını alarak karşı tarafa yanıt vermeye çalıştım. Çünkü, ne karşı tarafın sizi aşağılamasına – yani yanında bulunduğunuz insanı aşağılamasına – müsaade etmelisiniz ne de yanında bulunduğunuz insanın, bir anda sinirinden dolayı ağzından çıkan şeylerden, o odadan çıktıktan sonra pişman olacağınız biliyorsanız ona engel olmanız gerekiyor.

KATILIMCI NO: 23

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım, iletişim kurmak ile tercüme yapmak arasında bir iş. Biraz da rehberlik var.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Spor çevirmenliği alanına bir tanıdığım vasıtasıyla dahil oldum. Yabancı dil bilgim vardı. Öğrenci değişim programıyla da yabancı dilimi geliştirmiştim, iyi düzeydeydi. Küçüklükte de profesyonel futbol oynadığım ve ilişkilerim iyi olduğu için kulübe yabancı oyuncu transfer edildiğinde birini aradıklarını duydum ve başvurdum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Spor çevirisi deneyimim yoktu ama sporun içindeydim.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Karşılaştığım güçlükler, bir oyuncu Türkiye'ye geldiğinde hiçbir şey bilmiyor. Hele ki küçük bir şehirdeyseniz, iletişim kurabileceği dil bilen kişi sayısı çok az. Oyuncunun en yakınındaki kişi oluyorsunuz. Alışverişe gittiğinde, ailesinden biri hastalandığında hep siz ilgileniyorsunuz. Gecenin bir yarısı aranıp, bir sorunu çözmeniz istenebiliyor. Belli çalışma saati yok yani. Bu beni zorlamıştı.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Spor çevirmenliği yapacaklara önerim, terim bilsinler ama her şey bu değil. Oyuncunun çok çeşitli sorunları olabiliyor. Bunlar için yalnızca spor terimlerini bilmek yeterli değil. Her alanda geliştirmeliler.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Sözlü çeviri gerektirdiğini pek düşünmüyorum. Yani yaptığımız iş, çeviri gibi ama eğitim almak şart değil. İyi bir dil ve bilginin olması yeterli.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Başta bilmiyordum. Şimdi anlıyorum.

KATILIMCI NO: 24

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım iş yani mihmandarlık takım ile federasyon arasında iletişimi sağlamak. Takımın ihtiyaçlarını karşılamak.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Profesyonel olarak güreşle ilgileniyorum. Hatta okulun güreş takımındayım, maçlara gidiyoruz. Buradan tanıdıklarım aracılığıyla başvuruda bulundum. Dilim de vardı. Güreş federasyonu ve sonra basketbol federasyonu için mihmandarlık yaptım gönüllü olarak.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Yoktu. Ama her organizasyon, bir sonraki için deneyim.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Takımların enteresan istekleri olabiliyor. Takımdakilerle arkadaşlık kurabiliyorsunuz. Bunun sonucunda normalde isteyemeyecekleri şeyleri sizden isteyebiliyorlar. Konya'da basketbol organizasyonunda görev aldığımda turnuvanın bir kısmı ramazana denk geliyordu ve İtalyan takımı menajeri, masörü sürekli olarak kendilerini partiye götürmemi istiyordu. Burası Konya dedim ama anlatamadım pek. Bir de, oyunculardan birinin buz banyosu yapması için buz istemişlerdi. Otel veremeyince, katlardaki su soğutucularından buz alıp küvet doldurdular. Bu garip gelmişti.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Önerim yok. Dil bilen ve iyi ilişkisi olan, sporu da seven herkes bu işi yapabilir.

Mihmandarlar için;

6- *Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?*

Bence gerektirmez. Konuya hakim olan herkes bunu yapabilir.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Hayır.

KATILIMCI NO: 25

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Kulüp ile oyuncu veya teknik direktörün en yakınındaki kişisiniz. Sorunla karşılaştığında çözen kişisiniz.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Başka kulüpte çalışan bir arkadaşımın tavsiyesiyle.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Yoktu. İlk tecrübem oldu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Oyuncu ile teknik direktör veya yönetim arasında sorun çıkabiliyor. Yanlış anlaşılmalar olabiliyor. Sert çıkabiliyorlar. Olduğu gibi söylemiyorum. Biraz daha yumuşak ifade ediyorum. Bu durumlar beni zorluyor.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Önerim yaşayıp görmeleri. Tahmin edildiği gibi değil. Ne zaman ihtiyaç olsa sizi çağırabiliyorlar. Çevirisini yaptığınız kişiye bağlısınız.

KATILIMCI NO: 26

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım iş sorumlu olduğum kişiler ile federasyon arasında iletişim kurmak. 2010 dünya şampiyonası için gönüllü başvurusunda bulundum. Dil biliyordum. Basketbol da oynuyordum. Biraz da tanıdıklar ile turnuvada mihmandar yardımcısı oldum.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Yoktu. Zaten çeviri okumuyorum. Kendim de basketbol oynuyorum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Ben çeviri yapmadım. Sadece benden istediklerini ilettim. Bir sorun olduğunda çözdüm.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Aksanları biraz zorladı. Kendi aralarında kendi dillerini konuştukları için bazen sizin konuşulanları bildiğinizi sanıyorlar. Bana söylemedikleri ama kendi aralarında konuştukları şeyler için benden halletmemi bekledikleri olmuştu. Sorun yaşamıştık.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Terim bilmek şart. İyi ilişkiler kurmak gerekiyor. Sizi severlerse her şey yolunda gidiyor.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Gerektirmez. Yaptığım çeviri değildi. Sadece istediklerini ilettim.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Hayır.

KATILIMCI NO: 27

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Bir takım Türkiye'ye geldikten itibaren gidene kadar her türlü ihtiyaçlarını karşıladığınız, çeviri yaptığınız ve onlara sürekli eşlik ettiğiniz bir iş.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Mütercim – Tercümanlık mezunuyum. İlk olarak Mersin Olimpiyatları'nda görev aldım. Sonra da Samsun'da U20 Kadınlar Basketbol Şampiyonası'nda görev yaptım. Samsun'da tanıdık vasıtasıyla görev aldım.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Daha önce yoktu, ama bize okulda öğretilen çevirmenin her durumla karşılaşabileceği. Spor bilgisine fazla gerek olmadan üstesinden gelebildim. Çünkü buna hazırlıklıydım.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

İngilizce'yi çok iyi konuşamadıkları için sıkıntı yaşadım. Çünkü iletişim kuramıyorduk. Takımdakiler ya İngilizce bilmiyorlar ya da az biliyorlardı. Bildiğimi unutup basit bir dille konuştum.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Her şeyle karşılaşabilirsiniz. Hazırlıklı olun. Görev tanımımızda alışverişe çıkmak yoktu ama antrenör kadındı ve sanki şampiyonaya değil de alışverişe gelmiş gibiydi. Ben de sürekli yanındaydım. Takımla birliktesiniz sürekli. Plan yapamıyorsunuz; buna hazırlıklı olun.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Kesinlikle gerektirir. Ben bu bölümü okuduğum için farklı durumlarla karşılaştığımda üstesinden gelebildim, çünkü hocalarımız bize hep örnekler anlatırlardı.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?*

Evet.

KATILIMCI NO: 28

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Mihmandarlık, aslında tercümanlık ve rehberliğin birleşimi.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Gönüllü başvurusunda bulundum basketbol federasyonunun bir e-mailine. Okuldaki bir arkadaşım ile kabul edildik. Sonra da görev aldım.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Hayır yoktu.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Aksanlar çok zorlayabiliyor. Sonuçta birçok takım katılıyor ve her takımın ana dilini konuşan yok. İngilizce anlaşıyoruz. O zaman da dili bilseler bile aksan sıkıntı olabiliyor. Bir keresinde ise, takımda kimse İngilizce bilmiyordu. Bilen tek oyuncu vardı ve onun aracılığı ile takımla iletişim kurabiliyordum. O olmayınca google translate üzerinden anlaşmaya çalışıyorduk.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Dil bilmek şart. Sorumluluk alabilmelisiniz. Beklenmedik durumlar oluşabiliyor sakatlık, hırsızlık vb. Ne yapacağınızı bilmeniz lazım. Federasyonu siz temsil ediyorsunuz.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Gerektirir ama her zaman değil. Ben sözlü çeviri eğitimi almadım ama dil bilgim ve organizasyon yeteneğim ile üstesinden geldim.

a- *Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?* Biliyorum.

KATILIMCI NO: 29

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Takım ile Federasyon arasında iletişimi sağlamak.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Arkadaşım, dünya şampiyonası gönüllü sorumlusuydu. Beni ve birkaç arkadaşımı tanıdığı için aldı. İlk olarak Turgut Atakol'da görev aldık. 2014 yılı.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Yoktu. Sporu izlerim ve oynarım sadece.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Takımla ilişkilerin iyi olunca pek güçlük yaşamıyorsun. Ama bir oyuncu sakatlanmıştı. Fizyoya bunu anlatmak için tercümanlık okuyan arkadaşlardan yardım istedim. Bilmediğimiz kelimelere sözlükten baktık. Genel olarak anlatabildik.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Çok zevkli bir meslek. Takımla lüks otelde kalıyorsunuz. Para almasanız da farklı şehirler görüp maç izliyorsunuz. Yeni arkadaşlıklar ediniyorsunuz.

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Gerektirmez. Ben dil okumuyorum ama dünya şampiyonasında da çalıştım ve sorun çıkmadan hallettik.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Evet.

KATILIMCI NO: 30

Çevirmenler İçin Görüşme Soruları

1- Yaptığınız işi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yaptığım iş aslında, refakat çevirmenliği ve rehberlik arasında bir yerde duruyor.

2- Spor çevirmenliği alanına nasıl dahil oldunuz?

Daha önce Federasyon'un organizasyonlarında gönüllü olmuştum. Ondan sonra da gönüllülüklerim oldu ama mihmandar değildim. Daha sonra, tanınmaya da başlayınca ve dil okumanın avantajıyla bir başvurumda mihmandarlık teklifi geldi. Bu şekilde dahil oldum.

3- İlk olarak bir spor organizasyonunda görev aldığınızda spor çevirisi deneyiminiz var mıydı? Kaç yıldır var(dı)?

Ufak bir şey, pek deneyim sayılır mı bilemiyorum. 2010'daki Dünya Şampiyonası'nın tanıtım kitapçığında her ülkenin Şampiyona'ya kadar nasıl geldiği, hangi elemelerden geçtiği anlatılmaktaydı. Onun bir kısmını çevirmiştim, ama mihmandarlıktan farklı.

4- Çeviri sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdi? Nedenlerini anlatabilir misiniz?

Takımların beklenmedik istekleri olabiliyor ya da beklenmedik sorunlarla karşılaşabiliyorsunuz. Mesela, bir turnuvamda oyunculardan birisi sakatlanmıştı ve ufak bir müdahale yapıldı. O zaman fark ettim tıp çevirisi derslerimden kalanlarla bir şeyler yapmıştım. Başka bir turnuvada da, bir arkadaşımın başına gelen olay vardı. Takımının forma numaraları ve isimleri yanlışmış. Yeni forma istenmiş ama gümrüğe takılmış. Sorunu halledemeyince ve takım ceza yemesin diye bayram arifesi formaya baskı yapabilecek bir yer buldular ve takım ceza yemedi. Yamalı formayla oynadılar turnuva boyunca. Yani çevirmen, gümrük ve ticaret terimi de bilmeli. Gerekebiliyor.

5- Spor çevirmenliği yapanlara önerileriniz var mı?

Sadece spor terminolojisi bilmekten ibaret değil her şey. Beklenmedik çok şey olabiliyor. Sorun çözme kabiliyetinizin olması gerekiyor. Bir takımın sorumluluğu sizin omzunuzda. Ülkenizin imajı için iyi iş yapmak önemli. Ancak, elinizde olmayan şeyler de söz konusu; cinsiyetiniz mesela. Bir erkek takımın çevirmenliğini kadınsanız yapamazsınız ya da tam tersi. Ya yaptığınız iş belli yerlerde (basın toplantısı, antrenman vb.) olmalı çevirisini yaptığınız kişiden farklı bir cinsiyetteyseniz. Çünkü soyunma odasına girme durumunuz ortadan kalkıyor. Mihmandarsanız, takım zaten kendi arasında anlaşabilir. Ama oyuncu ya da antrenör tercümanıysanız, soyunma odasında iletişimi sağlayabilecek misiniz?

Mihmandarlar için;

6- Bir spor organizasyonunda takım ya da hakem mihmandarlığı sözlü çeviri bilmeyi gerektirir mi? Evetse neden? Hayırsa neden?

Kesinlikle gerektirir. Bir şekilde tarzanca iletişim kuranlar tabii ki var, ama bu şekilde olmamalı. Tanıdıkların yaptığı iş olmaktan çıkıp çeviri (en olmazsa dil) okuyan kişilerin, spora da ilgileri ve bilgileri varsa yapması gerek.

a- Yaptığınız işin aslında bir sözlü çeviri olduğunu biliyor muydunuz?

Başta her ne kadar iş tanımı farklı yapıldığı için bilmesem de şu an bunun sözlü çeviri olduğunun kesinlikle farkındayım.

EK 2: İspanya 2014 FIBA Dünya Şampiyonası Gönüllü Başvuru Formu

---

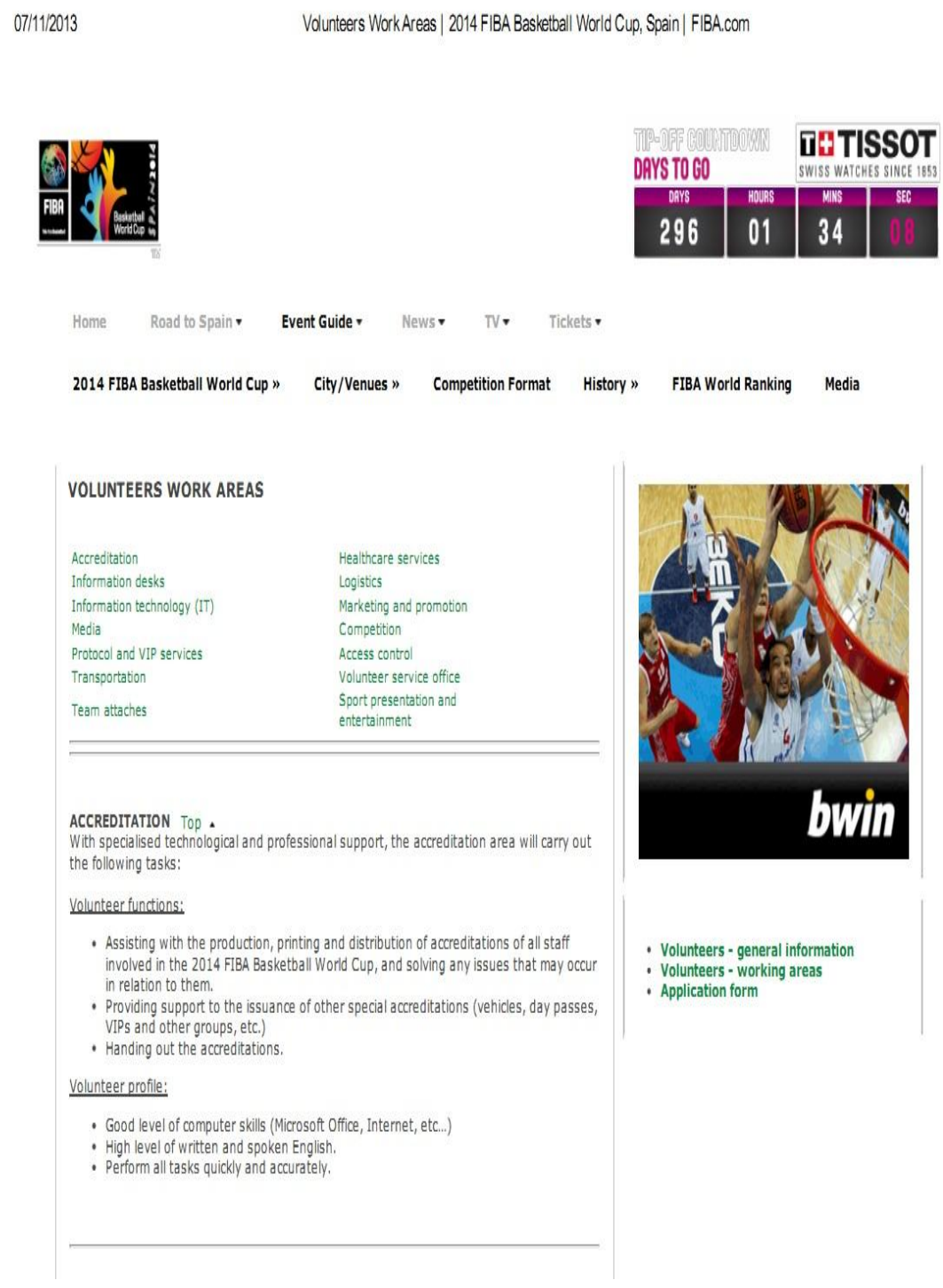

07/11/2013 Volunteers Work Areas | 2014 FIBA Basketball World Cup, Spain | FIBA.com

TIP-OFF COUNTDOWN
DAYS TO GO

DAYS	HOURS	MINS	SEC
296	01	34	08

TISSOT SWISS WATCHES SINCE 1853

Home | Road to Spain | Event Guide | News | TV | Tickets

2014 FIBA Basketball World Cup » | City/Venues » | Competition Format | History » | FIBA World Ranking | Media

VOLUNTEERS WORK AREAS

Accreditation
Information desks
Information technology (IT)
Media
Protocol and VIP services
Transportation
Team attaches
Healthcare services
Logistics
Marketing and promotion
Competition
Access control
Volunteer service office
Sport presentation and entertainment

ACCREDITATION Top

With specialised technological and professional support, the accreditation area will carry out the following tasks:

Volunteer functions:

- Assisting with the production, printing and distribution of accreditations of all staff involved in the 2014 FIBA Basketball World Cup, and solving any issues that may occur in relation to them.
- Providing support to the issuance of other special accreditations (vehicles, day passes, VIPs and other groups, etc.)
- Handing out the accreditations.

Volunteer profile:

- Good level of computer skills (Microsoft Office, Internet, etc...)
- High level of written and spoken English.
- Perform all tasks quickly and accurately.

- Volunteers - general information
- Volunteers - working areas
- Application form

INFORMATION DESKS Top ▲

All information regarding the 2014 WC will be collected and distributing at specific Information Desks.

Volunteer functions:

- Collecting and distributing all information for teams, organisers and other participants around different places (official hotels, airports, venues, etc.): competition schedules, transportation, official events, etc.
- Providing information on the venues (maps, plans, etc.) and general information about the city (tourist information, etc.).
- Helping guests to solve potential problems.
- Continuous update of information on transportation.

Volunteer profile:

- Computer and languages skills are required.
- Fluent knowledge of English and other languages.
- Good knowledge of the city and the competition venues.
- Comfort and ease facing the public.
- Natural capacity for empathy and kindness.

INFORMATION TECHNOLOGY (IT) Top ▲

In the IT area, assistance, support and maintenance tasks for voice and data systems will be conducted. Volunteers will work with professionals in wired and wireless network service and maintenance, including printing and photocopying systems, desktop computers and laptops.

Volunteer functions:

- Assisting with the support of computer and telecommunications systems.
- Assisting with the maintenance and distribution of communication equipment (handheld transceivers, cellular phones, tablets, etc.).
- Assisting with the installation and collection of technological equipment.
- Providing support to the different users of IT services.
- Assisting with the maintenance of the different printing devices.
- Editing and work with video and image files (conversion, server distribution, etc.).

Volunteer profile:

- Good IT skills (software installation, connection troubleshooting, etc.), sound knowledge of Microsoft Office and Internet.
- Experience with servers.
- Knowledge and management of general software, and video and photo editing.

MEDIA Top ▲

The media area will provide support to accredited journalists and the media in general. Usual

tasks of daily operation will be carried out: press monitoring for data collection, preparation of dossiers, dissemination of results and other information, and notices of interest.

Volunteer functions:

- Assisting in responding to the needs of the media, providing all the information they need.
- Assisting the media covering the event, giving them information on the results, statistics, press releases and images.
- Accommodating the media in the areas provided.
- Assisting with the organization and setup of conferences and press conferences.
- Providing support to the reprography area.
- Disseminating the results and other information in the press box.
- Assisting with the coverage of athletes' statements in the mixed zone upon completion of their matches and after training sessions.
- Interpretation service for press conferences.
- Maintenance of the press room.
- Assisting with the management of official social media platforms.

Volunteer profile:

- In some functions, fluent English knowledge will be required and other languages will be valued.
- A connection with Communication Sciences and/or Journalism will be valued.
- Good organizational and communication skills.

PROTOCOL AND VIP SERVICES Top ▲

The protocol and VIP service area will assist VIP guests and meet their needs. Assistance will be provided for organizing and developing all operational protocol of ceremonies, social events and competitions.

Volunteer functions:

- Assisting with the management of invitations (mailing, confirmation of attendance, attendance lists, etc.).
- Assisting with the service, assistance, accompanying, transportation and information of VIPs and officials attending the events, at airports, hotels and facilities.
- Access control and accommodation in VIP lounges.
- Providing support in different areas of the VIP zones.
- Distribution of promotional materials among guests.
- Assisting with the setup and organization of meetings, receptions and other social activities.
- Assisting with the award ceremonies, as well as in locating the winning athletes, and with the organization and control of trophies and medals.

Volunteer profile:

- High level of English.
- Good knowledge of the city and the environment will be valued.
- Knowledge of and connection with protocol and basketball, as well as dynamisation and event organization skills will be valued.
- Proper presence and discretion.

TRANSPORTATION Top ▲

The transportation area will answer all mobility needs of the organization: arrivals and departures of teams and guests, transportation to training and competition sites as well as local transportation information.

Volunteer functions:

- Assistance at airports, train stations, hotels and official competition facilities to coordinate the necessary transport

- Assisting with the reception, accompanying, information and transfer of attendants in their arrivals and departures.
- Updating of schedules and coordination with the transportation area and the information points.

Volunteer profile:

- Punctuality and kindness is required.
- High level of English.
- Working knowledge of other languages will be valued.

TEAM ATTACHES Top ▲

Attachés will be responsible for providing, managing, solving and meeting all the needs and demands of participating teams.

Volunteer functions:

- Helping teams in their organisational and logistic tasks throughout the 2014 FIBA Basketball World Cup.
- Constant presence with the team.
- Providing support to the Team Manager and Head of Delegation.
- Providing teams with all information they need.
- Solving specific problems.
- Acting as liaison between the teams and the organisation.

Volunteer profile:

- High level of English and working knowledge of the team's language.
- Mastery of the Spanish language is essential.
- Good organisational skills and ability to solve problems.
- Availability and presence throughout the 2014 FIBA Basketball World Cup (24 hours/day).
- Good knowledge of the competition venues: city, sports facilities, accommodation, resources, etc.
- Proven knowledge of basketball.
- Capacity for empathy, assertiveness and communication.

- Efficiency, resolution and speed.

HEALTHCARE SERVICES Top ▲

Volunteers for healthcare services will collaborate with professionals in different working areas: doping control procedures, evacuation and emergencies, and medical care in competition.

Volunteer functions:

- Assisting medical staff.
- Assisting with the provision of healthcare to participants and visitors, both at hotels and venues, including training sites.
- Guiding and informing participants about the areas and medical resources available.
- Accompanying the players selected for doping control procedure as escorts, under the supervision of the responsible person.
- Administrative and logistics management of health care posts.

Volunteer profile:

- Medical knowledge and/or some degree in the health area (medicine, nursing, physiotherapy, first aid, etc.).
- Specific knowledge of English in medicine-health.

LOGISTICS Top ▲

The logistics area is responsible for storage and distribution of all equipment and materials of the organisation, according to the protocols and operating procedures established.

Volunteering functions:

- Assisting with the distribution, control and delivery of materials from storage areas, and keeping them tidy.
- Receiving and processing applications.
- Providing support at the venues.

Volunteer profile:

- Good organisational skills and speed.
- Knowledge of logistics.

MARKETING AND PROMOTION Top ▲

The marketing and promotion area will cover all activities related to promotion, communication and assistance to sponsors in special events.

Volunteer functions:

- Assisting sponsors in the implementation of promotional activities.
- Assisting with promotional events leading up to the FIBA Basketball World Cup.
- Providing support for the organisation of planned social, cultural and promotional activities.
- Coordination of activities in the fan zones.
- Entertainment actions for the fans.
- Placement and distribution of advertising elements.
- Placement of functional signage and decoration of scenarios and competition facilities.

their entrances.
- Checking credentials and passes.
- Facilitating the movement and accommodation of attendants.
- Guiding and informing the public at the competition venues and surrounding areas on the specific location of their seats, and public services and spaces available (information, toilets, bars, medical services, etc...).
- Assisting the security services of the facilities.
- Indicating and facilitating evacuation of the stands in an emergency.
- Providing support in controlling access to the different areas of the venue.
- Providing support for parking control.

Volunteer profile:

- Patience and determination.
- Speaking English and other languages will be valued.
- Good knowledge of the facilities and documents (accreditations, passes and tickets) giving access to the different areas.
- Experience in risk and emergency management.

VOLUNTEER SERVICE OFFICE Top ▲

This area will be specifically dedicated to addressing the needs of the volunteers, their motivation and all actions aimed at improving the recognition of voluntary action.

Volunteer functions:

- Providing support to the heads of the various functional areas.
- The necessary tasks for the proper organization of the event will be developed.
- Assisting the volunteers, and distributing uniforms and materials, supplies, transportation, information, etc.
- Facilitation of recreational or motivational spaces for volunteers.
- Development of activities to promote a sense of belonging to the group.
- Maintaining a forum for volunteers on the official event website.
- Constant and customised assistance for volunteer inquiries through email, phone and in person.
- Management of rest time and meeting areas for volunteers.

Volunteer profile:

- Knowledge of languages will be valued.
- Availability for incorporation prior to the competition.
- Experience of participation in volunteering programs.

SPORT PRESENTATION AND ENTERTAINMENT Top ▲

Area exclusively dedicated to all activities and events taking place within the venue that are related to the game itself, setting up the stage action of the show and the entertainment offered for the public.

Volunteer functions:

- Work together to support the person responsible for the Competition area.
- Assist teams during their presentation before each game.
- Support the entertainment staff.
- Assist with the involvement of spectators during entertainment performances.
- Follow and assist the MC/Speaker during all promotional actions.
- Assist with gift deliveries/coordinated delivery of gifts to the public with the artists.
- Support during the opening and closing ceremonies.

their entrances.
- Checking credentials and passes.
- Facilitating the movement and accommodation of attendants.
- Guiding and informing the public at the competition venues and surrounding areas on the specific location of their seats, and public services and spaces available (information, toilets, bars, medical services, etc...).
- Assisting the security services of the facilities.
- Indicating and facilitating evacuation of the stands in an emergency.
- Providing support in controlling access to the different areas of the venue.
- Providing support for parking control.

Volunteer profile:

- Patience and determination.
- Speaking English and other languages will be valued.
- Good knowledge of the facilities and documents (accreditations, passes and tickets) giving access to the different areas.
- Experience in risk and emergency management.

VOLUNTEER SERVICE OFFICE Top ▲

This area will be specifically dedicated to addressing the needs of the volunteers, their motivation and all actions aimed at improving the recognition of voluntary action.

Volunteer functions:

- Providing support to the heads of the various functional areas.
- The necessary tasks for the proper organization of the event will be developed.
- Assisting the volunteers, and distributing uniforms and materials, supplies, transportation, information, etc.
- Facilitation of recreational or motivational spaces for volunteers.
- Development of activities to promote a sense of belonging to the group.
- Maintaining a forum for volunteers on the official event website.
- Constant and customised assistance for volunteer inquiries through email, phone and in person.
- Management of rest time and meeting areas for volunteers.

Volunteer profile:

- Knowledge of languages will be valued.
- Availability for incorporation prior to the competition.
- Experience of participation in volunteering programs.

SPORT PRESENTATION AND ENTERTAINMENT Top ▲

Area exclusively dedicated to all activities and events taking place within the venue that are related to the game itself, setting up the stage action of the show and the entertainment offered for the public.

Volunteer functions:

- Work together to support the person responsible for the Competition area.
- Assist teams during their presentation before each game.
- Support the entertainment staff.
- Assist with the involvement of spectators during entertainment performances.
- Follow and assist the MC/Speaker during all promotional actions.
- Assist with gift deliveries/coordinated delivery of gifts to the public with the artists.
- Support during the opening and closing ceremonies.

Volunteer Profile:

- Strong organisational skills and fast problem solving.

To apply in order to join the team of volunteers that will help in the preparation and delivery of 2014 FIBA Basketball World Cup, we ask you to fill in the registration form **found here**.

Road to Spain

- Who's in?
- 2013 FIBA Asia Championship
- 2013 FIBA Oceania Championship
- AfroBasket 2013
- 2013 FIBA Americas Championship
- EuroBasket 2013
- LiveStats widget

Event Guide

- 2014 FIBA Basketball World Cup
- City/Venues
- Competition Format
- History
- FIBA World Ranking
- Media
- Road Show
- Volunteers

News

- News
- Press releases
- Photos
- Videos

Copyright 2014 FIBA All rights reserved. By accessing fiba.com pages, you agree to abide by FIBA Copyright and legal mentions | Contact us

PRESENTING SPONSOR

BEKO

GLOBAL PARTNERS

bwin Champion INTERSPORT molten PEAK 匹克体育 TISSOT SWISS WATCHES SINCE 1853 visit SPAIN

EVENT SPONSORS

CaixaBank endesa IBERIA SanMiguel